

การเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษ

นายปภาวิน ลิ้มบารมีกุล

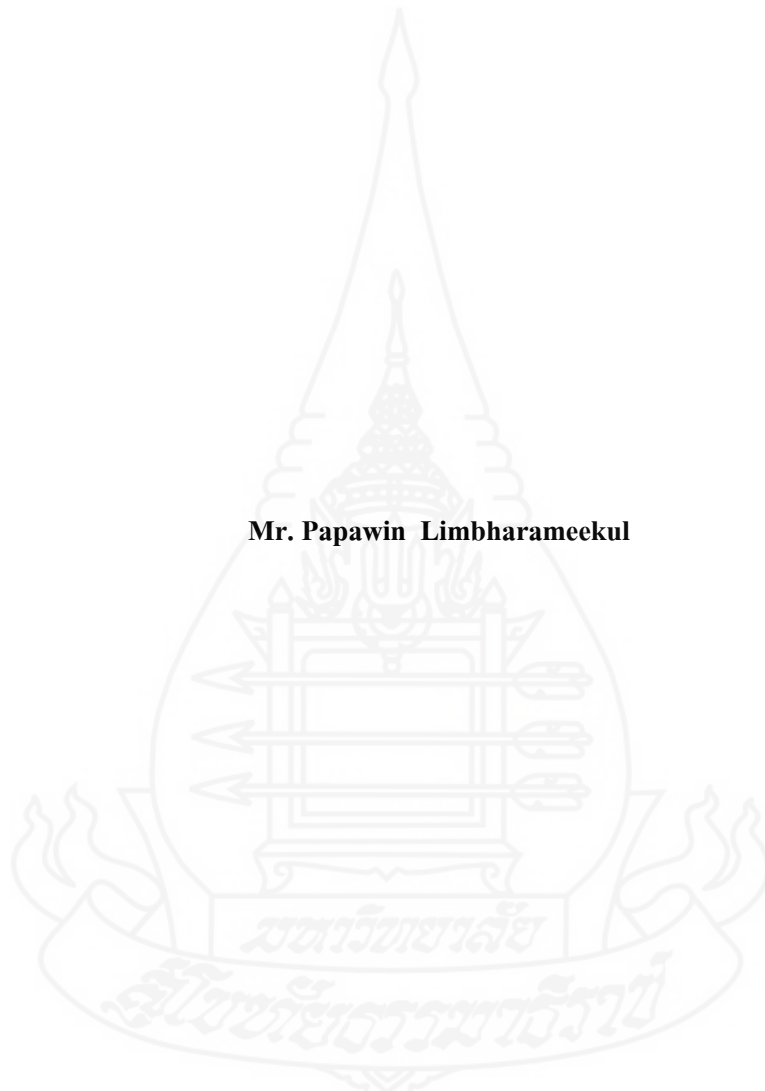

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกกฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2563

Increased Penalty in Offences of Special Vocation Murdering

Mr. Papawin Limbharamekul

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Laws in Criminal Law and Criminal Justice

School of Law

Sukhothai Thammathirat Open University

2020

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ	การเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษ
ชื่อและนามสกุล	นายปภาวิน ถัมบารมีกุล
วิชาเอก	กฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม
สาขาวิชา	นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์สุจินตนา ชุมวิสูตร

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2564

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์สุจินตนา ชุมวิสูตร)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณณวิช ทัฬหวิมล)

.....
(รองศาสตราจารย์รฐุฒิ เทพทอง)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชานิติศาสตร์

ชื่อการศึกษา **ค้นคว้าอิสระ** การเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษ
ผู้ศึกษา นายปภาวิน ลิ้มบารมีกุล รหัสนักศึกษา 2624002271 ปริญญา นิติศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ สุจินตนา ชุมวิสูตร ปีการศึกษา 2564

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาความเป็นมาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษ (2) ศึกษาหลักกฎหมายเกี่ยวกับการเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษตามกฎหมายไทยและสาธารณรัฐฝรั่งเศส สาธารณรัฐฮังการีและสหรัฐอเมริกา (3) วิเคราะห์ปัญหากฎหมายเรื่องการเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษตามกฎหมายไทยเปรียบเทียบกับสาธารณรัฐฝรั่งเศส สาธารณรัฐฮังการีและสหรัฐอเมริกา (4) เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายให้ชัดเจนในเรื่องการฆ่าผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารเป็นหลัก โดยศึกษาจากตำรากฎหมาย เอกสารทางกฎหมาย วิทยานิพนธ์ วารสาร บทความ รวมถึงข้อมูลข่าวสารทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยศึกษาจากเอกสารที่เป็นภาษาไทยและต่างประเทศ เพื่อรวบรวมข้อมูลมาทำการศึกษาวิเคราะห์และเรียบเรียงอย่างเป็นระบบ

ผลการศึกษาพบว่า (1) แนวคิดและทฤษฎีการเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษของไทยกับต่างประเทศมีความแตกต่างกัน (2) กฎหมายต่างประเทศมีการบัญญัติความผิดฐานฆ่าผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษไว้อย่างชัดเจน โดยบัญญัติไว้ว่าวิชาชีพใดบ้างที่ควรได้รับความคุ้มครองเป็นพิเศษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นซึ่งมีอัตราโทษสูงสุดแตกต่างจากการฆ่าบุคคลทั่วไป (3) เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับกฎหมายไทยพบว่าตามกฎหมายไทยยังไม่มีมีการบัญญัติคุ้มครองผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษเหล่านี้ไว้ ทั้งที่วิชาชีพผู้พิพากษา ครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ล้วนเป็นวิชาชีพสำคัญที่ไม่ได้มุ่งแสวงหากำไรและต้องอาศัยความรู้ความสามารถอย่างสูง แต่กลับไม่ได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายเท่าที่ควร โดยปรากฏเป็นข่าวอยู่เสมอว่าผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษเหล่านี้ ถูกฆ่าอยู่เป็นประจำ จนสร้างความหวาดกลัวให้แก่สังคมส่วนรวมและชุมชน เนื่องจากกฎหมายอาญาของไทยไม่ได้ให้ความคุ้มครองอย่างเพียงพอ (4) สมควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญาให้มีการเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษ เพื่อคุ้มครองบุคคลผู้ประกอบวิชาชีพที่มีความสำคัญและกระทำเพื่อสังคมส่วนรวมเหล่านี้ อีกทั้งยังเป็นการทำให้กฎหมายอาญาของไทยมีความทัดเทียมอารยประเทศ

คำสำคัญ การเพิ่มโทษ การฆ่าผู้อื่น วิชาชีพพิเศษ

Independent Study title : Increased Penalty in Offences of Special Vocation Murdering

Author : Mr. Papawin Limbharameeekul; **ID :** 2624002271;

Degree : Master of Laws;

Independent study advisor: Suchintana Chumvisoot, Associate Professor;

Academic Year : 2021

Abstract

The objectives of this independent study are (1) to study concept and theories regarding on increased penalty in offences of special vocation murdering, (2) study legal principles regarding on increased penalty in offences of special vocation murdering underneath Thailand Penal Code, French Penal Code, Hungarian Criminal Code and American Criminal Law (3) analyze law problems about increased penalty in offences of special vocation murdering compare Thailand Penal Code with French Penal Code, Hungarian Criminal Code and American Criminal Law , (4) and propose to amend criminal law about increased penalty in offences of special vocation murdering

This independent study is a qualitative research by using a documentary research method from legal textbooks, articles, thesis, journals including information from the electronic sources both in English and Thai languages for the analysis and compilation.

Results of the study showed that (1) the concepts and theories on increased penalty in offences of special vocation murdering underneath Thailand Penal Code is different from international law, (2) because the international law legislate on the increased penalty in offences of special vocation murdering which has higher punishment than ordinary murdering, (3) when compare with Thailand Penal Code which doesn't legislate about this, considering to about these special vocations; judge, teacher and educational personnel are important vocation in Thailand as same as foreign, but in Thailand these special vocations are not be protected on offences of special vocation murdering that bring scare to society. Moreover, these situations are be regarded as big problem for protecting these important careers in our society, but they don't have enough protection from Thailand Penal Code. (4) All of these reasons, in the view as proper to amend Thailand Penal Code on increased penalty in offences of special vocation murdering for protecting these special vocations and adapting Thailand Penal Code to equal international law.

Keywords : Increased Penalty, Offences of Murdering, Special Vocation

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสะดวกและกรุณาเป็นอย่างยิ่งจากท่านรองศาสตราจารย์ สุจินตนา ชุมวิสูตร ซึ่งท่านมีภารกิจมากมายแต่ท่านกลับสละเวลาอันมีค่าของท่านมารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาให้กับผู้ศึกษา ตลอดระยะเวลาที่ได้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ท่านอาจารย์ได้ให้ทั้งคำแนะนำพร้อมทั้งตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆให้แก่ผู้ศึกษา ซึ่งนับเป็นความกรุณาจากท่านอย่างยิ่งยวด นอกจากนี้ผู้ศึกษาขอกราบแทบเท้ามารดาและบิดา รวมถึงบุคคลในครอบครัวของผู้ศึกษาที่คอยอยู่เบื้องหลังทุกความสำเร็จตลอดมาตั้งแต่เล็กจนเติบโต ขอขอบคุณเพื่อนนักศึกษาทุกท่านที่มีไมตรีจิตต่อกันเสมอตั้งแต่เริ่มเข้าศึกษาจนจบหลักสูตร

ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์และบุคลากรสาขานิติศาสตร์ วิชาเอกกฎหมาย อาญาและกระบวนการยุติธรรม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชทุกท่าน ทั้งที่คอยประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และช่วยเหลือเกื้อกูลในทุกด้าน ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยของมหาวิทยาลัยทุกท่านที่อำนวยความสะดวกให้ทุกครั้งและผู้ศึกษามาที่มหาวิทยาลัย

หากการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้จะพึงมีประโยชน์บ้างในการศึกษาวิชานิติศาสตร์ หรือสาขาอื่นใด ผู้ศึกษาขอโน้มถวายนบุญกุศลนี้ให้แก่บิดาผู้เป็นที่รักสุดดวงใจของผู้ศึกษา มารดา และครอบครัวของผู้ศึกษา บรรดาคณาจารย์ที่อบรมผู้ศึกษามาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แต่หากการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้มีข้อบกพร่องด้วยประการใด ผู้ศึกษาต้องกราบขออภัยและขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียวด้วยความเคารพยิ่ง

ปภาวิน ลืมบารมีกุล

สิงหาคม 2564

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	5
3. ขอบเขตของการศึกษา.....	5
4. ระเบียบวิธีวิจัย.....	5
5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
บทที่ 2 ความเป็นมา แนวคิดและทฤษฎีการลงโทษและการเพิ่มโทษ.....	7
1. ความเป็นมาของการลงโทษและการเพิ่มโทษ.....	8
1.1 ความเป็นมาของการลงโทษ.....	8
1.1.1 การลงโทษตามกฎหมายเชียรบาล.....	8
1.1.2 การลงโทษตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127.....	9
1.1.3 การลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา.....	12
1.2 ความเป็นมาของการเพิ่มโทษ.....	14
2. แนวคิดของการลงโทษและการเพิ่มโทษ.....	16
2.1 แนวคิดของการลงโทษ.....	16
2.1.1 การลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทน.....	16
2.1.2 การลงโทษเพื่อเป็นการยับยั้งการกระทำความผิด.....	18
2.1.3 การลงโทษเพื่อเป็นการตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคม.....	18
2.1.4 การลงโทษเพื่อเป็นการแก้ไขผู้กระทำความผิด.....	19
2.1.5 การลงโทษเพื่อเป็นการป้องกันอาชญากรรม.....	20
2.2 แนวคิดของการเพิ่มโทษ.....	21
2.2.1 แนวคิดที่คำนึงถึงผลของการกระทำ.....	21
2.2.2 แนวคิดที่คำนึงถึงจิตใจของผู้กระทำ.....	21
2.2.3 แนวคิดที่คำนึงถึงภัยอันจะเกิดขึ้น.....	22

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3. ทฤษฎีของการลงโทษและการเพิ่มโทษ.....	23
3.1 ทฤษฎีของการลงโทษ.....	23
3.1.1 ทฤษฎีเด็ดขาด.....	23
3.1.2 ทฤษฎีสัมพัทธ์.....	24
3.2 ทฤษฎีของการเพิ่มโทษ.....	25
บทที่ 3 การเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตามกฎหมายไทยและต่างประเทศ.....	27
1. การเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตามกฎหมายไทย.....	27
1.1 ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น.....	27
1.2 เหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่น.....	34
2. การเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตามกฎหมายต่างประเทศ.....	50
2.1 สาธารณรัฐฝรั่งเศส.....	50
2.2 สาธารณรัฐฮังการี.....	53
2.3 สหรัฐอเมริกา.....	54
2.3.1 มลรัฐอาร์คันซอ.....	54
2.3.2 มลรัฐอิลลินอยส์.....	55
2.3.3 มลรัฐเนวาดา.....	56
3. เปรียบเทียบการเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตามกฎหมายไทยกับต่างประเทศ.....	58
3.1 เปรียบเทียบการเพิ่มโทษระหว่างสาธารณรัฐฝรั่งเศสกับประเทศไทย.....	58
3.2 เปรียบเทียบการเพิ่มโทษระหว่างสาธารณรัฐฮังการีกับประเทศไทย.....	60
3.3 เปรียบเทียบการเพิ่มโทษระหว่างสหรัฐอเมริกากับประเทศไทย.....	61
3.3.1 เปรียบเทียบกับกฎหมายของมลรัฐอาร์คันซอ.....	61
3.3.2 เปรียบเทียบกับกฎหมายของมลรัฐอิลลินอยส์.....	63
3.3.3 เปรียบเทียบกับกฎหมายของมลรัฐเนวาดา.....	64
บทที่ 4 วิเคราะห์ปัญหาการเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษ.....	67
1. ปัญหาการฆ่าผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษที่ไม่ได้เป็นเจ้าพนักงาน.....	67
2. ปัญหาการฆ่าผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษที่ไม่ได้กระทำโดยไตร่ตรองไว้ก่อน.....	72
3. ปัญหาการฆ่าผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษที่ไม่ได้กระทำโดยทรมานหรือทารุณโหดร้าย.....	75

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	78
1. บทสรุป.....	79
2. ข้อเสนอแนะ.....	80
บรรณานุกรม.....	81
ประวัติผู้ศึกษา.....	84

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กฎหมายกับสังคมเป็นสิ่งที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ โดยแน่แท้ เพราะต่างก็ต้องอาศัยกลไกของกันและกันอยู่เสมอ โดยกฎหมายคือกฎเกณฑ์ที่เป็นแบบแผนความประพฤติของมนุษย์ที่อยู่ในสังคมซึ่งมีกระบวนการบังคับที่เป็นกิจจะลักษณะ¹ กฎหมายเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยมีบทบาทหรือเป้าหมายเพื่อที่จะควบคุมสังคมรวมถึงการปฏิบัติตนของคนในสังคมให้มีระเบียบ หนึ่งในข้อสำคัญที่กฎหมายให้ความสำคัญคือชีวิตมนุษย์เพราะชีวิตมนุษย์ถือเป็นสิ่งที่มีคุณค่ามาก และเป็นสิ่งที่สังคมอารยะทั้งหลายยอมรับว่าเป็นของที่มีคุณค่าสูงที่สุด เพราะเหตุนี้กฎหมายอาญาจึงบัญญัติคุ้มครองชีวิตมนุษย์และให้ความสำคัญอย่างมากกับชีวิตมนุษย์ ดังจะเห็นได้จากบทกำหนดโทษตามกฎหมายสำหรับความผิดที่กระทำต่อชีวิตนั้น จะมีระวางโทษที่สูงมาก และเมื่อพิจารณาวิถีความเป็นอยู่ของพุทธศาสนิกชนในเรื่องศีลห้าที่พระพุทธเจ้าทรงวางข้อกำหนดขึ้นให้สังคมสามารถอยู่กันอย่างปกติ เรื่องของชีวิตมนุษย์ก็ได้ถูกบัญญัติไว้ในศีลข้อแรก คือการละเว้นจากการเบียดเบียนชีวิตของทั้งคนและสัตว์ ในทางโลกนั้นประมวลกฎหมายอาญามีการบัญญัติ “ความผิดต่อชีวิต” ไว้ในภาค 2 ลักษณะ 10 หมวด 1 ซึ่งการบัญญัติความผิดต่อชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาเป็นการบัญญัติโดยถือเอาผลของการกระทำ คือความตายของมนุษย์เป็นเกณฑ์ในการบัญญัติ² โดยที่คุณธรรมทางกฎหมายในความผิดต่อชีวิตคือชีวิตมนุษย์ แม้บางกรณีคุณธรรมทางกฎหมายอาจเป็นสิทธิส่วนบุคคลที่ผู้เป็นเจ้าของสิทธินั้นสามารถสละความคุ้มครองได้ เช่น กรณีของกฎหมายแพ่ง แต่ในทางกฎหมายอาญาแล้ว ชีวิตมนุษย์เป็นสิ่งที่คุณธรรมทางกฎหมายมุ่งคุ้มครองอย่างยิ่ง โดยบุคคลผู้เป็นเจ้าของไม่สามารถสละความคุ้มครองได้เป็นอันขาด โดยความผิดฐานฆ่าผู้อื่นถูกบัญญัติไว้ใน มาตรา 288 ว่า ผู้ใดฆ่าผู้อื่น ต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี

¹ สมยศ เชื้อไทย, ความรู้กฎหมายทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 28, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2564, หน้า 64

² คณิต วนคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด, พิมพ์ครั้งที่ 11, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2559, หน้า 68

นอกจากนี้ประมวลกฎหมายอาญายังได้บัญญัติเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นไว้ ใน มาตรา 289 โดยมาตรานี้ถือเป็นเหตุที่ทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นจากมาตรา 288 ซึ่งตามหลักกฎหมายอาญาต้องนำหลักเกณฑ์ในมาตรา 62 วรรคท้ายมาพิจารณาประกอบด้วยเสมอ กล่าวคือ บุคคลจะต้องรับโทษหนักขึ้นโดยอาศัยข้อเท็จจริงใด บุคคลนั้นต้องได้รู้ข้อเท็จจริงนั้น จึงตีความกฎหมายได้ว่า ถ้าไม่รู้ย่อมไม่มีเจตนา³ และเมื่อมาตรา 289 เป็นเหตุเพิ่มโทษของความผิดตาม มาตรา 288 การกระทำจึงต้องเข้าทั้งองค์ประกอบภายนอกและองค์ประกอบภายในของความผิดตาม มาตรา 288 มาก่อนเสมอ จึงจะไปพิจารณาเหตุเพิ่มโทษซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 289⁴ ทั้งนี้ มาตรา 289 นั้นมีบัญญัติเหตุเพิ่มโทษไว้ 7 อนุมาตรา กล่าวคือ (1) ฆ่าบุพการี (2) ฆ่าเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่หรือเพราะเหตุที่จะกระทำหรือได้กระทำการตามหน้าที่ (3) ฆ่าผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานในการที่เจ้าพนักงานนั้นกระทำการตามหน้าที่หรือเพราะเหตุที่บุคคลนั้นจะช่วยหรือได้ช่วยเจ้าพนักงานดังกล่าวแล้ว (4) ฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน (5) ฆ่าผู้อื่นโดยทรนทานหรือโดยกระทำทารุณโหดร้าย (6) ฆ่าผู้อื่นเพื่อเตรียมการหรือเพื่อความสะดวกในการที่จะกระทำความผิดอย่างอื่น หรือ (7) ฆ่าผู้อื่นเพื่อจะเอาหรือเอาไว้ซึ่งผลประโยชน์อันเกิดแต่การที่ตนได้กระทำความผิดอื่น เพื่อปกปิดความผิดอื่นของตนหรือเพื่อ หลีกเลียงให้พ้นอาญาในความผิดที่ตนได้กระทำไว้ โดยแยกพิจารณาพบว่า (1)-(3) เป็นเหตุเพิ่มโทษโดยอาศัยคุณสมบัติส่วนตัวของผู้ถูกฆ่า (4)-(5) เป็นเหตุเพิ่มโทษโดยอาศัยวิธีการฆ่า และ (6)-(7) เป็นเหตุเพิ่มโทษที่อาศัยมูลเหตุจูงใจหรือเจตนาพิเศษของผู้ฆ่า

เนื่องจากปัจจุบันในสังคมไทยยังคงมีการกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่นอยู่ตลอดเวลา ทั้งที่ถูกนำเสนอเป็นข่าวและไม่ได้ถูกนำเสนอเป็นข่าว ยิ่งไปกว่านั้น ปรากฏว่ามีกลุ่มบุคลากรผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษบางกลุ่มกล่าวคือ ผู้พิพากษา ครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ที่มีถูกฆ่าด้วยเหตุผลบางประการ โดยจากอดีตที่ผ่านมาปรากฏว่า ผู้พิพากษาถูกฆ่าทั้งในศาลและนอกศาล ทั้งที่วิชาชีพดังกล่าวถือได้ว่าเป็นวิชาชีพที่มีความสำคัญต่อกระบวนการยุติธรรม เป็นผู้ดำรงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือแต่กลับมากถูกฆ่าด้วยเหตุผลบางประการ เช่น การตัดสินใจไม่เป็นที่พอใจแก่กลุ่มบุคคลบางกลุ่มหรือเหตุผลในเรื่องการเมืองท้องถิ่น หรือกรณีที่ครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาถูกฆ่าด้วยวิธีการก่อการร้ายที่ปรากฏมากทางภาคใต้ของไทย โดยการลอบยิงครูอาจารย์ระหว่างเดินทางไปโรงเรียนและกลับบ้าน การฆ่าตัดคอครู การกราดยิงครูในขณะที่สอนหนังสือ การอุ้มฆ่าครูชาวเขา อันส่งผลให้สังคมไทยเกิดความหวาดกลัวทั้งในระดับประเทศและชุมชน

³ อัจฉริยา ชูตินันท์, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด, พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2556, หน้า 345

⁴ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิดและลหุโทษ, พิมพ์ครั้งที่ 18 กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2564, หน้า 222

ที่บุคลากรเหล่านี้ปฏิบัติหน้าที่อยู่ เนื่องจากกลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพพิเศษเหล่านี้ มีความสำคัญต่อสังคมส่วนรวม ในลักษณะของการทำงานย่อมต้องอาศัยความรู้ความสามารถ ความน่าเชื่อถือความเสถียรเพื่อความสะดวกและความเจริญของสังคมแต่กลับถูกฆ่าโดยไร้ความเป็นธรรม ส่งผลให้ผู้ที่มาประกอบวิชาชีพเหล่านี้ อาจเกิดความหวาดกลัวและไม่ประสงค์จะประกอบวิชาชีพเหล่านี้อีกหากไม่ได้รับความคุ้มครองอย่างเพียงพอจากกฎหมาย จนท้ายที่สุดแล้ววิชาชีพเหล่านี้ อาจกลายเป็นวิชาชีพที่ไม่มีผู้สนใจจะประกอบอีกต่อไป ทั้งที่เป็นวิชาชีพที่มีความสำคัญต่อประเทศชาติและสังคมไทยเป็นอย่างยิ่ง

จากการศึกษาประมวลกฎหมายอาญาของไทย ในส่วนความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตาม มาตรา 288 และความผิดฐานฆ่าผู้อื่นที่เป็นเหตุเพิ่มโทษตามมาตรา 289 เปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศนั้น ผู้ศึกษาพบประเด็นที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายคือ

ในประมวลกฎหมายอาญาของไทยในปัจจุบันเรื่องการเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตามมาตรา 289 ยังไม่มีอนุมาตราใดที่บัญญัติให้ความคุ้มครองผู้ประกอบการวิชาชีพ อันได้แก่ ผู้พิพากษา ครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ivo อย่างชัดเจนเหมือนในกฎหมายต่างประเทศ โดยมีเพียงบางอนุมาตราคือ มาตรา 289(2) กล่าวคือ การฆ่าเจ้าพนักงาน ซึ่งกระทำการตามหน้าที่หรือเพราะเหตุที่จะกระทำหรือได้กระทำการตามหน้าที่ ที่อาจจะนำมาปรับใช้กับผู้ถูกฆ่าที่ประกอบวิชาชีพพิเศษเหล่านี้ได้ แต่การนำมาปรับใช้ก็มีข้อขัดข้องเนื่องจากมาตรานี้จะให้ความคุ้มครองผู้ประกอบการวิชาชีพเหล่านี้ก็ต่อเมื่อผู้ประกอบการวิชาชีพเหล่านี้เป็นเจ้าพนักงานและกระทำการในฐานะเจ้าพนักงาน หากไม่ได้เป็นเจ้าพนักงานและกระทำในฐานะเจ้าพนักงาน กฎหมายก็จะไม่ให้ความคุ้มครองในเรื่องการเพิ่มโทษ ทั้งที่ผู้ประกอบการวิชาชีพเหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าบุคคลผู้ได้รับความคุ้มครองจากเหตุเพิ่มโทษในฐานะเจ้าพนักงานตามมาตรา 289(2)

ประการต่อมาในส่วนของมาตรา 289(4) ในเรื่องการเพิ่มโทษโดยอาศัยเหตุฆ่าโดยไตร่ตรองไว้ก่อนนั้น แม้จะสามารถนำมาปรับใช้เพื่อคุ้มครองผู้ประกอบการวิชาชีพเหล่านี้ได้บ้างบางกรณี แต่การนำพยานหลักฐานมาสืบถึงเหตุแห่งการฆ่าโดยไตร่ตรองไว้ก่อนเป็นเรื่องที่กระทำได้ยาก เนื่องจากผู้ฆ่ามักไม่ทิ้งหลักฐานหรือร่องรอยใดๆ ไว้ ยิ่งไปกว่านั้นการฆ่าผู้ประกอบการวิชาชีพเหล่านี้มักเป็นการฆ่าโดยการกราดยิง การลอบฆ่าหรือด้วยวิธีการอื่นใดที่ยากต่อการรวบรวมพยานหลักฐานในการนำสืบเหตุแห่งการไตร่ตรองไว้ก่อน ทั้งที่การฆ่านั้นมีการเตรียมการมาก่อนและไม่เป็นการสมควรอย่างยิ่งที่จะปล่อยให้มีการยกฟ้องจำเลยในความผิดฐานฆ่าผู้ประกอบการวิชาชีพเหล่านี้โดยไตร่ตรองไว้ก่อน ด้วยเหตุผลที่ศาลยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย เนื่องจากพยานหลักฐานของโจทก์ไม่เพียงพอฟังลงโทษจำเลยในความผิดตามมาตรา 289(4) อันถือได้ว่าเป็นการไม่คุ้มครองผู้ประกอบการวิชาชีพเหล่านี้โดยอีกนัยยะหนึ่ง

ประการสุดท้ายในส่วนของมาตรา 289(5) ในเรื่องการเพิ่มโทษโดยอาศัยเหตุฆ่าโดย
 ทรมาณหรือกระทำโดยทารุณโหดร้าย ก็มีลักษณะคล้ายคลึงกับการฆ่าโดยไตร่ตรองไว้ก่อนตาม
 มาตรา 289(4) เนื่องจากการเพิ่มโทษโดยอาศัยพฤติการณ์แห่งการฆ่ามาเป็นข้อพิจารณา โดย
 ปัญหาในทางกฎหมายก็คล้ายคลึงกันกล่าวคือ แม้จะสามารถนำมาปรับใช้เพื่อคุ้มครองผู้ประกอบการ
 วิชาชีพพิเศษเหล่านี้ได้ แต่ในทางปฏิบัติการนำสืบถึงเหตุแห่งการฆ่าโดยทรมาณหรือกระทำโดย
 ทารุณโหดร้ายนั้นเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก เพราะพยานหลักฐานที่จะรวบรวมในชั้นพนักงานสอบสวน
 มักไม่หลงเหลือในที่เกิดเหตุเพราะลักษณะของการฆ่าแม้จะเห็นได้ว่ากระทำโดยทารุณโหดร้ายใน
 ความรู้สึกของประชาชนไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการวางระเบิดหรือลอบยิง แต่ในทางสืบสวน
 สอบสวนมักไม่พบพยานหลักฐานอย่างเพียงพอ ด้วยข้อจำกัดหลายประการ เช่น เจ้าพนักงานตำรวจ
 ต้องรีบกระทำการสืบสวนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานให้เร็วที่สุดเพื่อป้องกันการก่อเหตุซ้ำจาก
 ผู้กระทำความผิด จนท้ายที่สุดพยานหลักฐานอาจไม่เพียงพอต่อการนำสืบในชั้นพิจารณา ทำให้ศาล
 อาจยกฟ้องจำเลยในความผิดตามมาตรา 289 (5) ทำให้ผู้ประกอบการวิชาชีพพิเศษเหล่านี้ไม่ได้รับความ
 คุ้มครองเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นเท่าที่ควร อันจะส่งผลให้เกิดความหวาดกลัวต่อสังคม
 ส่วนรวมระดับประเทศและชุมชนที่ผู้ประกอบการวิชาชีพเหล่านี้อาศัยอยู่ เนื่องจากวิชาชีพเหล่านี้มี
 ความสำคัญต่อชาติบ้านเมือง หากไม่ได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายตามสมควรแล้ว ต่อไปภาย
 หน้าก็จะไม่มีผู้ปรารถนาจะประกอบวิชาชีพผู้พิพากษา ครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอีก
 ต่อไป ทำให้ประเทศชาติเสียหายเป็นอย่างยิ่ง

เมื่อพิจารณาถึงเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตามประมวลกฎหมายอาญาของ
 ไทยแล้ว อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่ามาตรการทางกฎหมายในเรื่องเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่น
 ที่มีอยู่ในปัจจุบันยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการคุ้มครองผู้ประกอบการวิชาชีพพิเศษเหล่านี้
 กล่าวคือ ผู้พิพากษา ครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาจากการถูกฆ่าโดยวิธีการและพฤติการณ์
 ต่างๆ ได้อย่างครอบคลุม เนื่องจากประเทศไทยยังไม่มีบทบัญญัติกฎหมายที่กำหนดเหตุเพิ่มโทษใน
 การฆ่าผู้ประกอบการวิชาชีพพิเศษเหล่านี้ไว้โดยตรงเหมือนในต่างประเทศที่มีการบัญญัติไว้โดยชัดเจน
 ส่งผลให้ผู้ประกอบการวิชาชีพพิเศษเหล่านี้ถูกคนร้ายรอบฆ่าอยู่เป็นประจำ ด้วยเหตุนี้จึงสมควรกำหนด
 เหตุเพิ่มโทษในการฆ่าผู้พิพากษา ครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาไว้ในความผิดฐานฆ่าผู้อื่น
 เป็นการเฉพาะ โดยศึกษากฎหมายของต่างประเทศเป็นแนวทางในการบัญญัติต่อไป

จากปัญหาดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงจำเป็นต้องศึกษาค้นคว้าอิสระในเรื่องการเพิ่มโทษใน
 ความผิดฐานฆ่าผู้ประกอบการวิชาชีพพิเศษต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาความเป็นมาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษ

2.2 เพื่อศึกษาหลักกฎหมายเกี่ยวกับการเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษ ตามกฎหมายไทยและกฎหมายสาธารณรัฐฝรั่งเศส สาธารณรัฐอิตาลี สหรัฐอเมริกา

2.3 เพื่อวิเคราะห์ปัญหากฎหมายเรื่องการเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษ ตามกฎหมายไทยเปรียบเทียบกับกฎหมายสาธารณรัฐฝรั่งเศส สาธารณรัฐอิตาลี สหรัฐอเมริกา

2.4 เพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายให้ชัดเจนในเรื่องการฆ่าผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษ

3. ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ มุ่งเน้นการศึกษาถึงแนวคิด ทฤษฎีและหลักกฎหมายเกี่ยวกับความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288 และเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 289 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีการฆ่าผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย เปรียบเทียบกับกฎหมายของสาธารณรัฐฝรั่งเศส สาธารณรัฐอิตาลีและสหรัฐอเมริกา

4. ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการวิจัยเอกสารจากตำรากฎหมาย เอกสารวิชาการ วิทยานิพนธ์ งานวิจัยและวารสาร ข้อมูลทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยศึกษาทั้งเอกสารที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 ทราบความเป็นมาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษ

5.2 ทราบหลักกฎหมายเกี่ยวกับการเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษ ตามกฎหมายไทยและกฎหมายสาธารณรัฐฝรั่งเศส สาธารณรัฐฮังการี สหรัฐอเมริกา

5.3 ทราบปัญหากฎหมายเรื่องการเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษ ตามกฎหมายไทยเปรียบเทียบกับกฎหมายสาธารณรัฐฝรั่งเศส สาธารณรัฐฮังการี สหรัฐอเมริกา

5.4 ทราบแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายให้ชัดเจนในเรื่องการฆ่าผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษ

บทที่ 2

ความเป็นมา แนวคิดและทฤษฎีการลงโทษและการเพิ่มโทษ

มนุษย์ถือเป็นสัตว์สังคมที่ต้องอยู่ร่วมกันตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและสังคมที่ดีต้องอยู่ด้วยกันอย่างสงบ ปกติสุข มีความเป็นระเบียบ ปลอดภัยจากภัยอันตรายต่างๆ ชีวิตและทรัพย์สินของคนในสังคมจะต้องไม่ถูกละเมิดจากผู้ใดที่อยู่ในสังคมเดียวกันหรือสังคมอื่น ด้วยเหตุผลดังกล่าวสังคมจึงมีความจำเป็นต้องตรากฎ ระเบียบในการอยู่ร่วมกัน โดยเริ่มต้นจากกฎง่ายๆ ที่ไม่มีความสลับซับซ้อนและเมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไป มีความเจริญมากขึ้น กฎ ระเบียบเหล่านั้นจึงพัฒนา กลายมาเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับกับคนในสังคมอย่างเป็นระบบและเท่าเทียมกัน โดยกฎหมายถือได้ว่าเป็นเครื่องมือในการดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรมเพราะกฎหมายจะมีการบัญญัติโทษแก่ผู้กระทำความผิดเสมอ ทั้งนี้มีแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมากมายที่เป็นรากฐานของการลงโทษผู้กระทำความผิด รวมไปถึงการเพิ่มโทษแก่ผู้กระทำความผิด เพื่อให้สังคมมีระเบียบเรียบร้อย สงบสุข ไม่มีการล่วงละเมิดซึ่งกันและกัน

เมื่อสังคมมีการขยายตัวใหญ่ขึ้นเนื่องจากมีจำนวนคนเพิ่มขึ้นตามลำดับ จึงทำให้ผู้คนในสังคมเกิดการก่อปฏิสัมพันธ์กันมากขึ้น และสิ่งที่เกิดขึ้นตามมาคือความหลากหลายทางวัฒนธรรมรวมถึงความหลากหลายทางอาชีพอันเป็นรากฐานในการอยู่รอดของคนในสังคม ในการเลือกที่จะประกอบสัมมาชีพนั้น ถือเป็นสิทธิของแต่ละบุคคล โดยแต่ละคนย่อมมีสิทธิเสรีภาพในการประกอบอาชีพที่แตกต่างกันไปตามความรู้ ความสามารถ ความถนัดที่สั่งสมมา ซึ่งแต่ละอาชีพล้วนมีความสำคัญและมีเกียรติ เพราะทุกอาชีพถือเป็นเครื่องมือในการหารายได้เช่นเดียวกัน เป็นแต่เพียงบางอาชีพที่มีความสำคัญเป็นพิเศษ เนื่องจากเป็นอาชีพที่สร้างรากฐานให้แก่การปฏิบัติตัวของคนในสังคม กำหนดบรรทัดฐานทางสังคม และเป็นอาชีพที่มีความจำเป็นต่อประเทศชาติ ซึ่งหนึ่งในนั้นคือ อาชีพผู้พิพากษา ซึ่งแต่เดิมเป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ในการพิจารณาพิพากษาคดี เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย อำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีจึงเป็นของประชาชนผู้ผ่านการทดสอบคัดเลือกให้เข้ามาดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาดังกล่าว จึงเป็นที่เห็นได้ชัดว่า อาชีพผู้พิพากษานั้น เป็นอาชีพที่มีความสำคัญมาตั้งแต่โบราณและยังคงความสำคัญอยู่ตลอดจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากเป็นอาชีพที่ดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรมให้แก่สังคมและประชาชนภายในประเทศ

สำหรับอีกหนึ่งอาชีพที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อสังคมไทยเช่นเดียวกัน คือ อาชีพครูอาจารย์ เนื่องจากทุกคนที่เกิดมาในสังคมต่างไม่สามารถเรียนรู้ทุกอย่างได้ด้วยตนเอง ทุกคนล้วนต้องมีครูอาจารย์ที่อบรมบ่มนิสัย สั่งสอนวิชาความรู้ เริ่มตั้งแต่ระดับพื้นฐานจนถึงระดับสูงขึ้น โดยทั้งหมดนี้ต้องอาศัยครูอาจารย์เป็นผู้อบรมสั่งสอน แนะนำแนวทางทั้งสิ้น อาชีพครูอาจารย์นี้ ถือได้ว่าเป็นอีกหนึ่งอาชีพที่มีความเก่าแก่และสำคัญต่อสังคมทุกระดับชั้น ไม่ว่าจะเป็นแง่มุมของการอบรมสั่งสอนความรู้ทางวิชาการ หรือแง่มุมของการอบรมสั่งสอนเชิงศีลธรรม จริยธรรม ย่อมเป็นผลผลิตจากครูอาจารย์ทั้งสิ้น จึงถือได้ว่าอาชีพครูอาจารย์เป็นอาชีพที่มีความสำคัญเป็นพิเศษต่อสังคมไทยเฉกเช่นเดียวกันกับอาชีพผู้พิพากษา

1. ความเป็นมาของการลงโทษและการเพิ่มโทษ

1.1 ความเป็นมาของการลงโทษ

ประเทศไทยได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมส่วนมากจากประเทศอินเดีย ตั้งแต่ราวพุทธศตวรรษที่ 4 เนื่องจากชาวอินเดียได้มาติดต่อค้าขายกับไทยและได้มาทำราชการในราชสำนักไทย ทำให้ไทยได้ซึมซับวัฒนธรรมของอินเดียอย่างมาก⁵ วัฒนธรรมอินเดียที่เผยแพร่มายังดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รวมถึงไทยอย่างเด่นชัดที่สุด คือ วัฒนธรรมด้านการปกครองตลอดจนคติความเชื่อเรื่องพระมหากษัตริย์แบบพราหมณ์-ฮินดู โดยเชื่อกันว่ากษัตริย์คือสมมติเทพ เป็นเชื้อสายของเทพสืบต่อลงมา เป็นผู้ทรงไว้ซึ่งอำนาจต่างๆ และยังมีอีกหนึ่งวัฒนธรรมที่สำคัญมากที่มีการสืบทอดกันมาคือ วัฒนธรรมเรื่องการเคารพกฎหมายอันได้แก่การเคารพและเลียนแบบธรรมศาสตร์หรือกฎหมายอันศักดิ์สิทธิ์ของฮินดู โดยเฉพาะมานวธรรมศาสตร์ กฎหมายพระมนู⁶ อันเป็นผลให้มีการบัญญัติกฎหมายที่มีการลงโทษผู้กระทำความผิดในเวลาต่อมา

1.1.1 การลงโทษตามกฎหมายเทียรบาล

กฎหมายเทียรบาลในสมัยกรุงศรีอยุธยา มีลักษณะคล้ายคลึงกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในปัจจุบันเพราะมีความเกี่ยวข้องกับองค์พระมหากษัตริย์ที่ทรงปกครองกรุงศรีอยุธยาเนื่องจากต่างก็ควรได้รับการลงพระปรมาภิไธยจากพระมหากษัตริย์เช่นกัน กฎหมายเทียรบาลนั้น จะมีการบัญญัติเรื่องเสถียรภาพ ความปลอดภัยของพระมหากษัตริย์ มีการกำหนดเรื่องการ

⁵ บังอร ปิยพันธ์, ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้, กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, 2537 หน้า 61-62.

⁶ ดี จี ฮอลส์, ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เล่ม 1, กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2526, หน้า 23.

ลงโทษบรรดาเชื้อพระวงศ์และลูกหลวงอันแตกต่างกันออกไปจากกฎหมายที่บังคับใช้กับราษฎร ทั้งนี้เพื่อเป็นการถวายพระเกียรติแด่องค์เจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดิน ยกตัวอย่างเช่น หากจะต้องมีการใส่โซ่ตรวน โซ่ตรวนนั้นจะต้องเป็นเครื่องทองสำหรับลูกหลวงเอก เครื่องเงินสำหรับลูกหลวงโท และถ้ากระทำความผิดอันกฎหมายบัญญัติให้ต้องโทษหนักถึงสิ้นชีวิต ต้องประหารด้วยวิธีดีด้วยท่อนจันทน์ แล้วเอาลงขุม ดังที่มีกำหนดไว้ในกฎหมายเทียรบาล บทที่ 175, 176⁷

กฎหมายเทียรบาลยังมีการบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับการออกศึกสงคราม ซึ่งความเป็นจริงควรจะถูกจัดเป็นกฎอาญาศึกจะมีความเหมาะสมมากกว่า ยกตัวอย่างเช่น มีการกำหนดไว้ว่า อัยการพระราชสงครามยกไปทำศึกก็ดี ข้าศึกมาถึงเมืองก็ดี แลท้าวพระยาหัวเมืองมนตรีมุขเสนาโยธามาศ ผู้เป็นนายทัพ นายกองยกช้างม้า รั้วพล ได้รับแลมีชัยชนะแก่ข้าศึก ให้ยกกระบัตร์กับกฎหมายความชอบมาได้รางวัล เจียดทองเสื้อสนอง ฝ่ายลูกหลานให้เลี้ยงตามบำเหน็จ ถ้าผู้ใดอวดแต่ชั่วเสาหนึ่ง ลงอาญาตัดหัวตัดเท้าตระเวนรอบทัพ ลูกหลานอย่าเลี้ยงเมื่อหน้า อนึ่ง ขุนดาบ ขุนเรือ ขุนช้าง ขุนตำรวจ อยู่ล้อมวง แลข้าศึกปลอมถึงพลับพลาได้ ให้ตัดหัวตัดเท้าตระเวนเสียบไว้ อนึ่ง เจ้าทัพเข้าศึกตามกระบวนแล้ว และจะยกเข้ายุทธด้วยราชศัตรู ถอยออกมาฆ่าตัวช้างให้ฆ่าเสีย⁸

การแสดงกิริยาอาการลบหลู่พระราชอำนาจในเขตพระราชฐาน จักมีโทษถึงตาย ยกตัวอย่างเช่น หากผู้ใดปิ่นกำแพงชั้นในเข้าไป ให้ฆ่าเสีย หรือการลักสาวใช้ การลักทรัพย์ในพระราชวังก็ต้องระวางโทษประหารชีวิตเช่นกัน ดังปรากฏในกฎหมายเทียรบาล บทที่ 69 ว่า “ผู้ใดเข้าไปในพระราชมณเฑียรสถาน ลักพาสาวใช้กำนัลและลักพระราชทรัพย์ ให้ลงโทษโดยมหันตโทษแล้วมา”

จากกฎหมายเทียรบาลดังกล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า หากมีการกระทำความผิดตามที่กฎหมายเทียรบาลได้ตราไว้ ผู้นั้นจะต้องรับโทษ ซึ่งโทษแต่ละฐานความผิดก็แตกต่างกันตามระดับความรุนแรงของการกระทำ ทั้งนี้ก็เพื่อป้องปรามมิให้ผู้ใดกระทำความผิดและก่อให้เกิดความสงบสุขต่อสังคมส่วนรวม

1.1.2 การลงโทษตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127

ในยุคสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ มีการตรากฎหมายตราสามดวงขึ้นบังคับใช้จนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 พระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯให้นำกฎหมายตราสามดวงขึ้นทำการชำระเสียใหม่ และประกาศใช้อย่างเป็นทางการโดยเปลี่ยนชื่อเรียกเป็น “กฎหมายราชบุรี” จวบจน พ.ศ. 2440 จึงมีการตรวจชำระกฎหมายฉบับ

⁷ วิชา มหาคุณ “วิวัฒนาการของกฎหมายไทยสมัยชุมชนบุพกาลสมัยอยุธยา”, วารสารกฎหมาย, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ปีที่ 3 ฉบับที่ 1, มกราคม-เมษายน 2520: หน้า 80.

⁸ เรื่องเดียวกัน หน้า 27.

ดังกล่าวอีกครั้งและทำการร่างเป็นประมวลกฎหมายขึ้นเป็นครั้งแรก โดยมีพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ เป็นองค์ประธาน และคณะกรรมการในการร่างนั้นประกอบไปด้วยนักกฎหมายชาวไทยและต่างประเทศ จนสำเร็จเป็นกฎหมายลักษณะอาญา ซึ่งประกาศใช้ครั้งแรกเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2451 (ร.ศ.127)⁹ โดยเหตุผลที่อยู่เบื้องหลังของความจำเป็นที่ไทยต้องทำการร่างประมวลกฎหมายขึ้นบังคับใช้ภายในประเทศ นอกจากจะเป็นไปเพื่อความสงบเรียบร้อยในสังคมที่มีกฎหมายบังคับใช้แล้ว ยังมีกรณีของลัทธิล่าอาณานิคมด้วยเช่นกัน เนื่องจากลัทธินี้ให้เหตุผลว่าจะมาสร้างความเจริญให้แก่ประเทศที่จะมาล่าอาณานิคม จึงส่งผลให้ประเทศไทยมีความจำเป็นต้องทำการร่างประมวลกฎหมายอาญาขึ้นบังคับใช้เพื่อให้ประเทศเหล่านั้นมองว่าประเทศไทยไม่ล่าหลัง มีกฎหมายบังคับใช้เช่นเดียวกับนานาอารยประเทศ

ตามประมวลกฎหมายอาญาฉบับที่มีการประกาศใช้เป็นครั้งแรกในเรื่องของโทษได้บัญญัติไว้ 6 สถาน ตามมาตรา 12 ดังนี้

สถานหนึ่ง	ให้ประหารชีวิต
สถานหนึ่ง	ให้จำคุก
สถานหนึ่ง	ให้ปรับ
สถานหนึ่ง	ให้อยู่ภายในเขตพื้นที่กำหนด
สถานหนึ่ง	ให้รับทรัพย์
สถานหนึ่ง	ให้เรียกประกันทัณฑ์บน

โดยโทษทั้ง 6 สถานนี้จะบังคับลงโทษเอาแก่ผู้กระทำความผิดตามความร้ายแรงแห่งการกระทำความผิด ซึ่งจะมีการบังคับเอาแก่ชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด แล้วแต่กรณี

ตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มีการบัญญัติความผิดที่ต้องระวางโทษถึงขั้นประหารชีวิตไว้ในหลายลักษณะ ดังนี้

ความผิดฐานประทุษร้ายต่อพระเจ้าอยู่หัวและพระบรมราชตระกูล มีบัญญัติในมาตรา 97 ความว่า

มาตรา 97 “ผู้ใดทะนององอาจกระทำประทุษร้ายต่อพระองค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ดี สมเด็จพระมหาลีก็ดี มกุฎราชกุมารก็ดี ต่อผู้สำเร็จราชการแผ่นดินในเวลารักษาราชการต่างพระองค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ดี ท่านว่าโทษของมันถึงต้องประหารชีวิต

ผู้ใดพยายามจะกระทำการประทุษร้ายเช่นนั้นแล้ว แม้เพียงเตรียมการก็ดี สมคบกันเพื่อการประทุษร้ายก็ดี หรือสมรู้เป็นใจด้วยผู้ประทุษร้าย ผู้พยายามจะประทุษร้ายก็ดี

⁹ พูนพิตร จิ่งเจริญ, ประวัติกรรมราชทัณฑ์ 200 ปี, กรุงเทพมหานคร: ราชทัณฑ์, 2525, หน้า 75.

มันรู้ว่าผู้ใดคิดประทุษร้ายเช่นว่ามานี้ มันช่วยปกปิด ไม่เอาความนั้นไปร้องเรียนขึ้นก็ดี ท่านว่าโทษมันถึงตายด้วยกัน ”

ความผิดฐานประทุษร้ายต่อนายกรัฐมนตรี มีบัญญัติในมาตรา 98 ทวิ และมาตรา 98 ตริ¹⁰ ความว่า

มาตรา 98 ทวิ “ผู้ใดกระทำหรือพยายามกระทำโดยเจตนาแก่นายกรัฐมนตรี ให้ถึงแก่ความตาย ผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต”

มาตรา 98 ตริ “ผู้ใดกระทำหรือพยายามกระทำการประทุษร้ายแก่ชีวิตร่างกาย หรือเสรีภาพของนายกรัฐมนตรี มีความผิดต้องระวางโทษเป็นสองสถาน สถานหนึ่งให้จำคุกตลอดชีวิต สถานหนึ่งให้ประหารชีวิต”

โดยทั้ง 2 กรณีดังกล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่ากฎหมายมุ่งประสงค์คุ้มครองบุคคลที่มีความสำคัญต่อชาติบ้านเมืองเป็นพิเศษ จึงได้กำหนดอัตราโทษที่สูงถึงขั้นประหารชีวิตเพื่อเป็นการป้องปรามมิให้ผู้ใดกระทำความผิดต่อบุคคลเหล่านี้

ความผิดฐานประทุษร้ายแก่ชีวิต มีบัญญัติในมาตรา 249 และมาตรา 250 ความว่า

มาตรา 249 “ผู้ใดกระทำโดยเจตนาให้ผู้ใดผู้หนึ่งถึงแก่ความตาย ท่านว่ามันฆ่าคนตายโดยเจตนา มีความผิด ให้ลงอาญาแก่มันตามโทษานุโทษเป็นสามสถาน สถานหนึ่งให้ประหารชีวิตให้มันตายตกไปตายกัน สถานหนึ่งให้จำคุกไว้จนตลอดชีวิต สถานหนึ่งให้จำคุกตั้งแต่สิบห้าปีขึ้นไปจนถึงยี่สิบปี”

จะเห็นได้ว่าระวางโทษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นนั้นมีระวางที่สูงถึงขั้นประหารชีวิต โดยกฎหมายใช้คำว่า “ให้ประหารชีวิตให้มันตายตกไปตายกัน” อันเป็นเครื่องบ่งชี้ว่ากฎหมายมุ่งคุ้มครองชีวิตของบุคคลเป็นสำคัญและเป็นการรับแนวคิดทฤษฎีการแก้แค้นทดแทนและการป้องปรามผู้กระทำความผิดมาใช้อย่างชัดเจน โดยพิจารณาจากความร้ายแห่งการกระทำความผิดเป็นสำคัญ¹¹

มาตรา 250 “ผู้ใดฆ่าคนโดยเจตนาต้องตามลักษณะอย่างใดที่ว่าต่อไปนี้
มาตรานี้ คือ

¹⁰ มาตรา 98 ทวิและมาตรา 98 ตรินี้ ต่อมาถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายลักษณะอาญา (ฉบับที่ 13) พ.ศ.2487 มาตรา 3.

¹¹ คณพล จันทน์หอม, วิเคราะห์กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 : ศึกษากระบวนการร่างกฎหมายและประเด็นความรับผิดชอบในทางอาญา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร, 2545 , หน้า 80

(1) ฆ่าบิดา มารดาหรือฆ่าญาติที่สืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปก็ดี
 (2) ฆ่าเจ้าพนักงานผู้กระทำความผิดหรือเพราะเหตุกระทำความผิดตามหน้าที่
 (3) ฆ่าคนโดยพยายามด้วยความพยายามาหมายก็ดี
 (4) ฆ่าคนด้วยกระทำทารุณหรือแสดงความดุร้าย ทำแก่ผู้ตายให้ได้รับความลำบากอย่างสาหัสก็ดี

(5) ฆ่าคนเพื่อประโยชน์ที่จะเตรียมการเพื่อให้เป็นความสะดวกในการที่มันจะกระทำความผิดอย่างอื่นก็ดี

(6) ฆ่าคนอื่นเพื่อที่จะเอาประโยชน์อันเกิดแต่การกระทำผิดอย่างอื่นมาเป็นของมัน หรือเพื่อจะปกปิดการกระทำอย่างอื่น หรือเพื่อจะหลีกเลี่ยงให้พ้นอาญาในความผิดอย่างอื่นก็ดี
 ท่านว่ามันผู้ฆ่าคนตายโดยเจตนาในลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังว่านี้เป็นคนทารุณร้ายกาจ ให้ลงอาญาฆ่ามันให้ตายตกไปตามกัน”

ในกรณีของมาตรา 250 นี้จะพบว่ากฎหมายบัญญัติลักษณะของการฆ่าไว้หลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นคุณสมบัติส่วนตัวของผู้ถูกฆ่า พฤติการณ์แห่งการฆ่า เป็นต้น โดยกฎหมายใช้คำว่า “เป็นคนทารุณร้ายกาจ” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการฆ่าของผู้กระทำความผิดตามมาตรา นี้เป็นผู้มีจิตใจทารุณ ร้ายกาจ เป็นเหตุแห่งการเพิ่มโทษ โดยมาตรานี้เพิ่มโทษถึงขั้นประหารชีวิตสถานเดียว

1.1.3 การลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา

เมื่อสังคมพัฒนาขึ้นตามลำดับ สภาพแวดล้อมการอยู่ร่วมกันของผู้คนมีมาก การติดต่อปฏิสัมพันธ์กันย่อมมีมากขึ้นตามลำดับจนอาจก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยในสังคมตามมา เนื่องจากในสังคมย่อมมีทั้งคนดีประพฤติตนเรียบร้อยตามกฎหมายและคนไม่ดีที่ละเมิดกฎหมาย กฎหมายจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการบังคับเอาภัยกับชีวิต ร่างกาย เสรีภาพและทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด โดยปัจจุบันกฎหมายที่บังคับใช้โดยมีระวางโทษรุนแรงที่สุดถึงขั้นประหารชีวิตก็คือประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งเรื่องการลงโทษนั้นมีบัญญัติไว้ในมาตรา 18 ความว่า

มาตรา 18 “โทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิดมีดังนี้

- (1) ประหารชีวิต
- (2) จำคุก
- (3) กักขัง
- (4) ปรับ
- (5) ริบทรัพย์สิน

โทษประหารชีวิตและโทษจำคุกตลอดชีวิตมิให้นำมาใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี

ในกรณีผู้ซึ่งกระทำความผิดในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีได้กระทำความผิดที่มีระวางโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต ให้ถือว่าระวางโทษดังกล่าวได้เปลี่ยนเป็นระวางโทษจำคุกห้าสิบปี”

จากบทบัญญัติเรื่องโทษตามมาตรา 18 นี้พบว่าประมวลกฎหมายอาญาได้จัดลำดับโทษไว้ทั้งสิ้น 5 สถาน ขึ้นอยู่กับความรุนแรงของการกระทำความผิด ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ดังกล่าวมาแล้ว โดยโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มีการบังคับเอากับตัวและทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดเท่านั้น จะไม่มีการบังคับเอากับผู้ที่ไม่ได้กระทำความผิดเด็ดขาด เพราะความรับผิดชอบตามกฎหมายอาญาเป็นเรื่องเฉพาะตัว ไม่สามารถรับผิดชอบแทนกันได้

ตามบทบัญญัติในวรรคสอง พบว่าโทษประหารชีวิตนั้นจะไม่นำมาบังคับใช้กับผู้กระทำความผิดที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีในขณะที่กระทำความผิดในความผิดที่มีอัตราโทษถึงขั้นประหารชีวิต อันเป็นการคุ้มครองผู้กระทำความผิดที่มีอายุน้อย โดยกฎหมายมิได้มุ่งคุ้มครองแต่ผู้เสียหายแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังคุ้มครองผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กอีกด้วย โดยมุมมองของกฎหมายเห็นว่าเด็กอาจกระทำความผิดด้วยขาดความสำนึก ขาดการยับยั้งชั่งใจหรือด้วยความอ่อนเยาว์ จึงควรให้โอกาสเด็กได้กลับตัวตามหลักการฟื้นฟูและให้โอกาส

ตามบทบัญญัติในวรรคสาม พบว่าหากผู้กระทำความผิดที่มีอายุไม่เกิน 18 ปีต้องระวางโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต ต้องเปลี่ยนระวางโทษดังกล่าวเป็นระวางโทษจำคุกห้าสิบปี ซึ่งก็หมายความว่าไม่ว่าอย่างไร ผู้กระทำความผิดที่มีอายุไม่เกิน 18 ปีขณะกระทำความผิด จะไม่ได้โทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตเป็นอันขาด ด้วยผลของมาตรา 18 วรรคสามนี้ อันเป็นหนึ่งในมาตรการคุ้มครองผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็ก ยกตัวอย่างเช่น เด็กอายุไม่เกิน 18 ปีกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน อันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 289(4) ต้องระวางโทษประหารชีวิตสถานเดียว แต่ด้วยผลของมาตรา 18 วรรคสามอันเป็นบททั่วไปในเรื่องการลงโทษที่ได้บัญญัติห้ามมิให้นำโทษประหารชีวิตมาใช้กับผู้กระทำความผิดที่มีอายุ 18 ปี จึงทำให้โทษประหารชีวิตไม่สามารถนำมาใช้ในกรณีนี้ได้ แต่ต้องเปลี่ยนเป็นระวางโทษจำคุก 50 ปีแทน

จึงกล่าวได้ว่าโทษตามประมวลกฎหมายอาญานั้น มีหลายสถานทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพฤติการณ์แห่งการกระทำความผิด โดยกฎหมายอาญาจะมีการบัญญัติระวางโทษไว้ในตอนท้ายของทุกมาตราเสมอ อันเป็นไปตามหลักความชัดเจนของกฎหมายอาญาและหลักไม่มีกฎหมายไม่มีโทษซึ่งเป็นหลักกฎหมายทั่วไป

1.2 ความเป็นมาของการเพิ่มโทษ

แนวคิดในเรื่องของการเพิ่มโทษนั้น ได้ปรากฏขึ้นครั้งแรกในกฎหมายโรมัน ในประมวลกฎหมาย 12 โต๊ะ โดยปรากฏที่โต๊ะ 8 ว่าด้วยการละเมิด โดยการนำเอาช่วงเวลาในการลักทรัพย์ที่แตกต่างกันมากำหนดโทษให้ได้รับโทษในอัตราที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ยังมีการกำหนดเหตุเพิ่มโทษจากปัจจัยต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นจากการกระทำที่มีเจตนาไขว่คว้าหาความสำคัญหรือลักษณะของผู้ถูกระทำมาเป็นเหตุเพิ่มโทษอีกด้วย

การกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องได้รับโทษเพิ่มขึ้นนั้น ยังมีที่มาจากแนวคิดทางอาชญวิทยาและแนวคิดในเรื่องวัตถุประสงค์ของการลงโทษ โดยการลงโทษนั้นมีวิธีการที่แตกต่างกันตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันขึ้นอยู่กับสภาพสังคมและยุคสมัย ทั้งนี้การลงโทษต้องเป็นไปตามสัดส่วนของการกระทำความผิดแต่ละกรณีที่มีความร้ายแรงแตกต่างกันไป ในส่วนกฎหมายอาญานั้น ได้มีการกำหนดเหตุเพิ่มโทษมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยแบ่งความผิดเป็นหลายระดับซึ่งมีทั้งความผิดที่ร้ายแรงและไม่ร้ายแรง โดยพิจารณาจากความเสียหายหรืออันตรายที่เกิดขึ้นต่อสังคม ยกตัวอย่างเช่น ประเทศฝรั่งเศสได้มีการแบ่งระดับชั้นของความผิดตามความร้ายแรง เช่น ความผิดชั้นอุกฤษฏ์ ความผิดชั้นมัธยะ และความผิดชั้นลหุ ซึ่งการกำหนดโทษที่เพิ่มขึ้นตามระดับความร้ายแรงของความผิดนั้น ขึ้นอยู่กับพฤติการณ์แห่งการกระทำของผู้กระทำความผิด ว่าก่อให้เกิดความเสียหายหรือมีความอันตรายมากน้อยเพียงใด หรือในกรณีของประเทศสหรัฐอเมริกา ก็ได้มีการแบ่งระดับความผิดออกเป็นความผิดอุกฤษฏ์จันเป็นความผิดที่มีความร้ายแรง โดยกำหนดโทษถึงขั้นประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต และสำหรับความผิดอาญาที่ไม่ร้ายแรง ก็จะกำหนดโทษในลักษณะของการแก้ไขฟื้นฟูโดยการปรับหรือคุมประพฤติรวมถึงการจำคุกในระยะสั้น ทั้งนี้เป็นไปตามระดับความร้ายแรงแห่งการกระทำความผิดเช่นกัน

สำหรับประเทศไทยนั้นได้เริ่มมีการกำหนดเหตุเพิ่มโทษไว้ในกฎหมายลักษณะคดีดำ ที่บัญญัติถึงการทำร้ายร่างกายทั้งบิดามารดา อีกทั้งยังมีการบัญญัติไว้ในเรื่องของการละเมิด ในส่วนของการกำหนดจำนวนเบี้ยปรับ ไหมปรับ ที่มีความสูงต่ำแตกต่างกันไปตามศักดิ์นา โดยมีลักษณะเป็นการรับโทษเพิ่มขึ้นตามพฤติการณ์แห่งการกระทำ ซึ่งการกำหนดเหตุเพิ่มโทษดังที่กล่าวมานี้ล้วนมีเจตนารมณ์เพื่อแก้แค้นทดแทนและข่มขู่ยับยั้งการกระทำความผิด อันเป็นเครื่องมือสำคัญตามหลักกฎหมายอาญา เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม

ดังนั้น การลงโทษจึงถือเป็นมาตรการสำคัญในการบังคับใช้กฎหมายเพราะหากกฎหมายไม่มีโทษ ย่อมไม่สามารถระงับยับยั้งหรือสร้างเกรงกลัวให้แก่ผู้กระทำความผิดได้ โดยแต่ละการกระทำความผิดนั้น ย่อมมีพฤติการณ์แห่งการกระทำที่มีความร้ายแรงแตกต่างกันไป อันเป็นตัวบ่งชี้เจตนาของผู้กระทำความผิดตามหลักเรื่อง “กรรมเป็นเครื่องชี้เจตนา” ซึ่งโทษที่จะ

นำมาบังคับใช้กับการกระทำที่มีความรุนแรงหรือมีลักษณะพิเศษจำต้องมีระวางโทษที่เหมาะสมอันเป็นที่มาของการเพิ่มโทษ

ด้วยเหตุที่ว่า การเพิ่มโทษทางอาญาให้มีความรุนแรงขึ้นนั้น ย่อมกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพในชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด จึงเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า โทษทางอาญาควรใช้กับการกระทำที่มีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรงเท่านั้น ศาสตราจารย์ Herbert L. Packer แห่งมหาวิทยาลัยแอสตมฟอร์ด ได้เสนอหลักเกณฑ์ในการเพิ่มโทษทางอาญาจนเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางไว้ว่า¹²

1. คนส่วนมากในสังคมเห็นว่า การกระทำความผิดนั้นเป็นการคุกคามหรือเป็นภัยอันตรายร้ายแรงต่อการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม โดยมีลักษณะเป็นอาชญากรรมร้ายแรงที่มีผลกระทบต่อความปลอดภัยของบุคคลและสังคม เช่น การฆ่าผู้อื่น การข่มขืน การใช้กำลังประทุษร้าย การชิงทรัพย์ การปล้นทรัพย์ เป็นต้น จึงมีความจำเป็นต้องหาวิธีการเพื่อหยุดยั้ง ป้องปราม มิให้เกิดการกระทำความผิดแบบนั้นขึ้น ในลักษณะของการเพิ่มโทษในการกระทำความผิดที่มีความร้ายแรงไว้โดยเฉพาะ

2. การลงโทษทางอาญาต้องทำให้การกระทำความผิดนั้นๆ มีปริมาณที่น้อยลง ซึ่งก็หมายความว่า การเพิ่มโทษให้มีความร้ายแรงขึ้นนั้น ต้องทำให้ผู้ที่กระทำความผิดรู้สึกเกรงกลัวไม่กล้าที่จะกระทำความผิด จนเป็นเหตุให้การกระทำความผิดที่มีลักษณะรุนแรงหรือร้ายแรงมีปริมาณที่ลดน้อยลงกว่าเดิม

3. การลงโทษทางอาญาต้องไม่ทำให้พฤติกรรมที่สังคมต้องการลดลง ซึ่งหมายความว่า หากมีการเพิ่มโทษทางอาญาสำหรับความผิดที่มีความรุนแรงแล้วนั้น ต้องไม่ทำให้สังคมเกิดความหวาดกลัว ผู้คนไม่กล้ากระทำการใดๆ อันเนื่องมาจากหวาดระแวงในเรื่องการลงโทษที่มีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น

4. เมื่อเป็นความผิดทางอาญาแล้ว ต้องมีการบังคับใช้กฎหมายได้อย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพในการสืบหาและจับกุมผู้กระทำความผิดด้วย ซึ่งก็หมายความว่า การเพิ่มโทษในความผิดทางอาญานั้น ต้องมีการบังคับใช้อย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยกระบวนการในชั้นสืบหาและจับกุมผู้กระทำความผิดต้องกระทำอย่างเท่าเทียมกันในทุกคดี ไม่เลือกปฏิบัติ เพื่อให้ได้ตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมาลงโทษ

¹² Herbert L. Packer, *The Limits of the Criminal Sanction*, California : Stanford University Press, 1968, Page.296 อ้างใน ดร.เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 9, กรุงเทพมหานคร, สำนักอบรมเนติบัณฑิตยสภา, 2551, หน้า 3

5. กระบวนการยุติธรรมทางอาญาต้องมีประสิทธิภาพเพียงพอในการที่จะพิสูจน์ความผิดและลงโทษ รวมถึงการเพิ่มโทษแก่ผู้กระทำความผิด โดยไม่ก่อให้เกิดภาระในการดำเนินกระบวนการต่างๆจนเกินไปทั้งด้านคุณภาพและปริมาณ ซึ่งหมายความว่าในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมต้องดำเนินการด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่ความทุกฝ่ายโดยไม่ก่อให้เกิดภาระแก่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในทุกขั้นตอนจนเกินไป

6. ไม่มีทางเลือกหรือวิธีการอื่นใดที่มีความเหมาะสมกว่าการลงโทษทางอาญา ซึ่งก็หมายความว่า เมื่อพิจารณาอย่างรอบด้านแล้ว ไม่พบว่าวิธีการอื่นใดที่สามารถป้องกันการกระทำความผิดได้เหมาะสมยิ่งไปกว่าการลงโทษทางอาญาที่มีความรุนแรง

ดังนั้นจึงเป็นที่เห็นได้ว่าการเพิ่มโทษทางอาญาแก่บุคคลผู้กระทำความผิดจะต้องมีกฎหมายบัญญัติรองรับเสมอว่าการกระทำนั้นมีโทษหนักขึ้นกว่าปกติและมีโทษอย่างไร โดยกฎหมายต้องมีความเสมอภาคไม่เลือกปฏิบัติ แต่มีข้อสังเกตอยู่ประการหนึ่งคือ กรณีตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 18 วรรคสามที่โทษประหารชีวิตจะไม่นำมาใช้กับผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปีขณะกระทำความผิด ซึ่งไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติแต่อย่างใด เนื่องจากกฎหมายมุ่งคุ้มครองเด็กที่กระทำความผิดที่มีอายุน้อยโดยเปลี่ยนเป็นโทษจำคุก 50 ปีแทน ฉะนั้นโทษทางอาญาจึงถือเป็นมาตรการอย่างหนึ่งที่กำหนดไว้ในกฎหมายอาญาเพื่อบังคับใช้กับผู้กระทำความผิด โดยโทษทางอาญานั้นจะมีความรุนแรงมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับลักษณะของการกระทำความผิดว่ามีความร้ายแรงมากน้อยเพียงใด ก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้เสียหายหรือรัฐมากน้อยเพียงใด หากก่อให้เกิดความเสียหายมากก็ถือเป็นเหตุแห่งการเพิ่มโทษตามลำดับ

2. แนวคิดของการลงโทษและการเพิ่มโทษ

2.1 แนวคิดของการลงโทษ

เรื่องของการลงโทษนั้น เนื่องจากสังคมได้คาดหวังให้การลงโทษมีผลเป็นการควบคุมสังคมและควบคุมอาชญากรรม การกำหนดโทษตามคำพิพากษานั้นว่าเป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการยุติธรรม ดังนั้นการลงโทษไม่ว่าจะพิจารณาจากทฤษฎีหรือวัตถุประสงค์ในการลงโทษย่อมจะมีผลต่อผู้กระทำความผิด ซึ่งแนวคิดในการลงโทษผู้กระทำความผิดนั้นมีด้วยกันหลายกรณี กล่าวคือ

2.1.1 การลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทน (Retribution)

ในสมัยโบราณเมื่อบุคคลใดกระทำความผิด หรือทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนย่อมต้องได้รับผลตอบแทนจากการกระทำนั้นอย่างสาสมโดยใช้หลัก “ตาต่อตา ฟันต่อฟัน” ซึ่งการ

ลงโทษนั้นค่อนข้างรุนแรงและเกินขอบเขต มีความโหดร้ายปราศจากมนุษยธรรม ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้ความเห็นถึงวัตถุประสงค์ของการลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทนไว้¹³ ดังต่อไปนี้

ศาสตราจารย์ จอห์นสัน (Johnson) ได้กล่าวว่า การลงโทษโดยมีจุดประสงค์เพื่อเป็นการแก้แค้น เป็นเครื่องมือที่จะนำความสมดุลในสังคมที่มีอยู่ก่อนกระทำความผิดให้กลับคืนมา ตามแนวความคิดนี้ผู้กระทำความผิดสมควรได้รับการลงโทษและโทษที่จะลงควรเท่ากับความเจ็บปวดและความยากลำบากที่สังคมหรือผู้เสียหายได้รับ

เจอเรมี เบนแธม (Jeremy Bentham) มีความเห็นว่า กฎหมายควรกำหนดโทษให้เหมาะสมกับความผิด และควรกำหนดลักษณะของโทษไว้หลายๆประเภท เพราะว่าโทษอย่างเดียวกันจะเหมาะสมกับความผิดทุกอย่างย่อมเป็นไปได้

อิมมานูเอล คานท์ (Immanuel Kant) มีความเห็นว่า การลงโทษเป็นของคู่กับการกระทำความผิด เพื่อความยุติธรรมแล้วผู้กระทำจะต้องถูกลงโทษให้ได้สัดส่วนพอดีทั้งในสภาพและความหนักเบากับความผิดของเขา ถ้าสังคมไม่ลงโทษผู้กระทำความผิดเท่ากับสังคมยอมรับรองการกระทำของเขา และยังมีผลเสมือนว่าสังคมเป็นผู้สนับสนุนให้กระทำความผิดด้วย นอกจากนั้นยังเห็นว่า การลงโทษไม่ควรมีลักษณะเป็นเครื่องมือเพื่อให้เกิดผลคือความเกรงกลัวแก่ผู้อื่น เพราะจะเป็นการไม่ยุติธรรมแก่ผู้ถูกลงโทษซึ่งควรจะถูกลงโทษเนื่องมาจากการกระทำผิดของตนเองเท่านั้น

นิเกิล วอล์คเกอร์ (Nigel Walker) ได้ให้ความเห็นว่า หลักเกณฑ์การพิจารณาลงโทษผู้กระทำผิดในทางตอบแทนแก้แค้น จะเป็นไปได้รุนแรงเพียงใดหรือไม่ขึ้นอยู่กับเจตนาจิตใจที่จะก่ออาชญากรรม และความรุนแรงจากผลแห่งอาชญากรรมนั้นๆเป็นปัจจัยวินิจฉัยการพิจารณาตัดสินพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิด

โอลิเวอร์ เวินเดลล์ โฮมส์ (Oliver Wendell Holmes) กล่าวว่า เป้าหมายเบื้องต้นแห่งกฎหมายที่สมเหตุสมผลจะต้องสอดคล้องกับความรู้สึกและความปรารถนาอันแท้จริงของชุมชน มาตรฐานความรู้สึกของชุมชนในบางครั้งเป็นไปได้ในทางใช้อารมณ์ตอบสนองตอบแทนแก้แค้นผู้กระทำความผิดนอกเหนือขอบข่ายของกฎหมายก็ตาม การลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างสาสมในความผิดปัจจุบัน ยังเป็นมาตรการอันจำเป็นซึ่งไม่มีทางเลือกเป็นอย่างอื่นได้ ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้กฎหมายลงโทษทดแทนการแก้แค้นโดยทางส่วนตัวนั่นเอง

อนึ่ง ในปัจจุบันการลงโทษโดยถือหลักการแก้แค้นทดแทนได้วิวัฒนาการไปตามแนวความคิดทางอาชญาวิทยาสมัยใหม่ แต่ก็ยังเป็นที่ยอมรับกันว่า สังคมปัจจุบันยังคงมีแรง

¹³ นรินทร์ ไทรพิท, การรับโทษหนักขึ้นเนื่องจากการเพิ่มโทษกับเหตุจรรยาในคดีอาญา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร. 2529. หน้า 21-23.

กระตุ้นเตือนในการแก้แค้นผู้กระทำความผิด ซึ่งการมีบทลงโทษต่างๆเป็นการเปิดโอกาสให้แก่ชุมชนได้แก้แค้นผู้กระทำความผิดโดยผ่านทางกฎหมาย กฎหมายจึงเปรียบเสมือนเครื่องมือเพื่อการลงโทษแทน ดังนั้น กฎหมายอาญาจึงบัญญัติโทษขั้นสูงขั้นต่ำไว้ ซึ่งทำให้กฎหมายมีความยืดหยุ่นและศาลสามารถใช้ดุลยพินิจกำหนดโทษได้ตามความเหมาะสมหรือตามสมควร

2.1.2 การลงโทษเพื่อเป็นการยับยั้งการกระทำความผิด (Deterrence)

การลงโทษเพื่อเป็นการยับยั้งข่มขู่การกระทำความผิด เป็นการลงโทษที่เกิดจากสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิมของซีซาร์ เบ็คคาเรีย¹⁴ ที่นำเสนอให้การลงโทษมีเป้าหมายเพื่อการข่มขู่และยับยั้งบุคคลจากการประกอบอาชญากรรม เจตนาของการลงโทษไม่ควรเป็นการทรมานผู้กระทำความผิดหรือชดเชยความผิด แต่ควรจะป้องกันบุคคลอื่นมิให้กระทำความผิดเช่นเดียวกัน และการลงโทษที่ยุติธรรมควรมีอัตราความรุนแรงพอเพียงเพื่อยับยั้งคนอื่น

ในการลงโทษผู้กระทำความผิดมีวัตถุประสงค์ที่น่าจะเห็นได้ชัด คือ เพื่อเป็นการยับยั้งการกระทำความผิดซ้ำของผู้นั้น และเพื่อเตือนมิให้คนอื่นทำตามอย่างผู้กระทำความผิดให้ผู้อื่นเกิดความเกรงกลัวไม่กล้าเอาเยี่ยงอย่าง ซึ่งวัตถุประสงค์นี้เรียกว่า “การยับยั้งโดยทั่วไป” และการลงโทษที่ก่อให้เกิดการยับยั้งอีกประเภทหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า “การยับยั้งเป็นพิเศษ” โดยเป็นการลงโทษเพื่อให้เป็นบทเรียนให้ผู้กระทำความผิดรู้สึกผิดและเจ็บทรมานไม่คิดกระทำความผิดอีกในอนาคต ซึ่งการยับยั้งพิเศษนี้พุ่งเป้าเฉพาะตัวผู้กระทำความผิดเพื่อให้เกิดความกลัวต่อโทษและไม่กล้ากระทำความผิดอีกในอนาคต โดยสมมุติฐานภายใต้แนวความคิดนี้มีอยู่ว่า ถ้าสังคมไม่สามารถจะนำตัวผู้กระทำความผิดมาสู่ระบบความยุติธรรม และลงโทษผู้กระทำความผิดตามความผิดของเขาแล้ว ก็เท่ากับว่าสังคมส่งเสริมอาชญากรรมส่งผลทำให้อาชญากรรมก็จะเกิดมากขึ้น

2.1.3 การลงโทษเพื่อเป็นการตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคม (Incapaciation)

แนวคิดนี้เห็นว่าการลงโทษควรมีวัตถุประสงค์ เพื่อไม่ให้ผู้กระทำความผิดที่ถูกลงโทษมีโอกาสกระทำความผิดซ้ำอีก โดยทำให้ผู้กระทำความผิดหมดโอกาสที่จะกระทำความผิดได้¹⁵ โดยเฉพาะการลงโทษประหารชีวิตที่ถือว่าเป็นการตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคมอย่างถาวร ส่วนการลงโทษจำคุก กักขัง เป็นการตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคมเพียงชั่วคราวเท่านั้น เพราะโทษจำคุกยอมทำให้ผู้ที่ถูกจำคุกอยู่ออกไปประกอบอาชญากรรมหรือความเดือดร้อนให้สังคมไม่ได้สักอย่างน้อยก็เป็นการชั่วคราวระหว่างที่ถูกจำคุก

¹⁴ Cesare Beccaria, *On Crimes and Punishments*, with notes and introduction by David Young (Indianapolis, IN:Kackett, 1985). The selection here has been abridged from the original.

¹⁵ นันทิ จิตสว่าง, หลักสูตรนิติวิทยา, พิมพ์ครั้งที่ 3, มุณินิพนุศลย์สงเคราะห์ กรมราชทัณฑ์, 2541, หน้า 14-31.

การลงโทษจำคุกเป็นวิธีการจำกัดอิสรภาพและการเคลื่อนไหวของผู้กระทำความผิดซึ่ง โอเพินไฮเมอร์ (Openheimer) เรียกวิธีการนี้ว่า “ทฤษฎีลดความสามารถ” และได้นำวิธีการนี้มาใช้กับผู้กระทำความผิดเกือบทุกประเภท ตั้งแต่จำคุกระยะสั้นไปจนถึงจำคุกตลอดชีวิต

2.1.4 การลงโทษเพื่อเป็นการแก้ไขผู้กระทำความผิด (Rehabilitation and Correction)

การลงโทษในสมัยโบราณมุ่งการแก้แค้นทดแทนและทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดความหยาบช้า แต่ในปัจจุบันมนุษย์เห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันพึ่งพาอาศัยกัน คำนึงถึงหลักศีลธรรม และหลักมนุษยธรรมมากขึ้น และเป็นที่ยอมรับว่า การลงโทษแต่เพียงอย่างเดียวไม่อาจที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดกลับตนเป็นคนดีได้ ดังนั้นจึงต้องมีการแก้ไขผู้กระทำความผิดเป็นการห้ามปรามมิให้เกิดการประกอบอาชญากรรม โดยการแก้ไขฟื้นฟูและบำบัดรักษาทั้งร่างกายและจิตใจ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพ เพื่อส่งเสริมให้ผู้กระทำความผิดเป็นพลเมืองที่เคารพกฎหมายเมื่อพ้นโทษหรือมีทัศนคติที่ดีต่อสังคม

การใช้โทษจำคุกควบคุมผู้ต้องขังหรือนักโทษไว้ในเรือนจำนั้น ย่อมเป็นที่คาดเดาได้อยู่แล้วว่า สักวันหนึ่งบุคคลเหล่านั้นก็จะได้รับการปลดปล่อยให้กลับเข้าสู่สังคมอีก จึงจำเป็นต้องหาวิธีการต่างๆ เพื่อแก้ไขให้นักโทษกลับตัวเป็นพลเมืองดีต่อไปด้วย จึงก่อให้เกิดวิธีการปฏิบัติในแบบต่างๆ แก่ผู้ต้องขังหรือนักโทษในเรือนจำที่ต้องจำคุกอยู่ เช่น การฝึกวิชาชีพ ให้การศึกษา ให้การบำบัดทางการแพทย์และจิตวิทยาโดยกระทำควบคู่กับการลงโทษ ทั้งนี้ เพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับตัวเป็นคนดีโดยเกิดความสำนึกผิด และพร้อมที่จะกลับไปอยู่ในสังคมและประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้เมื่อพ้นโทษ

หลักการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดมีหลักการสำคัญที่ควรปฏิบัติ 5 ประการ¹⁶ ดังนี้

(1) พยายามหลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้กระทำความผิดประสบกับสิ่งที่ทำลายคุณลักษณะประจำตัวของเขา

(2) ให้ใช้วิธีการอื่นแทนการลงโทษจำคุกระยะสั้น โดยหันมาใช้วิธีการอื่นแทนโทษจำคุก เพราะการลงโทษจำคุกระยะสั้นไม่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการฟื้นฟูผู้กระทำความผิด การลงโทษจำคุกระยะสั้นยังจะทำให้ผู้กระทำความผิดที่ถูกลงโทษกลายเป็นผู้ร้ายถาวร เพราะผ่านการจำคุกมาแล้ว กลายเป็นคนขี้คุก และยังสามารถเรียนรู้พฤติกรรมโจรจากในคุกได้ด้วย วิธีการอื่นที่สามารถนำมาใช้แทนการลงโทษจำคุกระยะสั้น เช่น

¹⁶ อุทิศ แสตน โกลิถิก ,กฎหมายอาญาภาค 1, พระนคร: ศูนย์บริการเอกสารและวิชาการ กองวิชาการ กรมอัยการ 2525 , หน้า 34

(1) การกักขังแทนค่าปรับ โดยผู้กระทำความผิดจะไม่ต้องถูกจำคุก เป็นแต่เพียงต้องถูกกักขังแทนค่าปรับเท่านั้น

(2) การรอกการลงโทษ หรือรอกการกำหนดโทษ ซึ่งหมายความว่าแม้ศาลจะพิพากษาว่าจำเลยกระทำความผิดจริง แต่โทษที่จะลงแก่จำเลยนั้นให้รอกการกำหนดไว้หรือรอกการลงโทษจริงเอาไว้ก่อนตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด ซึ่งก็เท่ากับว่าจำเลยไม่ต้องโทษจำคุกจริง

(3) การคุมประพฤติ ซึ่งหมายความว่าศาลเห็นว่าจำเลยกระทำความผิดจริงแต่มีพฤติการณ์หรือเหตุบางประการที่จำเลยยังไม่ควรได้รับโทษจำคุกจริง จึงกำหนดให้มีการคุมประพฤติจำเลยแทนด้วยวิธีการต่างๆ เช่น กำหนดให้จำเลยทำงานบริการสาธารณะเป็นระยะเวลาตามที่ศาลกำหนด เป็นต้น

(3) การลงโทษต้องเหมาะสมกับการกระทำผิดเป็นรายบุคคล ตามแนวคิดของ แพ็กเกอร์ ที่ว่าในการกำหนดโทษและการพิจารณาความหนักเบาของการลงโทษ ขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่จำเป็นต้องใช้ในการแก้ไขเปลี่ยนแปลงผู้กระทำความผิด ไม่ใช่ความหนักเบาของการกระทำ ความผิด ดังนั้น จึงต้องลงโทษให้เหมาะสมกับตัวบุคคลผู้กระทำความผิดว่าเขาควรได้รับการแก้ไขอย่างไร

(4) เมื่อผู้กระทำได้แก้ไขดีดังเดิมแล้วให้หยุดการลงโทษ หากเห็นว่าผู้กระทำความผิดสามารถแก้ไขตนเองดีแล้ว ก็ไม่ควรไปลงโทษเขาอีกต่อไป ควรจะระงับการลงโทษ เพราะถึงลงโทษต่อก็ไม่ได้ประโยชน์ วิธีการที่อาจนำมาใช้ได้คือ การพักการลงโทษ (Parole) ซึ่งก็หมายความว่าในระหว่างที่มีการพักการลงโทษนั้น ผู้กระทำความผิดจะไม่ต้องรับโทษใดๆ

(5) ให้มีการปรับปรุงการลงโทษระหว่างที่มีการคุมขัง เนื่องจากทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูมีแนวคิดว่าจะคืนผู้กระทำความผิดกลับคืนสู่สังคม จึงต้องหาวิธีการช่วยเหลือให้ผู้กระทำความผิดสามารถใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ มีอาชีพ มีงานทำ มีรายได้ เลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ ไม่ตกเป็นภาระของผู้อื่นอันจะทำให้เกิดการตั้งข้อรังเกียจ ดังนั้น ในระหว่างที่มีการลงโทษ ควรมีการฝึกอาชีพ ให้ความรู้ในเรื่องที่จำเป็นที่จะต้องนำไปใช้ในสังคม เมื่อพ้นโทษแล้วก็สามารถเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้ ทำให้ไม่หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก

2.1.5 การลงโทษเพื่อเป็นการป้องกันอาชญากรรม (Prevention of Crime)

การลงโทษมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันให้ชุมชนหรือสังคมนั้นปลอดภัยจากอาชญากรรม และเพื่อไม่ให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสมากลับมากระทำความผิดซ้ำอีก และได้แก้ไขฟื้นฟูระหว่างต้องโทษ พร้อมทั้งให้การฝึกอาชีพเมื่อพ้นโทษแล้วจะได้กลับตนและประกอบอาชีพในทางสุจริต เพื่อเป็นแนวทางป้องกันมิให้อาชญากรรมเกิดขึ้นอีก

การที่สังคมจะปลอดจากอาชญากรรมได้นั้น จำเป็นต้องกระทำร่วมกันหลายฝ่ายเพื่อให้อาชญากรรมนั้นลดลง ซึ่งแนวทางการป้องกันสังคมจำเป็นจะต้องเกี่ยวข้องกับกาปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดเพื่อให้ผู้กระทำผิดกลับตัวเป็นคนดี นอกจากนี้จะต้องเพิ่มประสิทธิภาพของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมโดยวางแนวทางปฏิบัติที่จำเป็นจะต้องกระทำ วางระบบการควบคุมการลงโทษ การกำหนดโทษ หรือวางเงื่อนไข ทั้งนี้เพื่อเป็นการคุ้มครองป้องกันสังคม

2.2 แนวคิดของการเพิ่มโทษ

แนวความคิดในการเพิ่มโทษในกฎหมายอาญาไทย เน้นหนักไปในทางกำหนดโทษผู้กระทำความผิดให้ได้สัดส่วนกับการกระทำ โดยมีแนวความคิดที่สำคัญ 3 ประการ¹⁷ คือ

2.2.1 แนวคิดที่คำนึงถึงผลของการกระทำ

กล่าวคือ ถ้าผลของการกระทำความผิดเกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง ไม่ว่าจะต่อรัฐหรือต่อผู้เสียหาย การลงโทษก็ต้องหนักขึ้นตามส่วนของผลที่กระทำอันเป็นเหตุเพิ่มโทษในทางตรงกันข้ามถ้าผลของการกระทำสร้างความเสียหายเพียงเล็กน้อย การลงโทษก็ลดน้อยลงตามสัดส่วน เช่น ความผิดฐานฆ่าเจ้าพนักงานซึ่งกระทำตามหน้าที่ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 289(2) มีระวางโทษถึงประหารชีวิต เพราะลักษณะของการกระทำมีความรุนแรงสร้างความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐและประเทศชาติ อีกทั้งตัวผู้ถูกกระทำยังถือว่าเป็นผู้มีคุณสมบัติพิเศษเนื่องจากเป็นฆ่าเจ้าพนักงานของรัฐที่กำลังกระทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย จึงมีความจำเป็นต้องเพิ่มโทษแก่ผู้กระทำความผิด แต่ถ้าผู้กระทำความผิดเพียงแต่ใช้กำลังต่อสู้หรือขัดขวางเจ้าพนักงานในการปฏิบัติการตามหน้าที่ ระวางโทษก็จะเบาลงตามสัดส่วนแห่งการกระทำ เนื่องจากกระทำโดยการใช้อำนาจต่อสู้หรือขัดขวางเท่านั้น โดยต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปีหรือปรับไม่เกิน 40,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ โดยผลของประมวลกฎหมายอาญามาตรา 138 วรรคสอง

2.2.2 แนวคิดที่คำนึงถึงจิตใจของผู้กระทำ

กล่าวคือ ถ้าผู้กระทำผิดคนใดมีจิตใจชั่วช้า ร้ายกาจ ในการกระทำความผิด ก็ควรกำหนดโทษหนักเบาตามสัดส่วนของความชั่วภายในจิตใจ โดยพิจารณาถึงเจตนาชั่วร้ายของผู้กระทำความผิดว่ามีมากน้อยเพียงใด ดังนั้น การกระทำความผิดในรูปแบบเดียวกัน อาจได้รับโทษหนักเบาแตกต่างกัน ตามแต่ผู้กระทำว่ามีเจตนาที่จะก่อให้เกิดผลร้ายเพียงใดหรือไม่ ยกตัวอย่างเช่น ในความผิดที่มีการใช้กำลังประทุษร้ายเหมือนกัน แต่เจตนาชั่วร้ายของผู้กระทำความผิดมีความร้ายแรงต่างกัน โทษที่จะได้รับย่อมมีความหนักเบาต่างกัน เช่น

¹⁷ หยุด แสงอุทัย, การกำหนดโทษสำหรับความผิดในประมวลกฎหมายอาญา พิมพ์ครั้งที่ 21, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556, หน้า 931-936

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 113 ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดใช้กำลังประทุษร้าย หรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย เพื่อ

- (1) ล้มล้างหรือเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ
- (2) ล้มล้างอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร หรืออำนาจตุลาการแห่งรัฐธรรมนูญ หรือให้ใช้อำนาจดังกล่าวแล้วไม่ได้
- (3) แบ่งแยกราชอาณาจักรหรือยึดอำนาจปกครองในส่วนหนึ่งส่วนใดแห่งราชอาณาจักร

ผู้นั้นกระทำความผิดฐานเป็นกบฏ ต้องระวางโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต”

ความผิดฐานเป็นกบฏตามมาตรา 113 ดังกล่าวนั้น องค์ประกอบของความผิดคือการใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้ายเท่านั้น แต่ด้วยเหตุจูงใจของผู้กระทำความผิดและความเสียหายที่เกิดจากการกระทำความผิดตามมาตรานี้ มีความร้ายแรง เจตนาชั่วร้ายของผู้กระทำมีมากกว่าการใช้กำลังประทุษร้ายในกรณีทั่วไป กฎหมายจึงเพิ่มระวางโทษสูงสุดถึงขั้นประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต เมื่อเปรียบเทียบกับความผิดอื่น ที่มีองค์ประกอบความผิดเป็นการใช้กำลังประทุษร้ายเช่นเดียวกัน เช่น มาตรา 391 ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดใช้กำลังทำร้ายผู้อื่นโดยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” จะเห็นว่าองค์ประกอบความผิดในส่วนของกรกระทำของทั้งมาตรา 113 และมาตรา 391 นั้น ต่างก็มีเจตนาทำร้ายเหมือนกัน แต่มูลเหตุจูงใจหรือเจตนาพิเศษที่อยู่ภายในใจของผู้กระทำความผิด มีความรุนแรง ชั่วร้ายต่างกัน และความเสียหายที่เกิดจากการกระทำความผิดของทั้งสองมาตราก็มีมากน้อยต่างกัน โดยความผิดในมาตรา 391 นี้ ถือเป็นแต่เพียงความผิดลหุโทษเท่านั้น ทำให้โทษที่จะได้รับมีความหนักเบาต่างกัน ไป

2.2.3 แนวคิดที่คำนึงถึงภัยอันจะเกิดขึ้น

กล่าวคือ การกระทำความผิดที่แม้ว่าผลของการกระทำจะยังไม่เกิดขึ้น หรือเจตนาของผู้กระทำความผิดไม่ได้ประสงค์จะให้เกิดผลเช่นนั้น แต่ผลของการกระทำนั้นอาจเกิดขึ้นได้และถ้าผลเกิดขึ้นแล้วจะสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรง เช่น ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 110 บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำการประทุษร้ายต่อพระองค์หรือเสรีภาพของพระราชินีหรือรัชทายาท หรือต่อร่างกายหรือเสรีภาพของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบหกรปีถึงยี่สิบปี

ผู้ใดพยายามกระทำการเช่นนั้น ต้องระวางโทษเช่นเดียวกัน

ถ้าการกระทำนั้นมีลักษณะอันน่าจะเป็นอันตรายแก่พระชนม์หรือชีวิต ผู้กระทำได้ระวางโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต

เมื่อพิจารณาตามบทบัญญัติ มาตรา 110 วรรคสาม จะพบว่าความผิดใน ลักษณะนี้คือความผิดทางอาญาที่ไม่ต้องการผลที่เกิดขึ้นจริงจึงจะเป็นความผิด เป็นแต่เพียงผู้กระทำ มีพฤติการณ์เช่นว่านั้น กล่าวคือการกระทำของผู้กระทำนั้นน่าจะเป็นอันตรายแก่พระชนม์หรือชีวิต ของบุคคลที่บัญญัติไว้ในมาตรา 110 วรรคหนึ่ง โดยที่อันตรายนั้นอาจยังไม่เกิดขึ้นจริงก็ถือว่าเป็น การกระทำความผิดสำเร็จแล้ว และมีระวางโทษเพิ่มขึ้นสูงสุดถึงขั้นประหารชีวิต หรือจำคุกตลอด ชีวิต ซึ่งความผิดประเภทนี้ ส่วนมากจะเป็นกรณีที่ลักษณะของการกระทำความผิดนั้น อาจก่อให้เกิด ความเสียหายให้แก่บุคคลสำคัญระดับประเทศ ทั้งในและต่างประเทศ เกิดความเสียหายในทาง สัมพันธไมตรีระหว่างรัฐ เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินที่มีความสำคัญ หรืออาจก่อให้เกิดความ เสียหายต่อสังคมส่วนรวมเป็นอย่างมาก จึงมีความจำเป็นต้องบัญญัติให้การกระทำความผิดดังกล่าวเป็นเหตุ เพิ่มโทษในประมวลกฎหมายอาญา

3. ทฤษฎีของการลงโทษและการเพิ่มโทษ

3.1 ทฤษฎีของการลงโทษ

กฎหมายอาญาเป็นสิ่งที่สังคมโดยทั่วไปตระหนักว่าเป็นหนึ่งในเครื่องมือที่มีความ จำเป็นอย่างยิ่งต่อการรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม มาตรการที่กฎหมายอาญานำมาใช้เพื่อ คุ้มครองส่วนได้เสียของสังคมและชักนำให้สมาชิกในสังคมหันมาประพฤติปฏิบัติในแนวทางที่ ถูกต้อง การลงโทษซึ่งหมายถึงการที่รัฐทำให้ผู้กระทำความผิดต้องได้รับผลร้าย เพราะเหตุที่ผู้นั้นฝ่า ฟืนกฎหมายทั้งนี้โดยมีเจตนาที่จะทำให้ผู้ที่ได้รับรู้ว่าสิ่งนั้นเป็นผลเสียจากการกระทำผิดกฎหมาย โทษจึงเป็นลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งของกฎหมายอาญา โดยทฤษฎีกฎหมายอาญาได้แบ่งทฤษฎี ของการลงโทษไว้เป็น 2 ทฤษฎี¹⁸ ได้แก่

3.1.1 ทฤษฎีเด็ดขาด (Absolute Theory)

ทฤษฎีนี้ถือว่าการลงโทษเป็นสิ่งที่มิได้อยู่โดยธรรมชาติในความผิดทุกความผิด ถือเป็นผลที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ของความผิดนั้นเอง ฉะนั้นผู้ใดกระทำความผิดก็จะต้องถูกลงโทษหรือ พู๊ดได้ว่าการกระทำผิดเป็นกรรมชั่ว ผู้ใดกระทำความผิดก็ต้องชดใช้กรรมของตน โดยต้องยอมรับ การลงโทษตามทฤษฎีนี้ แม้จะไม่มีรัฐก็สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้ เพียงแต่รัฐรับ

¹⁸ นรินทร์ ไทรพิท.,การรับโทษหนักขึ้นเนื่องจากการเพิ่มโทษกับเหตุฉกรรจ์ในคดีอาญา, หน้า 16-19

ดำเนินการลงโทษเสียเองเพื่อบรรลุถึงความมุ่งหมายบางประการ ซึ่งทฤษฎีนี้ได้รับการสนับสนุนจากนักปรัชญาหลายท่าน เช่น

คานท์ (Kant) ได้ให้เหตุผลว่าการลงโทษเป็นของคู่กับการกระทำความผิด ฉะนั้นเพื่อความยุติธรรมผู้ที่กระทำความผิดจะต้องถูกลงโทษตามสัดส่วนหนักเบาตามความผิดที่ได้กระทำนั้น ถ้าสังคมไม่ลงโทษผู้กระทำความผิดก็เท่ากับว่าสังคมยอมรับการกระทำของผู้นั้น ซึ่งมีผลเหมือนกับว่าสังคมเป็นผู้สนับสนุนให้มีการกระทำความผิด คานท์ กล่าวว่าจะใช้การลงโทษเพื่อเป็นเครื่องมือเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างอื่นไม่ได้ การลงโทษในทุกกรณีจะต้องเนื่องมาจากเหตุว่าบุคคลที่ถูกลงโทษได้กระทำความผิดเท่านั้น จึงไม่ควรใช้การลงโทษเพื่อเป็นเครื่องมือให้บังเกิดผลแก่บุคคลอื่น

เฮเกิล (Hegel) ให้ความเห็นว่าการลงโทษเป็นการปฏิเสธไม่ยอมรับต่อการกระทำความผิด และการกระทำความผิดก็เป็นการปฏิเสธกฎหมาย จึงจำเป็นที่จะต้องลงโทษการปฏิเสธกฎหมายนั้น

ทฤษฎีเด็ดขาดนี้นักกฎหมายบางท่านเรียกว่าทฤษฎีแห่งความยุติธรรม หรือทฤษฎีตอบแทนแก้แค้น เพราะการลงโทษผู้กระทำผิดหมายถึงการตอบแทนแก้แค้นความชั่ว ดังนั้นเมื่อมีความผิดเกิดขึ้นแล้ว รัฐมีหน้าที่ต้องให้ความคุ้มครองเสรีภาพของเอกชนและปกป้องรักษาความยุติธรรมโดยถือว่าทุกคนมีความสามารถกำหนดการกระทำของตน ซึ่งหากกระทำสิ่งที่กฎหมายของรัฐถือว่าเป็นความผิดย่อมต้องได้รับโทษเป็นการตอบแทน

กล่าวโดยสรุปทฤษฎีเด็ดขาดเป็นทฤษฎีที่มีแนวความคิดว่า เป็นทฤษฎีที่ถูกต้องโดยไม่คำนึงถึงกาลเทศะหรือพฤติกรรมอื่นใดทั้งสิ้น กล่าวคือ เป็นทฤษฎีที่ยืนยันว่าจะต้องถูกโดยเด็ดขาดไม่ว่าจะนำไปใช้ที่ใดอีกนัยหนึ่งก็คือใช้ได้ทุกกาลเทศะ

3.1.2 ทฤษฎีสัมพัทธ์ (Relative Theory)

ทฤษฎีนี้ไม่ได้พิจารณาในแง่การกระทำความผิดแต่พิจารณาในแง่ควรจะมีโทษอย่างไรจึงจะเกิดประโยชน์ทั้งแก่ตัวผู้กระทำความผิดเองและแก่สังคมโดยรวม การลงโทษจะต้องคำนึงถึงตัวผู้กระทำความผิดและสภาพแวดล้อมอื่นด้วย และโทษนั้นควรจะมีผลทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดความหวาดกลัว ทำให้ผู้กระทำความผิดกลับตนเป็นคนดีหรือทำให้สังคมปลอดภัยจากการกระทำความผิด ทฤษฎีสัมพัทธ์จึงมีลักษณะเป็นการมองไปในอนาคตเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นอีก อาจจะโดยการชูกนทั่วไปไม่ให้กระทำความผิดหรือแก้ไขผู้กระทำความผิดให้เป็นคนดี

พลาโต (Plato) เคยกล่าวว่าผู้ที่ลงโทษโดยมีเหตุผลย่อมไม่ลงโทษเพราะได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นเท่านั้น เพราะสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วย่อมไม่อาจแก้ไขให้เป็นดังเดิมได้ แต่

ยอมจะลงโทษโดยคำนึงถึงอนาคตเพื่อให้ทั้งผู้ที่กระทำความผิดเองและผู้ที่เห็นการลงโทษนั้นไม่กระทำความผิดขึ้นอีก ด้วยเหตุนี้การลงโทษจะต้องคำนึงถึงทั้งตัวผู้กระทำความผิดเองและต่อประชาชนทั่วไปด้วย

มีนักนิติศาสตร์เยอรมันเห็นว่า กฎหมายอาญาจะต้องมีผลบังคับทางจิตใจ เป็นการป้องกันประชาชนไม่ให้กระทำผิดกฎหมายและต้องกำหนดอัตราโทษไว้ในใจของผู้ที่จะกระทำความผิดนั้นให้ตระหนักได้ว่า การเสี่ยงต่อการถูกลงโทษหนักกว่าประโยชน์ของตนที่จะได้รับจากการกระทำความผิด โดยนัยนี้โทษจึงมีลักษณะเป็นการข่มขู่ แต่ทฤษฎีสัมพัทธ์ถือว่า ถ้าฟังแต่การข่มขู่ด้วยโทษอย่างเดียวย่อมไม่เพียงพอต่อการป้องกันการกระทำความผิดในอนาคต ฉะนั้นการลงโทษจึงต้องมีลักษณะ เป็นการแก้ไขตัวผู้กระทำความผิดด้วยเพื่อป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดไปกระทำผิดซ้ำอีก

กล่าวโดยสรุปทฤษฎีสัมพัทธ์หมายถึงทฤษฎีที่มีแนวคิดว่า ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้ไม่เด็ดขาดขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมต่างๆ ฉะนั้นทฤษฎีสัมพัทธ์จะถูกต้องก็ต่อเมื่อคำนึงถึงสภาพแวดล้อมต่างๆด้วย ความถูกต้องของทฤษฎีนี้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขอื่นๆด้วยมิใช่ถูกต้องเด็ดขาดในตัวเอง

3.2 ทฤษฎีของการเพิ่มโทษ

เหตุเพิ่มโทษ หมายถึง เหตุที่ทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยได้บัญญัติความผิดที่ประกอบด้วยเหตุเพิ่มโทษในความผิดลักษณะต่างๆไว้หลายลักษณะ โดยในเรื่องของเหตุเพิ่มโทษนั้น อาจารย์คณิต ฌ นคร ได้แบ่งเหตุเพิ่มโทษออกเป็น 2 ประเภท¹⁹ คือ

1. เหตุเพิ่มโทษที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของการกระทำ และ
2. เหตุเพิ่มโทษที่เป็นจุดมุ่งหมายทางอาชญากรรม

กล่าวคือเหตุเพิ่มโทษซึ่งเป็นเหตุที่ทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นนั้น อาจจะมีขึ้นอยู่กับลักษณะของบุคคลที่ถูกประทุษร้าย อาจจะมีขึ้นอยู่กับความร้ายแรงของลักษณะของการกระทำหรือผลของการกระทำ และขึ้นอยู่กับจิตใจของผู้กระทำ ซึ่งการบัญญัติเหตุเพิ่มโทษโดยอาศัยองค์ประกอบเช่นนี้เป็นการแสดงให้เห็นว่า แนวความคิดในเรื่องเหตุเพิ่มโทษนั้น ได้ยึดถือหลักของการลงโทษที่มีลักษณะเป็นการตอบแทนความร้ายแรงของการกระทำความผิดตามแนวความคิดของสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม

¹⁹ คณิต ฌ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด พิมพ์ครั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2559, หน้า 95.

สำนักอาชญาวิทยาตั้งเดิม ถือว่าความหนักเบาของการลงโทษจะต้องกำหนดตามความร้ายแรงแห่งอันตรายของผู้กระทำความผิดแต่ละคน และอันตรายนี้วัดได้จากขีดแห่งความเสียหายอันเกิดจากการกระทำความผิดนั้น

ซีซาร์ เบ็คคาเรีย กล่าวว่า กฎหมายที่พึงจะนำมาใช้เพื่อป้องกันการกระทำความผิด จะต้องรุนแรงขึ้นตามขีดที่การนั้นได้ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน เบ็คคาเรียเห็นว่าการที่ต้องให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นเนื่องจากเหตุเพิ่มโทษนั้นก็เพื่อประโยชน์ของสังคมโดยยึดมั่นในหลักของความยุติธรรม

ในด้านของวัตถุประสงค์ของการลงโทษที่ให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นเนื่องจากเหตุเพิ่มโทษนั้น จะเห็นได้ว่าประกอบด้วยวัตถุประสงค์ของการลงโทษที่สำคัญ 2 ประการ กล่าวคือ

ประการแรก เพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทน และ

ประการที่สอง เพื่อเป็นการยับยั้งการกระทำความผิด

วัตถุประสงค์ทั้ง 2 ประการนี้ เป็นวัตถุประสงค์ของการลงโทษที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ โดยหากถือตามแนวความคิดในการลงโทษสมัยใหม่แล้วถือว่าวัตถุประสงค์ของการลงโทษเช่นนี้เป็นสิ่งล้าสมัย มีข้อบกพร่องและไม่ชอบด้วยมนุษยธรรม

กล่าวโดยสรุป จากแนวความคิด ทฤษฎี และวัตถุประสงค์ของการที่ให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นเนื่องจากเหตุเพิ่มโทษที่อยู่ในกฎหมายอาญาของไทยในปัจจุบันมุ่งที่จะให้ผู้กระทำความผิดได้รับการลงโทษที่สาสมกับความผิด โดยใช้การลงโทษเป็นการแก้แค้นทดแทนการกระทำความผิด และเพื่อเป็นการยับยั้งการกระทำความผิด ซึ่งอาจมีนักอาชญาวิทยาหลายท่านให้ความเห็นว่า แนวความคิดและวัตถุประสงค์ของการลงโทษดังกล่าวเป็นสิ่งที่ล้าสมัย ไม่ชอบด้วยมนุษยธรรม ซึ่งในปัจจุบันแนวความคิดเรื่องวัตถุประสงค์ในการลงโทษได้มีการเปลี่ยนแปลงไป โดยยึดหลักว่าการลงโทษควรเป็นการมุ่งประสงค์ให้เป็นการแก้ไขปรับปรุงตัวผู้กระทำความผิดให้กลับตัวเป็นคนดีคืนเข้าสู่สังคม แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ผู้ศึกษาก็ยังมีความเห็นว่าแม้วัตถุประสงค์ในการลงโทษในปัจจุบันจะเปลี่ยนแปลงไปในทางมุ่งแก้ไขผู้กระทำความผิดให้กลับตัวเป็นพลเมืองดีก็ตาม แต่แนวความคิดและวัตถุประสงค์ที่ให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นเนื่องจากเหตุเพิ่มโทษในคดีอาญานั้น ยังคงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในปัจจุบัน เพียงแต่เราต้องใช้มาตรการในเรื่องเหตุเพิ่มโทษให้ถูกต้องและเหมาะสมเท่านั้น

บทที่ 3

การเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตามกฎหมายไทย และต่างประเทศ

ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นนั้นถือได้ว่าเป็นความผิดที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในประมวลกฎหมายอาญาของไทยและของต่างประเทศ โดยทุกประเทศต่างยอมรับว่าชีวิตเป็นสิ่งที่มีความค่าที่สุดสำหรับมนุษย์ทุกคน กฎหมายของทุกประเทศจึงมีการบัญญัติคุ้มครองชีวิตมนุษย์ในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยมีการระวางโทษที่หนัก สำหรับความผิดที่กระทำลงต่อชีวิตมนุษย์ ซึ่งก็คือระวางโทษประหารชีวิต แต่อย่างไรก็ตามในบางประเทศรวมถึงไทยยังมีระวางโทษอื่นอยู่ด้วยในความผิดฐานฆ่าผู้อื่น เช่น ระวางโทษจำคุก ซึ่งก็หมายความว่าแม้จะกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่น แต่ระวางโทษที่ศาลนำมาปรับใช้อาจไม่ถึงขนาดระวางโทษประหารชีวิตก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพฤติการณ์แห่งการกระทำ ความร้ายแรงแห่งการกระทำ ความเสียหายที่เกิดจากการกระทำ รวมถึงความสำนึกผิดของผู้กระทำ โดยกฎหมายอาญาจะเปิดช่องให้ศาลได้ใช้ดุลพินิจในการระวางโทษ แต่สำหรับการฆ่าในบางกรณีที่มีพฤติการณ์พิเศษ มีลักษณะโหดร้าย รุนแรง ก่อความเสียหายต่อชาติบ้านเมือง รวมถึงการฆ่าบุคคลที่มีความสำคัญต่อชาติบ้านเมืองและสังคมส่วนรวม ก็จะถือว่าการฆ่าแบบนี้เป็นเหตุเพิ่มโทษ เพราะเป็นการฆ่าที่มีลักษณะพิเศษ โทษที่ต้องนำมาใช้จึงมีความรุนแรงตามไปด้วย โดยทั้งกฎหมายอาญาของไทยและต่างประเทศต่างมีบัญญัติเรื่องเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นไว้ด้วยกันทั้งสิ้น จะต่างกันก็แต่เพียงลักษณะเฉพาะในเหตุเพิ่มโทษของแต่ละประเทศเท่านั้น แต่จุดที่เหมือนกันคือระวางโทษของความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยมีเหตุเพิ่มโทษนั้นมีระวางโทษที่สูงกว่าความผิดฐานฆ่าโดยทั่วไป อันเป็นข้อบ่งชี้ว่านานาอารยประเทศให้การยอมรับในเรื่องเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่น

1. การเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตามกฎหมายไทย

1.1 ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น

ตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยได้บัญญัติ “ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น” ไว้ในภาค 2 ลักษณะ 10 หมวด 1 ซึ่งการบัญญัติความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตามประมวลกฎหมายอาญานั้นเป็นการ

บัญญัติโดยถือเอาผลของการกระทำ คือ ความตายของมนุษย์เป็นเกณฑ์ในการบัญญัติ²⁰ โดยที่ คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานฆ่าผู้อื่น คือ ชีวิตมนุษย์ แม้ว่าโดยทั่วไปในโลกเสรี ประชาธิปไตยจะมองว่าชีวิตมนุษย์เป็นเรื่องของสิทธิส่วนบุคคล ที่ผู้เป็นเจ้าของสามารถที่จะสละ ความคุ้มครองได้ แต่ในทางกฎหมายอาญา ชีวิตมนุษย์เป็นคุณธรรมทางกฎหมายที่บุคคลผู้เป็น เจ้าของไม่สามารถที่จะสละความคุ้มครองได้ กฎหมายอาญาของไทยจึงได้บัญญัติความผิดฐานฆ่า ผู้อื่น ไว้อย่างชัดเจนและระวางโทษสูงถึงขั้นประหารชีวิต

พิจารณาตามมาตรา 288 ในความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดฆ่าผู้อื่น ต้อง ระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี”

ข้อความนี้มีข้อความทำนองเดียวกับมาตรา 249 แห่งกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 เดิม²¹

การพิจารณาความผิดทางอาญามีความจำเป็นต้องแยกพิจารณาทั้งองค์ประกอบ ภายนอกและองค์ประกอบภายใน เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการปรับบทกฎหมายและอำนวยความ ยุติธรรมให้แก่คู่ความทุกฝ่าย กล่าวคือ

องค์ประกอบภายนอก ของความผิดฐานฆ่าผู้อื่นนั้น ประกอบด้วย

1. ผู้ใด
2. ฆ่า
3. ผู้อื่น

องค์ประกอบภายใน ของความผิดฐานฆ่าผู้อื่นคือ

1. เจตนาฆรรณา²²

โดยแยกพิจารณาองค์ประกอบภายนอก ได้ดังนี้

ผู้ใด หมายถึง ผู้กระทำการฆ่าผู้อื่น เป็นผู้ลงมือด้วยตัวเองหรือเป็นผู้กระทำความผิดเอง โดยอ้อมก็ได้ซึ่งหมายความว่าผู้นั้นจะเป็นผู้ลงมือฆ่าผู้อื่นด้วยตนเองหรือเป็นผู้ลงมือฆ่าผู้อื่นด้วย ตนเองแต่อาศัยบุคคลอื่นที่ไม่รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด (Innocent Agent) เป็น

²⁰ คณิต ณ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด พิมพ์ครั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2559, หน้า 68

²¹ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3 พิมพ์ครั้งที่ 7, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2553, หน้า 1

²² หยุต แสงอุทัย, กฎหมายอาญา ภาค 2-3 พิมพ์ครั้งที่ 11, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556, หน้า 184

ผู้กระทำความผิด ยกตัวอย่างกรณีของผู้กระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่นเองโดยอ้อม เช่น นายแดงต้องการฆ่านางคำ จึงได้เตรียมยาพิษที่สามารถทำอันตรายถึงชีวิตผสมกับน้ำส้มไว้ เมื่อถึงเวลานายแดงได้หลอกนางขาวว่าน้ำส้มดังกล่าวเป็นน้ำส้มที่นางคำสั่งไว้ขอให้ช่วยนำไปมอบให้นางคำ นางขาวซึ่งไม่รู้ข้อเท็จจริงว่าน้ำส้มนั้นคือยาพิษจึงได้นำไปมอบให้แก่นางคำ นางคำรับมาแล้วดื่ม เป็นเหตุให้ถึงแก่ความตาย ซึ่งจากข้อเท็จจริงดังกล่าวนางขาวไม่รู้ข้อเท็จจริงว่าน้ำส้มคือยาพิษ จึงถือว่านางขาวกระทำการฆ่านางคำโดยเจตนาไม่ได้โดยถือว่านางขาวเป็นตัวแทน โดยบริสุทธิ์ (Innocent Agent) ผลทางกฎหมายคือนางขาวไม่มีการกระทำความผิดใดๆเลยจากข้อเท็จจริงนี้ แต่ในส่วนของนายแดงนั้น ถือว่าเป็นผู้ลงมือฆ่านางคำเองโดยอ้อม โดยอาศัยการหลอกให้นางขาวกระทำในลักษณะใช้เป็นเครื่องมือ ผลในทางกฎหมายคือนายแดงมีความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ตามประมวลกฎหมายอาญา ต้องระวางโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี เมื่อพิจารณาจากลักษณะของโทษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นจะเห็นได้ว่า ผู้ที่สามารถรับโทษได้จะต้องเป็นบุคคลธรรมดาเท่านั้น เนื่องจากนิติบุคคลอันเป็นบุคคลที่กฎหมายสมมติขึ้นนั้นไม่สามารถรับโทษประหารชีวิตหรือจำคุกได้ อีกทั้งจะไปบังคับให้ผู้แทนนิติบุคคลมารับโทษแทนก็ไม่ได้เนื่องจากการรับโทษทางอาญาเป็นเรื่องเฉพาะตัวของผู้กระทำความผิด จึงเป็นที่เห็นได้ชัดว่า ผู้ใด อันเป็นองค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานฆ่าผู้อื่นนั้น หมายถึงแต่เฉพาะ บุคคลธรรมดาเท่านั้น เนื่องจากนิติบุคคลไม่สามารถกระทำการฆ่าผู้อื่นและรับโทษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นได้โดยสภาพ

การฆ่า หมายถึง การทำให้ผู้อื่นตาย โดยไม่จำกัดวิธี เป็นแต่เพียงก่อให้เกิดผลคือความตายของผู้คนที่ถูกฆ่า และการฆ่านั้นต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผล²³ กล่าวคือ ความตายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลโดยตรงจากการกระทำนั้น เช่น การยิงผู้อื่นด้วยอาวุธปืน ผลคือความตายต้องเกิดจากการยิงด้วยอาวุธดังกล่าวนั้น ไม่ว่าจะด้วยเหตุที่กระสุนปืนจะไปถูกที่อวัยวะสำคัญหรือไม่สำคัญ แต่ผู้ยิงนั้นถึงแก่ความตาย อาจจะด้วยเพราะเสียเลือดมากจากบาดแผล หรือแผลที่โดนยิงเป็นพิษบาดทะยักถึงตาย หรืออาจเกิดจากเหตุส่วนตัวของผู้ตายที่มีความบกพร่องอ่อนแออยู่ก่อนเป็นโรคโลหิตไหลไม่หยุด ทำให้ผู้ตายถึงแก่ความตายโดยง่าย เป็นต้น ซึ่งเป็นไปตามหลักทฤษฎีเงื่อนใจ ที่ว่าเมื่อไม่มีการกระทำของผู้ฆ่า ความตายย่อมไม่เกิดขึ้น โดยผู้กระทำต้องยอมรับสภาพของผู้ที่ถูกตนกระทำตามที่เป็นอย่างอันเป็นเหตุส่วนตัวของผู้ถูกกระทำ แม้ผู้กระทำจะไม่รู้เหตุอันมาก่อนก็ตาม และแม้ยังไม่ถูก แต่การยิงเป็นเหตุให้ผู้ตายตกใจหรือหัวใจวายตายเพราะการกระทำนั้นด้วย หากพิสูจน์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลได้ แม้ไม่มีการใช้กำลังก็เป็นการฆ่าได้ หรือมีเหตุแทรกแซงที่ฟังคาดหมายได้ไม่ว่าจะเกิดจากธรรมชาติ เช่น แผลติดเชื้อหลังจากถูกยิง เกิดจากบุคคลภายนอก เช่น แพทย์พยาบาล รักษาโดยประมาทเลินเล่อ ซึ่งฟังคาดหมายได้หรือผู้เสียหาย

²³ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิดและโทษ พิมพ์ครั้งที่ 18, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2564, หน้า 217-218

เสี่ยงภัยเอง เช่น ไม่ยอมรักษาตัวเอง หรือปล่อยให้เงินแผลสกปรกและเป็นพิษถึงตาย รักษาแผลไม่ดี หรือกระโดดหน้าต่าหรือกระโดดลงจากรถที่กำลังวิ่งด้วยความเร็วเพื่อหลีกเลี่ยงอันตรายที่เกิดจากการกระทำของจำเลย เว้นแต่เป็นการเสี่ยงโดยไม่สมเหตุผล ซึ่งคาดเห็นไม่ได้ ผู้กระทำจึงไม่ต้องรับผิดชอบในผลนั้น

ผู้อื่น หมายถึงผู้ถูกกระทำ ซึ่งในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นนี้หมายถึง บุคคลใดๆนอกจากผู้กระทำนั่นเอง²⁴ ไม่จำกัดวัย เพศ ฐานะ หรือสัญชาติ ฆ่าชนชาติศัตรูในเวลาสงครามหรือฆ่าผู้ที่ศาลพิพากษาประหารชีวิต ก็เป็นการฆ่า ส่วนจะเป็นความผิดมีข้อยกเว้นหรือไม่ เป็นอีกปัญหาหนึ่ง ดังนั้น ตามมาตรานี้ การฆ่าตัวตายหรือการพยายามฆ่าตัวตายจึงไม่เป็นความผิด มีผลทำให้ผู้ที่ใช้สนับสนุนหรือยุยงส่งเสริมให้บุคคลฆ่าตัวตาย จึงไม่ใช่ตัวการผู้ชี้หรือผู้สนับสนุนในการฆ่าผู้อื่น ตามมาตรานี้ เพราะเมื่อการกระทำหลักฆ่าตัวเองไม่เป็นความผิดแล้ว การกระทำร่วมอื่นๆจึงไม่เป็นความผิดตามมาตรานี้ไปด้วย

นอกจากนี้ ผู้อื่น ซึ่งหมายถึงบุคคลใดๆนอกจากผู้กระทำนั่นเอง ยังจำกัดอยู่แก่ผู้อื่นนั้น ต้องเป็นมนุษย์อันเป็นบุคคลธรรมดา ส่วนนิติบุคคลแม้จะมีสิทธิและหน้าที่เหมือนบุคคลธรรมดา แต่ก็ไม่มีชีวิตอันเป็นสถานะที่มีได้เฉพาะแต่บุคคลธรรมดาเท่านั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 67²⁵ นิติบุคคลมิได้ถึงแก่ความตาย เป็นแต่เพียงเลิกไปสิ้นสุดไปตามที่กฎหมายบัญญัติกรณีต่างๆไว้ สภาพนิติบุคคลมิได้สิ้นสุดเมื่อตายดังบุคคลธรรมดาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 15 ซึ่งบัญญัติว่า สภาพบุคคล (ของบุคคลธรรมดา) ย่อมเริ่มแต่เมื่อคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารกและสิ้นสุดลงเมื่อตาย ทารกในครรภ์มารดาที่สามารถมีสิทธิต่างๆได้หากว่าภายหลังคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารก

คำว่า “ผู้อื่น” นั้น ยังหมายความถึง ผู้ที่มีสภาพบุคคลในขณะที่ถูกฆ่า หากผู้ถูกกระทำตายก่อนถูกฆ่าแล้ว การกระทำดังกล่าวย่อมไม่เป็นความผิดฐานฆ่าผู้อื่น เพราะขาดองค์ประกอบนอกในส่วนของวัตถุแห่งการกระทำซึ่งก็คือบุคคลธรรมดาที่มีชีวิตอยู่ในขณะถูกฆ่า แต่การกระทำดังกล่าวอาจมีความผิดฐานอื่นได้ เช่น พยายามฆ่าผู้อื่นที่เป็นไปไม่ได้อย่างแน่แท้²⁶ หรือกล่าวอีกนัยยะหนึ่งได้ว่า บุคคลที่ตายแล้วไม่มีสภาพเป็นบุคคลที่จะกลายเป็นศพได้อีก ไม่เป็นบุคคลที่จะถูกฆ่าได้อีกเช่นกัน²⁷

²⁴ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, หน้า 1

²⁵ มาตรา 67 ภายใต้อำนาจมาตรา 66 นิติบุคคลย่อมมีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา เว้นแต่สิทธิและหน้าที่ซึ่งโดยสภาพจะพึงมีพึงเป็นได้เฉพาะแก่บุคคลธรรมดาเท่านั้น

²⁶ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิดและลหุโทษ, หน้า 219

²⁷ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, หน้า 2

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 15 บัญญัติว่า “สภาพบุคคลย่อมเริ่มแต่เมื่อคลอด แล้วอยู่รอดเป็นทารกและสิ้นสุดลงเมื่อตาย” กฎหมายไทยมิได้แยกการฆ่าเด็กกำลังคลอด ออกจากการฆ่าคนโดยทั่วไป เมื่อกฎหมายแพ่งถือเอาการคลอดแล้วหรือคลอดสำเร็จบริบูรณ์เป็นเกณฑ์ประการหนึ่งในการเริ่มสภาพบุคคล ก็ต้องถือเอาการคลอดออกหมดตัวเป็นการคลอดสำเร็จ²⁸ แม้ยังไม่ทันได้ตัดสายรกก็ตาม²⁹ เพราะการเจ็บครรภ์คลอดก็ดี การคลอดออกมาบางส่วนจนเกือบหมดตัวทารกแล้ว แต่ข้อเท็จจริงติดอยู่ในช่องคลอดก็ดี ตราบใดที่ตัวทารกยังไม่หลุดพ้นครรภ์มารดา ออกมาทั้งหมดจะถือว่า “คลอดแล้ว” ไม่ได้ คงเป็นเพียงกำลังคลอดหรือขณะคลอดเท่านั้นเอง การกำหนดข้อเท็จจริงเพื่อลงโทษอาญาแก่บุคคลต้องชัดเจน ไม่คลุมเครือ จึงต้องถือเอาการคลอดสำเร็จเป็นหลักคือ เด็กเป็นอิสระอย่างแท้จริงจากครรภ์มารดา อย่างไรก็ตาม หากกฎหมายต้องการลงโทษ การฆ่าขณะเจ็บครรภ์คลอดหรือกำลังคลอด แต่ยังไม่หมดตัวก็ควรบัญญัติให้ชัดเจน

ความหมายของคำว่า “อยู่รอดเป็นทารกหรือเกิดมารอดอยู่” คือมีชีวิตอยู่ได้ด้วยตนเอง แม้แต่ช่วงขณะหนึ่งก็เป็นการเพียงพอไม่ต้องถึงกับอยู่รอดเป็นเวลานานเท่าใด³⁰ เหตุพิสูจน์การมีชีวิต อาจไม่ต้องอาศัยการหายใจเพียงอย่างเดียว อาจพิสูจน์โดยพฤติการณ์อื่น เช่น เมื่อคลอดหมดตัวแล้ว เด็กร้องซึ่งเป็นการหายใจนั่นเอง หรือมีชีพจรเต้นคือหัวใจเต้นภายหลังคลอดแล้ว หรือเด็ก เคลื่อนไหวตัวภายหลังคลอดแล้ว เมื่อมีชีวิตอยู่แล้วทารกนั้นจะสามารถมีชีวิตอยู่ต่อไปได้นานเท่าใดหรือไม่สำคัญแม้จะตายไปทันทีหลังจากนั้น ก็ได้ชื่อว่าเป็นบุคคลมาตั้งแต่ขณะคลอดหมดตัว มิใช่เริ่มมีสภาพบุคคลตั้งแต่เริ่มหายใจหรือเริ่มกระตุกกระดิค เมื่อเป็นดังนั้นแล้วแม้ทารกเกิดมามีกะโหลกศีรษะไม่เต็มมีชีวิตอยู่ได้ไม่กี่ชั่วโมงก็เป็นบุคคล ทารกที่เกิดมามีอวัยวะไม่ครบสามสิบสอง ถ้าคลอดออกมามีชีวิตช่วงหนึ่งก็เป็นบุคคลที่ถูกฆ่าได้ คนเราเกิดมาต้องตายทุกคนฆ่าก็ตายไม่ฆ่าก็ตาย การฆ่าจึงเป็นการทำให้ตายก่อนเวลาธรรมชาติของเขาเท่านั้น คนที่จวนจะตายเพราะอายุหรือโรค หรือถูกทำร้ายจะตายแล้ว ถ้าใครทำให้ตายเร็วขึ้นก็เป็นการฆ่าคน แต่ถ้าคนที่จะถูกฆ่าตายเสียก่อนก็ไม่มีกรฆ่าเกิดขึ้นได้แม้แต่ในขั้นพยายาม เพราะไม่มีตัวคนที่ จะฆ่า

ความตาย ต้องเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำจึงจะเป็นความผิดสำเร็จ หากไม่ตายก็เป็นได้แค่พยายาม หรือหากมิได้ตายเพราะการกระทำก็ขาดสัมพันธระหว่างกรกระทำและผล ไม่

²⁸ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, หน้า 3

²⁹ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิดและลหุโทษ, หน้า 219

³⁰ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, หน้า 4

เป็นความผิดสำเร็จ คงเป็นไปได้แต่พยายามเช่นเดียวกัน ความตายหมายถึงตายตามความเป็นจริง³¹ มิใช่ถือว่าตายโดยคำสั่งแสดงว่าเป็นคนสาบสูญตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 62³²

เนื่องจากกฎหมายมิได้นิยามคำว่าตายไว้ การจะวินิจฉัยว่าเมื่อโรคนุชย์ได้ถึงแก่ความตายแล้ว โดยทั่วไปจะอาศัยความเห็นทางการแพทย์เป็นสำคัญ ซึ่งแต่เดิมได้ถือเกณฑ์การหยุดเต้นของหัวใจและการหยุดทำงานของปอดเป็นข้อบ่งชี้ว่าบุคคลนั้นได้ถึงแก่ความตายแล้ว แต่ต่อมาเมื่อวิทยาศาสตร์ทางการแพทย์ได้เจริญขึ้นมาจนสามารถเปลี่ยนหัวใจหรือปลูกถ่ายอวัยวะอื่นใดได้ จึงเกิดปัญหากฎหมายตามมาว่า เกณฑ์การวินิจฉัยการตายจะวินิจฉัยอย่างไร เพราะถ้าถือตามเกณฑ์เดิมว่าหัวใจหยุดเต้น การนำหัวใจมาเปลี่ยนให้กับผู้ป่วยย่อมไม่อาจกระทำได้ เพราะจะกลายเป็นความผิดอาญาที่กระทำต่อชีวิตของผู้นั้น ในระยะหลังจึงมีแนวความคิดว่าควรถือการทำงานของสมองเป็นเกณฑ์โดยถือการหยุดทำงานของแกนสมองเป็นข้อบ่งชี้ว่าบุคคลนั้นถึงแก่ความตายแล้ว

คำว่า “สมองตาย (brain death)” ที่จะถือเป็นเกณฑ์ว่าบุคคลนั้นได้เสียชีวิตแล้ว ต้องวินิจฉัยให้ชัดเจนว่าเป็นภาวะที่แกนสมองของบุคคลนั้นได้หยุดทำงานโดยสิ้นเชิงตลอดไป เพราะแกนสมองเป็นส่วนที่ควบคุมการดำรงชีวิตทั้งหมดของมนุษย์ ควบคุมประสาทอัตโนมัติ นอกจากนั้นยังเป็นศูนย์ควบคุมเปลือกสมองทำงานได้ถูกต้องอีกด้วย ถ้าแกนสมองไม่ทำงานการหายใจจะหยุดทันที แต่หัวใจจะยังคงเต้นต่อไปอีกระยะหนึ่งถ้ายังมีออกซิเจนอยู่และจะหยุดเต้นในที่สุดเพราะขาดการควบคุมจากแกนสมอง³³

ในปัจจุบันความก้าวหน้าทางการแพทย์ที่สามารถ “ยื้อชีวิต” โดยคงสภาพการเต้นของหัวใจโดยเครื่องช่วยหายใจแม้สมองถูกทำลายไปแล้ว หากแพทย์ถอดเครื่องช่วยหายใจที่พุงชีวิตในทางกฎหมายต้องวินิจฉัยว่า การถอดเครื่องพุงชีวิตเป็นการปฏิบัติทางการแพทย์ที่เหมาะสมตามสภาพ คือ พยายามทำให้ดีกว่าสภาพที่ผู้เสียหายถูกกระทำร้ายมาแต่แรกแล้ว การถอดเครื่องช่วยหายใจเป็นเพียงการทำให้ผู้เสียหายคืนสู่ฐานะเดิม มิใช่ทำให้เลวร้ายลงกว่าเดิม การกระทำของแพทย์จึงมิใช่การกระทำหรือการงดเว้นทันทีเพื่อป้องกันผลแต่อย่างใด จึงมิใช่เหตุแทรกแซงที่ตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล การถอดเครื่องช่วยหายใจในกรณีสมองตายจึงเป็นข้อ

³¹ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, หน้า 9

³² มาตรา 62 บุคคลซึ่งศาลได้มีคำสั่งให้เป็นคนสาบสูญ ให้ถือว่าถึงแก่ความตายเมื่อครบกำหนดระยะเวลาดังที่ระบุไว้ในมาตรา 61

³³ แสวง บุญเฉลิมวิภาส, กฎหมายการแพทย์ พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2562, หน้า 183-184

ปฏิบัติตามมาตรฐานทางการแพทย์สู่มาตรฐานทางกฎหมาย ดังนั้น การยุติเครื่องพุงซีฟจึงเป็นการปล่อยให้ตาย ไม่ใช่การฆ่า³⁴

การฆ่า อาจกระทำโดยการงดเว้นตามมาตรา 59 วรรคท้าย ความผิดที่เกิดโดยการกระทำอาจกระทำโดยการให้เกิดผลคือความตายขึ้น โดยงดเว้นการที่จักต้องกระทำเพื่อป้องกันมิให้ตายนั่นด้วย³⁵ หน้าที่กระทำเพื่อป้องกันผลมิได้หมายความว่ารวมถึงหน้าที่ที่เกิดขึ้นโดยเหตุทางศีลธรรมเท่านั้น โดยเฉพาะในส่วนของความผิดเกี่ยวกับการทำให้คนตายมีความหมายรวมถึงเมื่อบุคคลหนึ่งมีหน้าที่คุ้มครองดูแลบุคคลอื่นเฉพาะเมื่อมีสัมพันธ์เป็นพิเศษระหว่างกัน แม้แต่เข้ารับหน้าที่นั้นโดยไม่มีบำเหน็จตอบแทน

ประเด็นต่อมาจะพิจารณาถึงองค์ประกอบภายใน ซึ่งได้แก่ เจตนา

หลักที่สำคัญประการแรกที่จะถือว่าผู้กระทำมีเจตนาได้นั้น คือ ผู้กระทำต้อง “รู้” ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบภายนอกของความผิดมาตรานั้น หากผู้กระทำไม่รู้ ก็ถือว่าไม่มีเจตนา

ความผิดตามมาตรา 288 องค์ประกอบภายนอกคือ 1. ผู้ใด 2. ฆ่า 3. ผู้อื่น ความผิดตามมาตรา นี้ องค์ประกอบภายในคือเจตนา (มาตรา 59 วรรคแรก) การที่จะถือว่าผู้กระทำมีเจตนาตามมาตรา 288 ได้ ผู้กระทำจะต้องรู้ข้อเท็จจริงที่ว่า การกระทำของตนเป็นการ “ฆ่า” และรู้ด้วยว่าวัตถุแห่งการกระทำเป็น “ผู้อื่น” หากผู้กระทำเข้าใจไปว่าวัตถุแห่งการกระทำไม่ใช่ “ผู้อื่น” เช่น เข้าใจผิดว่าเป็นสัตว์หรือเป็นศพ ก็ไม่ถือว่ามิเจตนาฆ่าผู้อื่นอันเป็นความผิดตามมาตรา 288³⁶

ดังนั้น ผู้กระทำต้องรู้สำนึกในการกระทำ คือ รู้ตัวและรู้ข้อเท็จจริงว่าผู้ถูกกระทำมีชีวิตและประสงค์ต่อผลหรือยอมเล็งเห็นผลว่าการกระทำของตนจะทำให้เกิดความตายขึ้น จึงสามารถสรุปได้ว่า เจตนาฆ่า คือ การที่ผู้กระทำรู้ว่ากรรมของการกระทำเป็นมนุษย์ และผู้กระทำต้องการที่จะกระทำให้มนุษย์ผู้นั้นถึงแก่ความตาย ซึ่งเจตนาฆ่านี้อาจเป็นเจตนาโดยอ้อมก็ได้³⁷ การที่จะหยั่งทราบ “เจตนา” นั้นอาศัยหลัก “กรรมเป็นเครื่องชี้เจตนา”³⁸ ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกา พอจะสรุปได้ว่าข้อที่จะต้องนำมาประกอบการพิจารณา เช่น อาวุธ อยุ่วะที่ถูกกระทำ ลักษณะของบาดแผลและพฤติการณ์อื่นๆ เช่น ขณะที่มีการทำร้าย ผู้กระทำพูดว่า “มึงต้องตายๆ” เมื่อพิจารณาแล้วน่าจะถือว่า

³⁴ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิดและลหุโทษ, หน้า 221

³⁵ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, หน้า 23

³⁶ เกียรติขจร วังนะสวัสดิ์, กฎหมายอาญา ภาค 1, หน้า 150

³⁷ คณิต ฒ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด, หน้า 79

³⁸ หยุต แสงอุทัย, กฎหมายอาญา ภาค 2-3, หน้า 186

ผู้กระทำนั้นมีเจตนาฆ่าผู้อื่น เพราะผู้กระทำพูดออกมาอย่างชัดเจน ว่ามุ่งหมายจะเอาชีวิตของ ผู้ถูกกระทำ เว้นแต่จะเห็นได้ว่าเป็นเพียงการพูดขู่เท่านั้น³⁹

1.2 เหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่น

ประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติเรื่องเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นไว้ใน มาตรา 289 โดยมาตรานี้คือเหตุที่ทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้นจากมาตรา 288 จึงต้องนำมาตรา 62 วรรคท้ายมาพิจารณาประกอบด้วยเสมอ กล่าวคือ บุคคลจะต้องรับโทษหนักขึ้นโดยอาศัยข้อเท็จจริง ใด บุคคลนั้นต้องได้รู้ข้อเท็จจริงนั้น ซึ่งหมายความว่าเหตุเพิ่มโทษใดที่จะทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษ หนักขึ้น ผู้กระทำต้องได้รู้ถึงเหตุเพิ่มโทษนั้นขณะกระทำความผิด ฉะนั้น ถ้าผู้กระทำไม่รู้ย่อมไม่มี เจตนา⁴⁰ และเมื่อมาตรา 289 เป็นเหตุเพิ่มโทษของความผิดตามมาตรา 288 ดังนั้น การกระทำความ ผิดฐานฆ่าผู้อื่น โดยมีเหตุเพิ่มโทษจะต้องเข้าองค์ประกอบภายนอกและองค์ประกอบภายใน ของความผิดตามมาตรา 288 ทุกข้อมาก่อนเสมอ แล้วจึงจะเข้าเหตุเพิ่มโทษได้ ซึ่งความผิดฐานฆ่า ผู้อื่น โดยมีเหตุเพิ่มโทษนั้นมีบัญญัติไว้ในมาตรา 289⁴¹ โดยบัญญัติไว้ 7 อนุมาตรา ดังต่อไปนี้

มาตรา 289 ผู้ใด

- (1) ฆ่าบุพการี
- (2) ฆ่าเจ้าพนักงาน ซึ่งกระทำการตามหน้าที่ หรือเพราะเหตุที่จะกระทำ หรือได้ กระทำการตามหน้าที่
- (3) ฆ่าผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงาน ในการที่เจ้าพนักงานนั้นกระทำตามหน้าที่ หรือ เพราะเหตุที่บุคคลนั้นจะช่วยหรือได้ช่วยเจ้าพนักงานดังกล่าวแล้ว
- (4) ฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน
- (5) ฆ่าผู้อื่นโดยทรนหรือโดยกระทำทารุณโหดร้าย
- (6) ฆ่าผู้อื่นเพื่อเตรียมการ หรือเพื่อความสะดวกในการที่จะกระทำความผิด อย่างอื่น หรือ
- (7) ฆ่าผู้อื่นเพื่อจะเอาหรือเอาไว้ซึ่งผลประโยชน์อันเกิดแต่การที่ตนได้กระทำความ ผิดอื่น เพื่อปกปิดความผิดอื่นของตนหรือเพื่อหลีกเลี่ยงให้พ้นอาญาในความผิดอื่นที่ตนได้ กระทำไว้

³⁹ ไกรฤกษ์ เกษมสันต์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญาภาคความผิด มาตรา 288 ถึง มาตรา 366 พิมพ์ครั้งที่ 10 กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559, หน้า 22

⁴⁰ อัจฉริยา ชูตินันท์, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2556, หน้า 345

⁴¹ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิดและโทษ, หน้า 222

ต้องระวางโทษประหารชีวิต

มาตรานี้มีข้อความทำนองเดียวกับมาตรา 250 ข้อ 1 ถึง 6 แห่งกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 เดิม แต่เพิ่มข้อความในข้อการฆ่าเจ้าพนักงานขึ้นอีก โดยแยกการฆ่าผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานเป็นเหตุที่ทำให้รับโทษหนักขึ้นอีกข้อหนึ่ง โดยการกระทำตามมาตรานี้อันเป็นเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นต้องมีการกระทำครบองค์ประกอบความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตามมาตรา 288 มาก่อนเสมอ⁴²

จากประมวลกฎหมายอาญามาตรา 289 สามารถแยกอธิบายลักษณะของเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นได้ดังนี้

(1) ฆ่าบุพการี

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้นอกจาก “ชีวิตมนุษย์” แล้ว ยังมี “ความกตัญญูต่อบุพการี” อีกอย่างหนึ่งด้วย⁴³

คำว่า “บุพการี” หมายถึง บิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย ทวด สืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไป กับ “ผู้สืบสันดาน” หมายถึง ลูก หลาน เหลน ลื้อ สืบสายโลหิตลงมา ศาลจึงมักจะตีความไปในทางความสัมพันธ์ทางสายโลหิตยิ่งกว่าความสัมพันธ์ทางกฎหมาย ดังนั้น บุตรบุญธรรมแม้จดทะเบียนโดยชอบแล้วจึงไม่ใช่ผู้สืบสันดาน⁴⁴

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1546 บัญญัติว่า เด็กเกิดจากหญิงที่มีได้สมรสกับชายให้ถือว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของหญิงนั้น ดังนี้ บุพการีหรือผู้สืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปในฝ่ายมารดาย่อมเป็นบุพการีที่ชอบด้วยกฎหมายเสมอ⁴⁵

ปัญหาในเรื่องนี้จึงมีว่า ในกรณีที่ชายกับหญิงมิได้มีการสมรสกัน โดยถูกต้องตามกฎหมาย ชายผู้ให้กำเนิดและผู้สืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปจากชายผู้ให้กำเนิดจะเป็นบุพการีตามความหมายของความผิดฐานนี้หรือไม่ มีความเห็นของนักวิชาการออกเป็น 2 ฝ่าย ดังนี้

ศาสตราจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์ และหม่อมหลวงไกรฤกษ์ เกษมสันต์ เห็นว่า บุพการี ตามความหมายของความผิดฐานนี้หมายถึงบุพการีตามความเป็นจริง โดยให้ความเห็นว่ากรณีต้องเทียบเคียงกับความเห็นของศาลฎีกา ซึ่งเคยวินิจฉัยไว้ในเรื่องเกี่ยวกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

⁴² จิตติ ดิงศักดิ์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, หน้า 77

⁴³ คณิต ฌ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด, หน้า 86

⁴⁴ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิดและลหุโทษ, หน้า 222

⁴⁵ คณิต ฌ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด, หน้า 87

คำพิพากษาฎีกาที่ 1384/2516 ผู้บุพการีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 5 (2) นั้นหมายถึงผู้บุพการีตามความเป็นจริง จึงไม่รวมถึงกรณีที่บุตรบุญธรรมมาผู้รับบุตรบุญธรรม⁴⁶

ศาสตราจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย ศาสตราจารย์จิตติ ดิงศภัทย์ ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ณ นคร และศาสตราจารย์ ดร.ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ เห็นว่า บุพการีในความหมายของความคิดฐานนี้หมายเฉพาะบุพการีที่ชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น

และเนื่องจากความเป็นบุพการีหรือไม่เป็นข้อเท็จจริงที่ทำให้ผู้กระทำความผิดรับโทษหนักขึ้น จึงต้องพิจารณาถึงบทบัญญัติในมาตรา 59 วรรคสามประกอบกับมาตรา 62 วรรคท้ายแล้วทำให้ได้หลักว่า⁴⁷

1. หากผู้กระทำไม่รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบภายนอกของความคิดกล่าวคือ หากผู้กระทำไม่รู้ว่ามีผู้ที่ตนฆ่าคือบุพการีของตน ก็ถือว่าผู้กระทำไม่มีเจตนาฆ่าบุพการี อันจะเป็นความผิดตามมาตรา 289(1) กล่าวโดยสรุปคือ “ไม่รู้ ก็ไม่มีเจตนา” และจะทำให้การกระทำดังกล่าวเป็นความผิดฐานฆ่าบุคคลธรรมดาเพียงเท่านั้น

2. หากผู้กระทำรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบภายนอกของความคิด เช่น ผู้กระทำความผิดรู้ว่าผู้ที่ตนฆ่านั้น เป็นเพียงบุคคลธรรมดาคนหนึ่ง แม้ความจริงแล้วจะเป็นบุพการีของตนก็ตาม ก็ถือว่าผู้กระทำมีเจตนากระทำความผิดฐานฆ่าบุคคลธรรมดา ตามมาตรา 288 เท่านั้น (ภายใต้เงื่อนไขว่าผู้กระทำ “ประสงค์ต่อผล” หรือ “เล็งเห็นผล” ด้วย) กล่าวโดยสรุปคือ “รู้เท่าใด ก็มีเจตนาเท่านั้น”

3. หลักที่ว่า “รู้เท่าใด ก็มีเจตนาเท่านั้น แต่ไม่เกินความจริง” ยกตัวอย่างเช่น ขาวต้องการฆ่าดำซึ่งเป็นบิดาของตน ขาวเห็นม่วงเดินมา เข้าใจว่าเป็นดำ จึงได้ใช้ปืนยิงไปที่ม่วง ม่วงถึงแก่ความตาย เช่นนี้แม้ขาวผู้ลงมือกระทำความผิดจะรู้หรือเข้าใจว่าตนเองกำลังกระทำการฆ่าดำซึ่งเป็นบิดาของตน ก็ไม่ถือว่าขาวมีเจตนาฆ่าบิดาของตน เพราะในความเป็นจริงนั้น ผู้ถูกยิงไม่ใช่ดำ แต่เป็นม่วงซึ่งเป็นบุคคลธรรมดา ขาวจึงมีความรับผิดชอบตามความเป็นจริงคือ มาตรา 288 เท่านั้น

นอกจากนี้ การเป็นบุพการีกับผู้สืบสันดานถือเป็นเหตุเพิ่มโทษอันเป็นเหตุส่วนตัว หากผู้สืบสันดานใช้ผู้อื่นให้ฆ่าบุพการีและหากผู้ถูกใช้นั้นไปฆ่าบุพการีตามที่มีการใช้ผู้สืบสันดานต้องรับโทษเสมือนเป็นตัวการตามมาตรา 84 วรรคสาม โดยต้องรับโทษฐานฆ่าบุพการีคือ 289(1) ส่วนผู้ถูกใช้นั้นมีความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตามมาตรา 288 หรือความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดย

⁴⁶ ไกรฤกษ์ เกษมสันต์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญาภาคความผิด มาตรา 288 ถึง มาตรา 366, หน้า 32

⁴⁷ เกียรติจักร วัจนะสวัสดิ์, กฎหมายอาญา ภาค 1, หน้า 153-154

ไต่ตรองไว้ก่อนตาม มาตรา 289(4) เท่านั้น ไม่ใช่มาตรา 289(1) เพราะผู้ถูกใช้ไม่มีความสัมพันธ์ใดๆกับผู้ถูกฆ่า ทำนองกลับกันหากผู้ใช้ได้ใช้ให้ผู้สืบสันดานฆ่าบุพการี และมีการลงมือกระทำ ความผิดตามที่ใช้ ผู้ใช้ก็จะมี ความผิดมาตรา 288 หรือมาตรา 289(4) ประกอบมาตรา 84 วรรคสาม เท่านั้น ไม่ใช่มาตรา 289(1) เพราะผู้ใช้ไม่มีความสัมพันธ์ใดๆกับผู้ถูกฆ่า แต่ในส่วนของ ผู้สืบสันดานนั้น ถือได้ว่ามีความผิดฐานฆ่าบุพการีมาตรา 289(1)⁴⁸ เนื่องจากเป็นผู้ลงมือฆ่าบุพการี ของตนเองโดยตรง

เจตนารมณ์ของกฎหมายในการกำหนดให้ผู้กระทำผิดต้องรับโทษหนักขึ้นตาม มาตรา 289(1)⁴⁹

การกำหนดเหตุเพิ่มโทษตามมาตรา 289(1) นี้ เป็นการกำหนดความสัมพันธ์ทางสายโลหิตระหว่างผู้กระทำกับผู้ถูกกระทำ โดยได้บัญญัติเอาโทษแก่ผู้ฆ่าบุพการีหนักกว่าฆ่าผู้อื่น การฆ่าบิดามารดาผู้บังเกิดเกล้าของตน เดิมเรียกว่า ปิตุฆาต มาตุฆาต ถือเป็นความผิดที่ร้ายแรงมาก แสดงความโหดร้ายอกตัญญูของผู้กระทำ เนื่องจากกฎหมายเห็นว่านอกจากเป็นการกระทำต่อชีวิตมนุษย์แล้ว ตามหลักศาสนาและตามขนบธรรมเนียมประเพณีของไทยที่มีมาแต่โบราณ ถือว่า บุตรหลานจะต้องกตัญญูรู้คุณบิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย ทวด ซึ่งเป็นบุพการี ในทางศาสนาก็ถือว่าการฆ่าบุพการีเช่นนี้เป็นอนันตริยกรรมเป็นบาปหนัก ผู้ใดฆ่าบุพการี ถือว่าการกระทำความผิดว่าเป็นการกระทำแก่ผู้มีพระคุณ จึงเป็นคนอกตัญญู ควรแก่การลงโทษหนัก

(2) ฆ่าเจ้าพนักงาน ซึ่งกระทำการตามหน้าที่ หรือเพราะเหตุที่จะกระทำ หรือได้กระทำการตามหน้าที่

เจ้าพนักงานเป็นผู้ใช้อำนาจรัฐ และในการใช้อำนาจรัฐนั้นเจ้าพนักงานต้องมีความเด็ดขาดในตัว คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้นอกจาก “ชีวิตมนุษย์” แล้ว ยังมี “ความเด็ดขาดแห่งอำนาจรัฐ” อีกอย่างหนึ่งด้วย⁵⁰

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1 (16) ได้นิยามความหมายของคำว่า “เจ้าพนักงาน” ว่าหมายถึง บุคคลซึ่งกฎหมายบัญญัติว่าเป็นเจ้าพนักงานหรือได้รับแต่งตั้งตามกฎหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ราชการ ไม่ว่าจะเป็นประจำหรือครั้งคราว และไม่ว่าจะได้รับค่าตอบแทนหรือไม่

จากคำนิยามดังกล่าว เจ้าพนักงานจึงหมายถึงบุคคล 2 จำพวก คือ

⁴⁸ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิดและลหุโทษ, หน้า 223

⁴⁹ ขวัญธิดา สุวรรณบัตร, เหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา : ศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร, 2545, หน้า 40

⁵⁰ คณิต ฒ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด, หน้า 89-90

1. บุคคลที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะว่าเป็นเจ้าพนักงาน กล่าวคือ มีกฎหมายระบุไว้เป็นพิเศษว่า ให้บุคคลใดเป็นเจ้าพนักงาน บุคคลนั้นก็อยู่ในฐานะเจ้าพนักงาน เช่น ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ได้มีการบัญญัติให้เจ้าอาวาสและไวยาวัจกรเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา หากมีการกระทำความผิดต่อเจ้าอาวาส ย่อมถือได้ว่าเป็นการกระทำความผิดต่อเจ้าพนักงาน ในทางกลับกันหากเจ้าอาวาสกระทำความผิดตามกฎหมายอาญา ก็ถือว่าเป็นกรณีที่เจ้าพนักงานกระทำความผิดซึ่งมีอัตราโทษที่สูงกว่ากรณีที่บุคคลธรรมดากระทำความผิดเช่นกัน หรือตามพระราชบัญญัติเทศบาล ก็ได้มีการบัญญัติให้นายกเทศมนตรีเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา เป็นต้น

2. บุคคลที่ได้รับแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ราชการ ไม่ว่าจะเป็นประจำหรือชั่วคราว ซึ่งส่วนใหญ่มักเป็นข้าราชการประจำ เช่น ตามพระราชบัญญัติจรรยาบรรณ พ.ศ. 2522 มาตรา 4 ได้ระบุให้ข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้ง ให้เป็นเจ้าพนักงานจราจร ซึ่งก็หมายความว่าข้าราชการตำรวจที่มียศตั้งแต่นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไปนั้น ถือได้ว่าเป็นเจ้าพนักงานจราจร มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติจรรยาบรรณและอยู่ในฐานะเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาอีกด้วย เป็นต้น

คำพิพากษาฎีกาที่ 358-359/2500 เสมียนพนักงานของสำนักงานท่องเที่ยว กรมประชาสัมพันธ์ รับเงินเดือนประเภทกรจร มีฐานะเป็นลูกจ้างรายเดือน ไม่เป็นข้าราชการตามพระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือน ไม่เป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 131 สำนักงานท่องเที่ยวจะเป็นส่วนราชการหรือไม่ ไม่สำคัญ

จากคำพิพากษาฎีกาดังกล่าว จะเห็นได้ว่าศาลฎีกาตีความ คำว่า “เจ้าพนักงาน” ก่อนข้างเคร่งครัด โดยยึดจากคำนิยามตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1(16) เป็นหลัก เมื่อปรากฏว่าเสมียนพนักงานของสำนักงานท่องเที่ยว กรมประชาสัมพันธ์ ไม่ได้รับเงินค่าจ้างจากงบประมาณประเภทเงินเดือน ศาลฎีกาจึงเห็นว่าเสมียนพนักงานนั้นไม่ใช่ข้าราชการ และไม่เจ้าพนักงานตามลำดับ

คำว่า “เจ้าพนักงาน” ตามความหมายของประมวลกฎหมายอาญา หมายความว่า เฉพาะเจ้าพนักงานของรัฐบาลไทยเท่านั้น กล่าวคือ หมายถึง ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งโดยทางการของรัฐบาลไทยให้ปฏิบัติราชการเท่านั้น ไม่หมายความรวมถึงเจ้าพนักงานของประเทศอื่นด้วย⁵¹

การฆ่าเจ้าพนักงาน ตามมาตรา 289(2) นี้ ความในตอนต้นของอนุมาตรานี้เป็นข้อเท็จจริงประกอบตัวบุคคล กล่าวคือ เจ้าพนักงานต้องกำลังกระทำการตามหน้าที่ ส่วนความใน

⁵¹ ฎีกาที่ 700/2490

ตอนหลังถือเป็นมูลเหตุจูงใจให้กระทำต่อเจ้าพนักงาน กล่าวคือ ได้กระทำต่อเจ้าพนักงานเพราะเจ้าพนักงานจะกระทำหรือได้กระทำตามหน้าที่⁵² ซึ่งสามารถอธิบายแยกได้เป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนแรก เจ้าพนักงานผู้นั้นต้องกระทำตามหน้าที่ หมายความว่า เจ้าพนักงานผู้นั้นต้องกำลังกระทำการตามหน้าที่อยู่ในขณะที่ถูกฆ่า⁵³ การกระทำการตามหน้าที่ ถือเป็นข้อเท็จจริงประกอบตัวเจ้าพนักงาน การจะเพิ่มโทษได้ต้องมีข้อเท็จจริงพร้อมกัน คือ ผู้ถูกฆ่าต้องเป็นเจ้าพนักงานและต้องกำลังกระทำการตามหน้าที่อยู่ ทั้งนี้ ผู้กระทำการฆ่าจะต้องรู้ข้อเท็จจริงทั้งสองอย่างนี้ในขณะที่ลงมือฆ่า หากไม่รู้หรือรู้เพียงอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา 62 วรรคท้าย ก็จะไม่นำมาตรา 289(2) มาเป็นเหตุเพิ่มโทษผู้กระทำการฆ่าไม่ได้ ดังนั้น แม้ผู้ถูกกระทำจะเป็นเจ้าพนักงาน แต่เมื่อไม่ได้กระทำการตามหน้าที่อยู่ เช่น ออกเวรแล้วหรือพักผ่อนอยู่ ก็ไม่ใช่เจ้าพนักงานซึ่งกระทำตามหน้าที่ ในความหมายของมาตรานี้ และการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานต้องเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมายด้วย ถ้าเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ผู้ที่ฆ่าเจ้าพนักงานนั้น ก็ไม่ต้องรับผิดชอบตามมาตรานี้ เช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ 11720/2554 วันเกิดเหตุ ผู้ตายได้ไปร่วมงานเลี้ยงขึ้นบ้านใหม่ของ ส. แม่ ส. จะเบิกความว่าได้เชิญผู้ตายไปร่วมงานในฐานะที่ผู้ตายเป็นหัวหน้าสถานีตำรวจ เพื่อให้ช่วยดูแลความสงบเรียบร้อย ก็ถือว่าเป็นการเชิญผู้ตายไปร่วมงานในฐานะส่วนตัว ไม่ใช่กรณีที่ผู้ตายไปปฏิบัติหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยในงานตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจ ส่วนกรณีที่ ส.อ้างว่าเพื่อให้ช่วยดูแลความสงบเรียบร้อยนั้น ส.เพียงต้องการให้ผู้ร่วมงานเกรงใจผู้ตาย ซึ่งมีตำแหน่งเป็นหัวหน้าสถานีตำรวจไม่ให้มีการก่อความเดือดร้อนภายในงานเท่านั้น การกระทำของจำเลยที่ยิงผู้ตาย จึงไม่ใช่การฆ่าเจ้าพนักงานซึ่งกระทำตามหน้าที่ อันจะเป็นความผิดตาม มาตรา 289(2)

จากคำพิพากษาฎีกาดังกล่าวจะเห็นว่า การกระทำความผิดฐานฆ่าเจ้าพนักงานตามมาตรา 289(2) นั้น ต้องเป็นการกระทำต่อผู้ที่อยู่ในฐานะเจ้าพนักงานและเจ้าพนักงานนั้นต้องกำลังกระทำการตามหน้าที่ด้วย หากขาดข้อเท็จจริงใดไป ย่อมไม่ถือว่าเป็นการฆ่าเจ้าพนักงานตามมาตรา 289(2)

ดังนั้น ข้อเท็จจริงทั้งสองประการดังกล่าวอันเป็นเหตุให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น ผู้กระทำจะต้องรู้ถึงความเป็นเจ้าพนักงานและรู้ด้วยว่าเขากำลังปฏิบัติกรตามหน้าที่อยู่ เช่น เจ้าพนักงานตำรวจร้องบอกให้ผู้กระทำความผิดหยุดและวางอาวุธ ผู้กระทำความผิดย่อมรู้ว่าเป็นการปฏิบัติกรตามหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจ แต่ยังไม่ยินยอมกลับไป หรือกรณีที่เจ้า

⁵² จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, หน้า 79-80

⁵³ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, หน้า 80

พนักงานป่าไม้จะจับไม้ผิดกฎหมายอันเป็นการปฏิบัติกรตามหน้าที่ ถ้ามีการฆ่าเจ้าพนักงานเหล่านี้ ก็ถือเป็นเหตุเพิ่มโทษตามมาตรา 289(2) ได้ แต่ถ้าผู้กระทำความผิดรู้ว่าผู้นั้นเป็นเจ้าพนักงาน แต่ไม่ได้กำลังปฏิบัติกรตามหน้าที่อยู่หรือปฏิบัติผิดกฎหมาย เช่น กรณีที่เจ้าพนักงานตำรวจจับโดยไม่มีความหมายจับและไม่ใช้การจับในความผิดซึ่งหน้า หากผู้ถูกจับเข้าใจผิดจนเกิดการขัดขืนและฆ่าเจ้าพนักงานผู้นั้น ก็ไม่ถือว่าการกระทำความผิดดังกล่าวเป็นความผิดตามมาตรา 289(2) นี้

ส่วนที่สอง การฆ่าเพราะเหตุที่เจ้าพนักงานจะกระทำหรือได้กระทำการตามหน้าที่ ซึ่งถือเป็นมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิด กล่าวคือ ผู้กระทำความผิดฆ่าเจ้าพนักงานด้วยเหตุจูงใจดังกล่าว เช่น ผู้กระทำความผิดได้ฆ่าเจ้าพนักงานตำรวจขณะจะเข้าทำการจับกุม หรือเหตุที่ผู้กระทำความผิดได้ถูกเจ้าพนักงานตำรวจจับกุมแล้ว เมื่อพ้นโทษก็ไปฆ่าเจ้าพนักงานตำรวจผู้จับกุมนั้นเพราะโกรธแค้นในเรื่องดังกล่าว การฆ่าในกรณีนี้ แม้ว่าจะฆ่าขณะที่เจ้าพนักงานตำรวจนั้นกำลังพักผ่อนอยู่กับบ้าน ไม่ได้กำลังปฏิบัติหน้าที่อยู่ก็ตาม ก็ถือเป็นเหตุเพิ่มโทษตามมาตรา 289(2) นี้ ที่สำคัญคือผู้ถูกฆ่าต้องยังคงมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานอยู่ หากพ้นจากหน้าที่ราชการไปแล้ว เช่น ลาออกหรือเกษียณอายุ แม้ผู้ฆ่าจะฆ่าเพราะเหตุที่เจ้าพนักงานผู้นั้นได้กระทำการตามหน้าที่ ก็จะนำมาเป็นเหตุเพิ่มโทษไม่ได้ เพราะขณะฆ่าผู้ถูกฆ่าไม่ได้เป็นเจ้าพนักงานแล้วนั่นเอง⁵⁴

สำหรับข้อความที่ว่า ฆ่าเพราะเหตุที่จะกระทำหรือได้กระทำการตามหน้าที่ เป็นมูลเหตุจูงใจหรือสาเหตุแห่งการฆ่า ซึ่งทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น เป็นเจตนาพิเศษที่ผู้กระทำความผิดต้องมีโดยตรง โดยเฉพาะเหตุเพิ่มโทษในตอนนี้นอกจากในขณะที่ถูกทำร้าย ผู้ถูกกระทำเป็นเจ้าพนักงานอยู่ในขณะนั้นแล้วยังจะต้องปรากฏข้อเท็จจริงด้วยว่า เจ้าพนักงานจะกระทำการตามหน้าที่จริงๆหรือได้กระทำการตามหน้าที่มาแล้วจริงๆ และผู้กระทำก็ได้รู้ข้อเท็จจริงนั้น และกระทำความผิดเพราะเหตุนี้⁵⁵

ศาสตราจารย์จิติ ดิงศกัทธิย์ เห็นว่า ข้อเท็จจริงที่ว่า “เพราะเหตุที่จะกระทำหรือได้กระทำการตามหน้าที่” เป็นข้อเท็จจริงที่เป็นองค์ประกอบของความผิด เพราะ ศาสตราจารย์จิติ ดิงศกัทธิย์ เห็นว่าเป็นข้อเท็จจริงที่ผู้กระทำความผิดต้องรู้

ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ณ นคร ไม่เห็นพ้องด้วยกับความเห็นดังกล่าว แต่เห็นว่าข้อเท็จจริงดังกล่าวเป็น “เงื่อนไขแห่งการลงโทษทางภาวะวิสัย” เพราะกฎหมายบทนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะคุ้มครองผู้ใช้อำนาจรัฐที่เด็ดขาด หากให้ผู้กระทำความผิดสามารถปฏิเสธว่าไม่รู้ข้อเท็จจริงนี้ได้แล้ว การคุ้มครองก็จะย่อหย่อนไปและเมื่อข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้เป็น “เงื่อนไขแห่งการลงโทษ

⁵⁴ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิดและลหุโทษ, หน้า 224

⁵⁵ จิติ ดิงศกัทธิย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, หน้า 87

ทางภาวะวิสัย” แล้ว แม้ผู้กระทำไม่รู้ข้อเท็จจริงในส่วนนี้ผู้กระทำก็ต้องมีความผิดฐานนี้ ถ้าข้อเท็จจริงในส่วนนี้มีอยู่ในการกระทำนั้น

“เจตนาใจแห่งการลงโทษทางภาวะวิสัย” ในความผิดฐานนี้เป็น “เจตนาใจแห่งการลงโทษทางภาวะวิสัยที่เป็นเหตุจำกัดการลงโทษ” หรือเป็น “เจตนาใจแห่งการลงโทษทางภาวะวิสัยที่แท้”

ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฒ นคร กล่าวว่า องค์ประกอบภายในของความผิดฐานนี้ คือ เจตนาฆ่าเจ้าพนักงาน ซึ่ง เจตนาฆ่าเจ้าพนักงาน คือ การที่ผู้กระทำรู้ว่าผู้ถูกกระทำเป็นเจ้าพนักงาน และผู้กระทำต้องการที่จะกระทำให้เจ้าพนักงานผู้นั้นถึงแก่ความตาย⁵⁶

(3) ฆ่าผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงาน ในการที่เจ้าพนักงานนั้นกระทำตามหน้าที่ หรือเพราะเหตุที่บุคคลนั้นจะช่วยหรือได้ช่วยเจ้าพนักงานดังกล่าวแล้ว

เจ้าพนักงานเป็นผู้ใช้อำนาจรัฐ การช่วยเหลือเจ้าพนักงานก็คือการเข้าช่วยเหลือในการใช้อำนาจรัฐ คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้จึงเป็นอย่างเดียวกันกับคุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานฆ่าเจ้าพนักงานคือ “ความเด็ดขาดแห่งอำนาจรัฐ”⁵⁷

แต่เดิมไม่มีในกฎหมายลักษณะอาญามาตรา 250 (2) ศาลวินิจฉัยว่าถ้าผู้ที่ช่วยเหลือเจ้าพนักงานต้องช่วยโดยเจ้าพนักงานมีอำนาจเรียกให้ช่วยได้ตามกฎหมาย เช่นพระราชบัญญัติลักษณะปกครองที่ พ.ศ. 2457 มาตรา 27, 37 ถือเป็นกรฆ่าผู้ช่วยเจ้าพนักงาน⁵⁸ ถ้าได้ช่วยโดยเจ้าพนักงานไม่มีอำนาจเรียกให้ช่วย ก็ไม่ถือเป็นกรฆ่าผู้ช่วยเจ้าพนักงาน⁵⁹ แท้จริงแล้ว ผู้ที่ไม่ใช่เจ้าพนักงานแม้จะถูกเรียกให้ช่วยเจ้าพนักงานโดยถูกต้องตามกฎหมาย ผู้ที่เข้าช่วยก็หาได้กลายเป็นเจ้าพนักงานขึ้นมาไม่ มาตรา 289(3) ที่บัญญัติขึ้นใหม่จึงได้เพิ่มกรฆ่าผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานขึ้นเป็นเหตุเพิ่มโทษอีกข้อหนึ่ง

โดยที่มาตรา 289(3) นั้น ไม่มีข้อความใดบัญญัติว่าผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานที่ถูกฆ่า นั้น จะต้องเป็นผู้ซึ่งต้องช่วยเจ้าพนักงานตามกฎหมายเหมือนกับกรณีของประมวลกฎหมายอาญามาตรา 138 กล่าวคือ ในกรณีของมาตรา 138 นั้น ผู้ช่วยเจ้าพนักงานจะต้องมีกฎหมายบัญญัติให้เป็นผู้ช่วยเจ้าพนักงาน เช่น สารวัตรกำนัน มีกฎหมายบัญญัติให้เป็นผู้ช่วยกำนัน แต่ในกรณีของ

⁵⁶ คณิต ฒ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด, หน้า 91-92

⁵⁷ คณิต ฒ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด, หน้า 92

⁵⁸ ฎีกาที่ 265/2467

⁵⁹ ฎีกาที่ 900/2478

มาตรา 289(3) นั้น แม้ราษฎรที่เข้าช่วยเจ้าพนักงาน จะไม่ได้เป็นผู้ช่วยเจ้าพนักงานตามกฎหมาย แต่หากเข้าช่วยเจ้าพนักงานแล้วก็ถือได้ว่าเป็นผู้ช่วยเจ้าพนักงานตามมาตรา 289(3) นี้แล้ว

แต่อย่างไรก็ดี เจ้าพนักงานนั้นต้องกำลังกระทำการตามหน้าที่หรือได้กระทำการตามหน้าที่มาก่อนแล้ว มิใช่แต่เพียงเจ้าพนักงานจะกระทำการตามหน้าที่เท่านั้น ถ้าเจ้าพนักงานกระทำการตามหน้าที่อยู่แล้วผู้ช่วยเหลือได้ช่วยเหลือ ไม่ว่าผู้ช่วยเหลือจะถูกฆ่าขณะเข้าช่วยหรือเพราะเหตุที่จะเข้าช่วยหรือเพราะเหตุที่ได้เข้าช่วยเจ้าพนักงาน ผู้กระทำความผิดมีความผิดตามมาตรา 289(3) นี้

อาจกล่าวได้ว่า เหตุเพิ่มโทษตามข้อนี้ เป็นขยายการคุ้มครองการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ไปยังผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงาน⁶⁰ โดยเหตุเพิ่มโทษตามข้อนี้เป็นข้อเท็จจริงและเจตนาพิเศษ ซึ่งการฆ่าจะต้องกระทำโดยรู้และมีมูลเหตุชกแจงใจเช่นเดียวกับการฆ่าเจ้าพนักงานด้วย กล่าวคือ ผู้กระทำต้องรู้ว่าผู้ถูกฆ่านั้นเป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงาน

เจตนารมณ์ของกฎหมายในการกำหนดให้ผู้กระทำผิดต้องรับ โทษหนักขึ้นตามมาตรา 289(3)⁶¹

การกำหนดเหตุเพิ่มโทษตามมาตรา 289(3) นี้ ได้บัญญัติให้การฆ่าผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานเป็นเหตุที่ทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น โดยมีเหตุผลเช่นเดียวกับความผิดฐานฆ่าเจ้าพนักงาน คือเป็นการกำหนดเหตุเพิ่มโทษแก่ผู้ฆ่าผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงาน เพื่อให้ผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานสามารถช่วยปฏิบัติหน้าที่ราชการให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และไม่ถูกขัดขวางจากผู้ใด โดยผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานนั้นจะเป็นเจ้าพนักงาน หรือไม่เป็นเจ้าพนักงานก็ได้ และในการช่วยเหลือจะกระทำโดยถูกเจ้าพนักงานเรียกร้องให้ช่วยตามอำนาจในกฎหมาย หรือผู้ช่วยเหลือสมัครใจเข้าช่วยเองโดยที่เจ้าพนักงานมิได้สั่งให้ช่วยก็ตาม ฉะนั้นราษฎรควรได้รับความคุ้มครองในกรณีที่เข้าช่วยเหลือเจ้าพนักงานมากกว่าธรรมดา โดยอย่างไรจะเป็นการช่วยเหลือเจ้าพนักงานต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริง และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ประกอบเป็นเรื่องราวไป

(4) ฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน

แต่เดิมในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มาตรา 250 (3) ใช้คำว่า ฆ่าคน โดยพยายาม ด้วยความพยายามทหาหมาย ในต้นร่างเดิมใช้คำว่า premeditation ซึ่งแปลตรงกับที่ใช้ในกฎหมายใหม่นี้ การที่กฎหมายเก่าใช้ถ้อยคำต่างกันทำให้ศาลต้องตีความต่างกัน ไปด้วย แต่เดิมศาล

⁶⁰ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิดและลหุโทษ, หน้า 225

⁶¹ ขวัญธิดา สุวรรณบัตร, เหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฆ่าผู้อื่น โดยเจตนา : ศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ, หน้า 52

วินิจฉัยคำว่า พยาบาทว่ามีสาเหตุคิดฆ่ามาก่อนแล้วได้ฆ่าตามที่คิดไว้⁶² มิได้พิจารณาในแง่ที่ว่าได้ ไตร่ตรองไว้ก่อนหรือไม่ และวินิจฉัยว่าต้องมีการพยายามประกอบกับการพยาบาทตามข้อความที่บัญญัติไว้ด้วย เช่น แยกปืนไปแต่บ้าน ไปยิงเขาจนถึงบ้านเขา เป็นการพยายามแล้ว⁶³ แต่ถ้ามีสาเหตุ หากไม่ใช่โกรธและพยาบาท ก็ไม่เป็นเหตุเพิ่มโทษ เช่น คิดตามฆ่าโดยไม่มีสาเหตุเพราะถูกคนอื่น ชวน⁶⁴ ถ้ามีสาเหตุแต่ไม่ได้ฆ่าเพราะสาเหตุที่มีหากฆ่าเพราะเหตุอื่นในปัจจุบัน ไม่ถือเป็นเหตุเพิ่ม โทษ เช่น โกรธ ก. แต่ไม่ฆ่า ก. กลับไปฆ่า ข. ก็ไม่เป็นเหตุเพิ่มโทษ⁶⁵

ไตร่ตรองไว้ก่อน หมายความว่า คิดทบทวนตกลงใจก่อนการกระทำคือการฆ่า ตามปกติก็ย่อมมีระยะเวลาที่ผ่านไประยะหนึ่งในการคิดทบทวนตกลงใจ แต่แท้ที่จริงก็ไม่จำเป็นต้อง ก่อนเป็นระยะเวลาสั้นยาวเท่าใด เพราะกฎหมายไม่กำหนดว่าต้องมีระยะเวลาห่างกันนานเท่าใด ฉะนั้น เมื่อ ไตร่ตรองแล้ว ก็อาจลงมือทำการทันทีก็ได้ชื่อว่าไตร่ตรองไว้ก่อน กล่าวคือ ต้องมี ระยะเวลาระหว่างเหตุที่ทำให้คิดจะฆ่าเป็นความตกลงใจที่จะฆ่าเรียกว่าไตร่ตรองไว้ก่อน เมื่อ ไตร่ตรองไว้ก่อนและตกลงใจแล้ว อาจลงมือฆ่าติดต่อไปเลยโดยไม่ต้องเว้นระยะเวลาในตอนนี้อีก⁶⁶

เปรียบเทียบการกระทำความผิดโดยไตร่ตรองไว้ก่อนกับการกระทำความผิด โดยบันดาลโทสะ กล่าวคือ การกระทำความผิดโดยไตร่ตรองไว้ก่อนนั้น ผู้กระทำได้ตกลงใจ คิด ทบทวนแล้ว จึงลงมือกระทำความผิด โดยเริ่มตั้งแต่มีเหตุมากระทบจิตใจ ทำให้เกิดความคิดแล้ว ไตร่ตรองทบทวนจนตัดสินใจกระทำ ซึ่งมีใจตัดสินใจกระทำความผิดในขณะที่กำลังเกิดโทสะ แต่ตัดสินใจในภายหลัง ที่ได้มีการไตร่ตรองทบทวนอย่างเพียงพอแล้ว ถึงแม้ในใจของผู้กระทำจะ ยังคงมีโทสะอยู่ก็ เหตุนี้จึงต้องมีระยะเวลาหนึ่งระหว่างความคิดแรกที่เกิดจากเหตุการณ์มากระทบ จิตใจ กับการตกลงใจภายหลังการทบทวนไตร่ตรองแล้ว ดังนั้น ข้อแตกต่างระหว่างการกระทำ ความผิดโดยไตร่ตรองไว้ก่อนกับการกระทำความผิดโดยบันดาลโทสะตามมาตรา 72 จึงอยู่ที่ว่า ใน กรณีการกระทำความผิดโดยบันดาลโทสะนั้น เมื่อเกิดเหตุข่มเหงแล้ว ผู้กระทำความผิดได้บันดาล โทสะต่อผู้ข่มเหงในขณะนั้น ไม่มีการไตร่ตรองทบทวนเสียก่อน แต่การกระทำความผิดโดย ไตร่ตรองไว้ก่อนนั้น ผู้กระทำโดยได้คิดทบทวนไตร่ตรองแล้ว ก่อนที่จะตัดสินใจลงมือกระทำ

⁶² ฎีกาที่ 187/2461

⁶³ ฎีกาที่ 216/2476

⁶⁴ ฎีกาที่ 696/2467

⁶⁵ ฎีกาที่ 58/2476

⁶⁶ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, หน้า 91

ความผิด ทำให้การกระทำความผิดโดยบันดาลโทษะกับไตร่ตรองไว้ก่อนจึงไปด้วยกันไม่ได้เพราะเหตุนี้⁶⁷

อย่างไรก็ดี เหตุที่ทำให้เกิดความคิดที่จะฆ่าอาจมีได้หลายประการ เช่น ความเกลียดชัง ความหวาดระแวง ความโลภ ความอหังการ ความอิจฉา ไม่ใช่มีแต่เรื่องของโทษแต่เพียงอย่างเดียว อีกประการหนึ่ง การฆ่าโดยไตร่ตรองไว้ก่อนนั้น ไม่จำกัดตัวบุคคลผู้ถูกฆ่า หมายความว่าผู้ถูกฆ่าจะเป็นบุคคลใดก็ได้ หากเป็นการฆ่าเพราะได้ไตร่ตรองไว้ก่อนแล้ว เช่น คิดและตกลงใจไว้ล่วงหน้าว่า ถ้าใครขัดขวางแผนการที่ทำการจะฆ่าเสีย⁶⁸ หรือการรับจ้างฆ่า ก็ล้วนเป็นการฆ่าโดยไตร่ตรองไว้ก่อน ตามมาตรา 289(4) ทั้งสิ้น

ถ้าไตร่ตรองไว้ก่อน แต่มิได้กระทำความผิดตามที่ไตร่ตรองไว้หากมีเหตุเกิดใหม่ในภายหลัง จึงฆ่าโดยเหตุที่เกิดใหม่มิใช่โดยกระทำการที่ไตร่ตรองไว้ ก็ไม่เป็นเหตุเพิ่มโทษฐานนี้ หรือแม้คิดฆ่ามาก่อนตามาพบเข้าโดยบังเอิญ หรือพอดีมีอาวุธอยู่ในมือเลยฆ่าในขณะที่นั้นเองไม่เป็นการไตร่ตรองไว้ก่อน⁶⁹ แต่หากมารอดักยิง ก. แต่เห็น ข. ผ่านมาเข้าใจว่าเป็น ก. จึงยิง ข. ตาย แม้สำคัญผิดตามมาตรา 61 ก็เป็นการฆ่า ข. โดยไตร่ตรองไว้ก่อน⁷⁰

เหตุที่ทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นในข้อนี้เป็นเหตุเกี่ยวกับเจตนาเป็นส่วนตัวผู้กระทำความผิด ซึ่งเป็นผลเฉพาะผู้กระทำที่ทำโดยเจตนาดังที่กฎหมายบัญญัติไว้ ผู้ร่วมกระทำที่ไม่ได้ไตร่ตรองไว้ก่อนจึงไม่มีความผิดในข้อนี้ด้วย⁷¹

เจตนารมณ์ของกฎหมายในการกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นตามมาตรา 289(4)⁷²

การกำหนดเหตุเพิ่มโทษตามมาตรา 289(4) นี้ ได้บัญญัติให้ผู้ที่มาผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อนต้องรับโทษหนักขึ้นนั้น ได้เคยมีผู้คัดค้านความผิดฐานนี้ว่าไม่ควรจะลงโทษสถานเดียว คือ ประหารชีวิต แต่คำคัดค้านนั้นได้ตกไป เพราะการไตร่ตรองไว้ก่อนนี้ กฎหมายถือเป็นเจตนาที่ชั่วร้ายมาก ทั้งนี้เพราะเป็นการฆ่าคนอย่างเล็ดเย็น ได้แสดงถึงความใจร้ายของผู้ฆ่า ไม่ยำเกรงต่ออาญาแผ่นดิน เมื่อผู้ฆ่ามีเวลาไตร่ตรองแล้ว ยังตัดสินใจกระทำความผิดอีกโดยไม่เห็นแก่ชีวิต

⁶⁷ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, หน้า 92-93

⁶⁸ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, หน้า 95

⁶⁹ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิดและลหุโทษ, หน้า 225-226

⁷⁰ ฎีกาที่ 1432/2515

⁷¹ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, หน้า 104

⁷² ขวัณฐิธา สุวรรณบัตร, เหตุการณ์จําในความผิดฐานฆ่าผู้อื่น โดยเจตนา : ศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ, หน้า 81

มนุษย์ โดยการไตร่ตรองไว้ก่อนนั้นเป็นสำนึกที่ติดคาอยู่ในใจของผู้ฆ่า ในตำราถือว่าเป็นบทบัญญัติที่ต้องรับโทษหนักขึ้นโดยอาศัยเจตนาและเป็นบทเฉพาะตัวของผู้กระทำเท่านั้น หากมีผู้ร่วมกระทำหลายคน ต้องพิจารณาว่าผู้ใดมีเจตนาไตร่ตรองไว้ก่อน ผู้ใดที่ไม่มีเจตนาไตร่ตรองไว้ก่อนย่อมไม่ต้องรับโทษหนักขึ้น เว้นแต่จะได้มีเจตนา ร่วมกันกระทำในการไตร่ตรองไว้ก่อน จึงจะมีความผิดและรับโทษหนักขึ้นด้วย

(5) ฆ่าผู้อื่นโดยทรนทานหรือโดยกระทำทารุณโหดร้าย

การฆ่าโดยทรนทาน หมายความว่า ฆ่าโดยการกระทำที่มีได้ทำให้ผู้ถูกกระทำตายในทันที แต่ทำให้ได้รับความลำบากจนตายลงในที่สุด และความลำบากที่ผู้ตายได้รับก่อนตายนั้นต้องเป็นผลแห่งการกระทำโดยทรนทานนั้น

คำพิพากษาฎีกาที่ 3305/2543 ใช้อาวุธปืนยิง ผู้ตายยังไม่ถึงแก่ความตาย จึงใช้น้ำมันเบนซินราดแล้วจุดไฟเผา เป็นการฆ่าโดยทรนทาน และทารุณโหดร้าย⁷³

จากคำพิพากษาฎีกาดังกล่าว จะเห็นได้ว่าหากผู้ตายถึงแก่ความตายในทันที หลังจากถูกยิง ย่อมถือว่าเป็นการฆ่าด้วยวิธีการปกติ แต่การที่ผู้ตายไม่ได้ถึงแก่ความตายในทันที จนเป็นเหตุให้ผู้กระทำความผิด ใช้น้ำมันเบนซินราดแล้วจุดไฟเผาผู้ตาย จนถึงแก่ความตาย พฤติการณ์เช่นนั้นย่อมทำให้ผู้ตายได้รับความทุกข์ทรนทานก่อนที่จะถึงแก่ความตาย อันเข้าองค์ประกอบความผิดตามมาตรา 289(5)

การฆ่าโดยทารุณโหดร้าย หมายความว่า ฆ่าโดยวิธีการที่ร้ายยิ่งกว่าการทำให้ตายโดยทั่วไป ผู้ถูกฆ่าอาจตายในทันทีโดยไม่ได้ได้รับความลำบากเลยก็ได้ เช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ 2230/2521 จำเลยฆ่าผู้ตายคราวเดียว 3 คน คือ นาย ข. นาง พ. และเด็กชาย น. นางพ. เป็นหญิงมีครรภ์ถูกทำร้ายถึง 10 แห่ง ถึงแก่ความตายเนื่องจากกะโหลกศีรษะแตกร้าย เลือดออกในสมอง และจากบาดแผลถูกแทง เด็กชาย น. อายุเพียง 1 ปี 6 เดือน มีบาดแผลกะโหลกศีรษะแตกสมองได้รับกระทบกระเทือนอย่างแรง นาย ข. เป็นสามีนาง พ. และเป็นบิดาเด็กชาย น. มีบาดแผลถึง 5 แห่ง เป็นการฆ่าให้ตายทั้งครอบครัว มีลักษณะกระทำทารุณโหดร้าย⁷⁴

⁷³ ไกรฤกษ์ เกษมสันต์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญาภาคความผิด มาตรา 288 ถึง มาตรา 366, หน้า 40

⁷⁴ ไกรฤกษ์ เกษมสันต์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญาภาคความผิด มาตรา 288 ถึง มาตรา 366, หน้า 40

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าว จะเห็นได้ว่าศาลฎีกามุ่งเน้นถึงวิธีการฆ่าของผู้กระทำความผิดเป็นสำคัญว่าจะต้องใช้วิธีการที่มีลักษณะโหดร้าย ต่างไปจากการฆ่าโดยวิธีการปกติทั่วไป

กฎหมายมิได้กำหนดหลักเกณฑ์การทรมานหรือทารุณไว้แต่ประการใด จึงต้องวินิจฉัยตามความรู้สึกของวิญญูชนว่าเป็นการทรมานหรือทารุณหรือไม่ การทรมานหรือทารุณต้องเป็นการที่ได้กระทำก่อนผู้ถูกทำร้ายตายลง มิใช่การกระทำเมื่อผู้ถูกทำร้ายตายแล้ว⁷⁵ เช่น ผู้กระทำความผิดใช้ปืนยิงผู้ตายถึงแก่ความตายแล้วจึงเฉือนเนื้อผู้ตายเป็นชิ้นๆ ในภายหลัง เป็นต้น

หากฆ่าด้วยประสงค์จะให้ตายทันทีไม่ถือว่าเป็นการฆ่าโดยทรมานหรือทารุณโหดร้าย เช่น ใช้ปืนยิงหลายนัดจนล้มลงแล้วจ่อยิงศีรษะและใช้ขวานฟันหลายที แทงซ้ำถึง 30 แผล เอายาพิษให้กิน ใช้ไม้ตีแล้วเอาเชือกรัดคอให้ตาย เหล่านี้ เป็นการกระทำเพื่อให้ตายโดยเร็วไม่เป็นการทรมานหรือทารุณโหดร้าย

อย่างไรก็ตาม มีข้อนำคิดว่า ทรมาน กับ กระทำทารุณโหดร้าย กฎหมายให้แยกพิจารณา ดังนั้น การแทงซ้ำถึง 30 แผล หากศาลจะเห็นว่าไม่ทรมานเพราะต้องการให้ตายโดยเร็วแต่ก็น่าจะเป็นการฆ่าโดยกระทำทารุณโหดร้ายได้ มิฉะนั้นอาจกลายเป็นว่าการแทงทีเดียวเป็นการทรมานเพราะทำให้ตายช้า ควรพิจารณาว่าแม้ไม่ทรมานแต่ก็น่าจะเห็นได้ว่าเป็นการแสดงความทารุณโหดร้ายเพราะปกติแทงคน 1-2 ที ก็ตายได้แล้ว การแทงถึง 20-30 แผล เป็นการผิดปกติธรรมดาไปมาก ซึ่งแสดงถึงความโหดร้ายของผู้กระทำความผิดมากกว่าคนทั่วไปนั่นเอง⁷⁶

เหตุเพิ่มโทษในข้อกระทำโดยทรมานเป็นผลที่ทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น ต้องพิจารณาตามมาตรา 63 ว่าเป็นผลที่ตามธรรมดาทำให้ถูกฆ่าได้รับความลำบากจนกว่าจะตายหรือไม่ ส่วนการกระทำโดยทารุณโหดร้าย เป็นเหตุในลักษณะของการกระทำที่ตามความรู้สึกของวิญญูชนธรรมดาเป็นการทารุณโหดร้าย ไม่ว่าผู้กระทำจะคิดว่าการกระทำนั้นเป็นการทารุณโหดร้ายหรือไม่ แต่ผู้กระทำความผิดต้องกระทำการที่มีลักษณะเช่นนั้น โดยเจตนา⁷⁷

เจตนารมณ์ของกฎหมายในการกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นตามมาตรา 289(5)⁷⁸

⁷⁵ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, หน้า 106

⁷⁶ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิดและลหุโทษ, หน้า 226-227

⁷⁷ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, หน้า 110

⁷⁸ ขวัญธิดา สุวรรณบัตร, เหตุการณ์จริงในความผิดฐานฆ่าผู้อื่น โดยเจตนา : ศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ, หน้า 91

การกำหนดเหตุเพิ่มโทษตามมาตรา 289(5) นี้ ได้บัญญัติให้ผู้ที่มาผู้อื่นโดย
 ทรمانหรือกระทำทารุณ โหดร้ายต้องรับโทษหนักขึ้น โดยพิจารณาในขณะที่มาเป็นสำคัญว่าการมา
 ดังกล่าวเป็นวิธีทรمانหรือทารุณ โหดร้ายหรือไม่ ซึ่งลักษณะการกระทำดังกล่าวแสดงให้เห็นถึง
 เจตนาพิเศษของผู้มาว่าตั้งใจให้ตายอย่างทรمانหรือไม่ทรمانแต่ต้องการให้เห็นว่าเป็นการทารุณ
 โหดร้าย โดยต้องมีการกระทำบางประการที่พิเศษนอกจากการมาเพื่อให้ผู้ตายได้รับความลำบาก
 อย่างสาหัสก่อนตาย

การมาโดยทรمانหรือโดยกระทำทารุณ โหดร้ายนั้นมีมาตั้งแต่กฎหมาย
 ลักษณะอาญาเดิมโดยใช้คำว่า “แสดงความดุร้าย” กระทั่งในปัจจุบันประมวลกฎหมายอาญามาตรา
 289(5) ก็ยังคงบัญญัติไว้อยู่ โดยเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความยึดถือในศีลธรรมของมนุษย์ มีลักษณะ
 เป็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้กระทำที่มีจิตใจเหี้ยมโหด เกินกว่าวิสัยของคนทั่วไปที่ตั้งใจจะฆ่ากัน โดย
 ธรรมชาติ ทั้งยังก่อให้เกิดความหวาดหวั่นแก่ประชาชนด้วย

**(6) มาผู้อื่นเพื่อเตรียมการ หรือเพื่อความสะดวกในการที่จะกระทำความผิด
 อย่างอื่น**

การมาเพื่อกระทำความผิดอย่างอื่น เป็นเหตุเพิ่มโทษโดยอาศัยมูลเหตุจงใจใน
 การมา เป็นการกระทำก่อนที่จะได้กระทำความผิดอีกอันหนึ่งที่เป็นเหตุจงใจให้กระทำการฆ่า เป็น
 การมาเพื่อกระทำความผิดอื่นต่อไป ต่างกับมาตรา 289(7) ซึ่งเป็นการมาในภายหลังจากที่ได้กระทำ
 ความผิดอื่นมาแล้ว เช่น ผู้กระทำความผิดจะข่มขืนกระทำชำเราหญิง จึงฆ่าชายที่ไปกับหญิงนั้น เพื่อ
 ความสะดวกที่จะกระทำแก่หญิง⁷⁹ อันเป็นความผิดตามมาตรา 289(6)

ความผิดอย่างอื่นที่มุ่งหมายจะกระทำหมายถึงความผิดอีกอันหนึ่ง จะเป็น
 กรรมเดียวกันหรือต่างกรรมก็ได้ เช่น มาเข้าพนักงานในการลักทรัพย์ เพื่อมิให้เจ้าทรัพย์ขัดขวางที่
 จะเข้าเก็บทรัพย์⁸⁰ จะเป็นความผิดฐานเดียวกันหรือคนละฐานก็ได้ เช่น มาคนหนึ่งเพื่อสะดวกใน
 การฆ่าคนอีกคนหนึ่ง จะเป็นความผิดธรรมดาหรือลหุโทษก็ได้ หรือจะเป็นความผิดที่ผู้กระทำไม่
 ต้องรับโทษก็ได้

การเตรียมการหรือความสะดวกในการกระทำความผิดอื่น เป็นเหตุการณ
 ที่เกิดขึ้นก่อนกระทำความผิดอย่างอื่น

การเตรียม หมายรวมถึง การกระทำเพื่อให้พร้อมที่จะลงมือพยายาม
 กระทำความผิดอย่างอื่นได้

⁷⁹ ฎีกาที่ 619/2513

⁸⁰ ฎีกาที่ 1597/2532

ความสะดวก หมายความว่าถึง การกระทำเพื่อให้การกระทำความคิดอย่างอื่น สำเร็จลุล่วงปราศจากการขัดขวาง ซึ่งอาจเป็นในระหว่างกระทำความคิดอย่างอื่นอยู่ก็ได้ เช่น ในระหว่างลัทธิผู้กระทำความคิดได้ฆ่าเจ้าพนักงานตำรวจหรือเจ้าทรัพย์ เพื่อมิให้ขัดขวางการที่จะเอาทรัพย์อันอื่นต่อไป

การกระทำความคิดอื่นที่เตรียม หรือฆ่าเพื่อความสะดวกที่จะกระทำนั้น จะได้เกิดขึ้นตามที่ประสงค์จะทำหรือไม่ และการเตรียมหรือความสะดวกจะมีผลเกิดขึ้นแก่ความคิดอย่างอื่นนั้นจริงหรือไม่ไม่สำคัญ ถ้ามีเจตนาพิเศษในการฆ่าเพื่อความสะดวกดังกล่าวแล้ว ก็เป็นเหตุที่จะต้องรับโทษหนักขึ้น แต่อย่างไรก็ดี ผู้กระทำการฆ่าต้องมีเจตนาพิเศษในขณะกระทำ เพื่อความสะดวกในการกระทำความคิดอย่างอื่น ถ้าหากในขณะกระทำการฆ่าผู้อื่นไม่มีเจตนาพิเศษ แต่หากฆ่าแล้วจึงเกิดความคิดที่จะกระทำความคิดอื่นขึ้นภายหลัง ไม่เป็นเหตุที่จะต้องรับโทษหนักขึ้นตามมาตรา⁸¹ แต่หากมีมูลเหตุจงใจในการฆ่าแล้ว แม้ทำความผิดอื่นไม่สำเร็จก็เพิ่มโทษได้⁸² เช่น ผู้กระทำความผิดฆ่าคนเพื่อลัทธิผู้ แต่สุดท้ายแล้วเอาทรัพย์ไปไม่สำเร็จ ก็ถือว่าเป็นความผิดตามมาตรา⁸¹แล้ว เป็นต้น

เจตนารมณ์ของกฎหมายในการกำหนดให้ผู้กระทำผิดต้องรับโทษหนักขึ้นตามมาตรา 289(6)⁸³

การกำหนดเหตุเพิ่มโทษตามมาตรา 289(6) นี้ ได้บัญญัติให้ผู้กระทำความผิดฐานนี้ต้องรับโทษหนักขึ้นนั้น เพราะผู้ฆ่ามีมูลเหตุชังใจพิเศษในการฆ่า ไม่ว่าจะเป็นการฆ่าเพื่อเตรียมการ หรือเพื่อความสะดวกอย่างหนึ่งอย่างใดในการกระทำความคิดอย่างอื่น ย่อมเป็นลักษณะที่เป็นเหตุเพิ่มโทษทั้งสิ้น ซึ่งการฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ตามกฎหมายถือว่ามีความร้ายแรงแล้ว ดังนั้นยังผู้ฆ่ามีเจตนากระทำไปเพราะมีเจตนาที่จะกระทำความคิดอื่นด้วยแล้ว ย่อมแสดงถึงความไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย ดังนั้น กฎหมายจึงกำหนดให้ต้องรับโทษหนักขึ้น

(7) ฆ่าผู้อื่นเพื่อจะเอาหรือเอาไว้ซึ่งผลประโยชน์อันเกิดแต่การที่ตนได้กระทำความผิดอื่น เพื่อปกปิดความผิดอื่นของตนหรือเพื่อหลีกเลี่ยงให้พ้นอาญาในความผิดที่ตนได้กระทำไว้

เหตุเพิ่มโทษตามข้อนี้เกี่ยวกับความผิดอื่นเช่นเดียวกับมาตรา 289(6) แต่ต่างกันที่ข้อนี้ความผิดอื่นนั้นเป็นความผิดที่ผู้ฆ่าได้กระทำมาแล้ว มิใช่ความผิดอื่นที่จะกระทำ

⁸¹ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, หน้า 111-112

⁸² ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิดและลหุโทษ, หน้า 227

⁸³ ขวัญธิดา สุวรรณบัตร, เหตุการณ์จําในความผิดฐานฆ่าผู้อื่น โดยเจตนา : ศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ, หน้า 95-96

ต่อไปดังในมาตรา 289(6) กล่าวคือ มาตรา 289(6) เป็นการฆ่าก่อนกระทำความผิดอย่างอื่น แต่กรณี มาตรา 289(7) เป็นการฆ่าภายหลังจากที่ได้กระทำความผิดอย่างอื่นแล้ว⁸⁴

ผู้กระทำความผิดอื่นในข้อนี้เป็นคนเดียวกับผู้กระทำการฆ่า หรือมิฉะนั้นก็ ต้องเป็นผู้ที่ร่วมกระทำการฆ่าในลักษณะเป็นตัวการด้วยกัน เพราะความผิดใน 289(7) นี้บัญญัติ ชัดแจ้งว่า เป็นความผิดที่ตน คือผู้ฆ่าได้กระทำความผิดอื่นและความผิดอื่นนั้นต้องกระทำขึ้นแล้ว อย่างน้อยก็ในชั้นพยายาม หรือเป็นผู้สนับสนุน มิใช่เพียงแต่เหตุจงใจให้กระทำดังในมาตรา 289(6) ซึ่งตามมาตรา 289(6) นั้นแม้ไม่มีการกระทำความผิดอย่างอื่นตามที่เตรียม ก็ต้องรับโทษหนัก ขึ้น โดยมาตรา 289(7) นี้เป็นเหตุจงใจหรือเจตนาพิเศษเฉพาะในข้อที่ได้ฆ่าเพื่อความสะดวก 4 ประการ เกี่ยวกับความผิดอย่างอื่นที่ผู้ฆ่าได้กระทำแล้วเท่านั้น ถ้ามีเจตนาพิเศษดังนี้แล้ว แม้จะไม่ ได้ผลตามเจตนาพิเศษก็ต้องรับโทษหนักขึ้น⁸⁵ กล่าวคือ

1. ฆ่าเพื่อเอาผลประโยชน์อันเกิดแต่การที่ตนได้กระทำความผิดอื่น

ได้แก่ ประโยชน์ที่จะได้จากความผิดอื่น แต่ยังไม่ได้มา เช่น ผู้กระทำความผิดได้เข้าไปลักทรัพย์กับพรรคพวก แล้วพรรคพวกที่ร่วมลักทรัพย์ด้วยกันนั้นไม่ยอมแบ่ง ทรัพย์ที่ลักมาได้ให้ ผู้กระทำความผิดจึงฆ่าพรรคพวก ถือเป็นฆ่าเพื่อเอาส่วนแบ่งทรัพย์ที่ลักมา มิใช่ การฆ่าเพื่อรับค่าจ้างที่มีผู้ตกลงจะให้ในการจ้างให้ฆ่าเพราะขณะฆ่ายังไม่ได้กระทำความผิดอื่น โดย ผู้ฆ่าต้องฆ่าเพื่อตนเอง ในการที่จะเอาประโยชน์จากการกระทำความผิดอื่นหรือเอาประโยชน์ ร่วมกับผู้อื่น มิใช่ฆ่าเพื่อให้ผู้อื่นเอาประโยชน์แต่ฝ่ายเดียว เช่น ฆ่าผู้อื่นเพื่อเอาส่วนแบ่งทรัพย์ที่ลัก มาสำหรับตนเองและพรรคพวก มิใช่ฆ่าเพื่อให้พรรคพวกได้ส่วนแบ่ง แต่ตนเองไม่ได้ส่วนแบ่งเลย

2. ฆ่าเพื่อเอาผลประโยชน์อันเกิดแต่การที่ตนได้กระทำความผิดอื่น

ต่างกับข้อ 1. คือ โดยในตอนนี้เป็นการได้ประโยชน์จากการกระทำความผิดอื่นไว้แล้ว แต่ฆ่าเพื่อรักษาประโยชน์นั้นให้คงไว้ไม่ให้สูญหายไป เช่น ก. ลักกระบือ ข. ข. ติดตามมา ก. ยิง ข. เพื่อไม่ให้ ข. เอากระบือคืนไป แม้ ข. จะเอากระบือคืนไปจนได้ ก็เป็นมูลเหตุจูงใจที่จะฆ่าเพื่อมิให้เจ้าทรัพย์หรือผู้ใดเอาทรัพย์ที่ตนลักมาได้กลับคืนไป เป็นความผิดตามข้อนี้

3. ฆ่าเพื่อปกปิดความผิดอื่นของตน

เช่น ก. ลักทรัพย์ ข. เมื่อมีคนมาเห็น ก. จึงฆ่าผู้ที่มาเห็นนั้นเสีย เพื่อเป็นการปกปิดการกระทำความผิดของตน หรือ ก. ฆ่า ข. แล้ว ขณะที่กำลังหาที่ซุกซ่อนศพและกลบ

⁸⁴ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิดและลหุโทษ, หน้า 227

⁸⁵ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, หน้า 114-116

เคลื่อนพยานหลักฐานอยู่นั้น ส. บุตร ข. มาเห็นเข้า ก. จึงฆ่า ส. เพื่อเป็นการปกปิดการกระทำ ความผิดของตน จึงถือได้ว่าเป็นความผิดตามข้อนี้⁸⁶

4. ฆ่าเพื่อหลีกเลี่ยงให้พ้นอาญาในความผิดอื่นที่ตนได้กระทำ

เช่น ก. ลักทรัพย์ของผู้อื่น ในขณะที่หลบหนีได้ฆ่าผู้ที่ติดตามมาจับ หรือ ผู้กระทำความผิดได้ลักทรัพย์แล้วฆ่าคนเพื่อหลบหนี ด้วยการยิงตำรวจหรือเจ้าทรัพย์ที่ไล่จับ⁸⁷ ถือได้ว่าเป็นความผิดตามข้อนี้

เจตนารมณ์ของกฎหมายในการกำหนดให้ผู้กระทำผิดต้องรับโทษหนักขึ้น ตามมาตรา 289(7)⁸⁸

การกำหนดเหตุเพิ่มโทษตามมาตรา 289(7) นี้ เนื่องจากประสงค์จะลงโทษผู้ที่ กระทำความผิดมาแล้ว และฆ่าผู้อื่นซ้ำอีก เพื่อประโยชน์ของตนโดยไม่คำนึงถึงกฎหมาย แสดงว่าเป็นคนชั่วร้ายมาก แสดงลักษณะของจิตใจที่ไม่คำนึงถึงชีวิตผู้อื่น ไม่หวั่นต่อกฎหมายบ้านเมือง และเป็นภัยต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนอย่างยิ่ง สมควรแก่การลงโทษหนัก

2. การเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตามกฎหมายต่างประเทศ

สำหรับความผิดฐานฆ่าผู้อื่นนั้น เป็นที่ยอมรับบังคับให้อยู่ในกฎหมายอาญาของนานาอารยประเทศ และเกือบทุกประเทศยังมีเหตุเพิ่มโทษในความผิดดังกล่าว ซึ่งแต่ละประเทศก็จะมี ลักษณะของเหตุเพิ่มโทษที่แตกต่างกันออกไป และมีบางเหตุเพิ่มโทษที่แต่ละประเทศบัญญัติให้ ความคุ้มครองเช่นเดียวกัน อันอาจพิจารณาได้ว่าเหตุเพิ่มโทษเหล่านั้นมีความสำคัญถึงขนาดที่นานาอารยประเทศให้การยอมรับและต้องการคุ้มครองผู้ถูกกระทำและสังคมส่วนรวม จนจำเป็นต้อง บัญญัติไว้เป็นเหตุเพิ่มโทษในกฎหมายอาญาของตน

ผู้ศึกษาจะได้นำเสนอกฎหมายของประเทศที่มีการเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้ ประกอบวิชาชีพพิเศษ 3 ประเทศ คือ ประเทศฝรั่งเศส ประเทศอังกฤษ และประเทศสหรัฐอเมริกา

2.1 สาธารณรัฐฝรั่งเศส

ประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส (French Penal Code or Criminal Code of the French Republic) มีบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องการฆ่าผู้อื่นอยู่ในภาค 2 ความผิดต่อ

⁸⁶ ฎีกาที่ 708/2535

⁸⁷ ฎีกาที่ 427/2512

⁸⁸ ขวัญธิดา สุวรรณบัตร, เหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฆ่าผู้อื่น โดยเจตนา : ศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ, หน้า 100

มนุษย์ (TITRE II : Des atteintes à la personne humaine) ในลักษณะ 1 ความผิดต่อชีวิตมนุษย์ (CHAPITRE Ier : Des atteintes à la vie de la personne) หมวด 1 การทำอันตรายต่อชีวิตโดยเจตนา (Section 1 : Des atteintes volontaires à la vie.)

เริ่มต้นที่มาตรา 221-1 ที่บัญญัติว่า “การกระทำใด อันมีเจตนาทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายนั้น ย่อมถือเป็นการฆาตกรรม ต้องระวางโทษจำคุกสามสิบปี”⁸⁹

มาตรา 221-4 ยังได้บัญญัติเหตุเพิ่มโทษของการฆ่า ที่ทำให้ผู้กระทำความผิดต้องได้รับโทษหนักขึ้น โดยมีโทษจำคุกตลอดชีวิต

โดยเจตนากรณีที่อยู่เบื้องหลังของกฎหมายเรื่องการฆ่าประกอบด้วยเหตุเพิ่มโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้น มาตรา 221-4 ยกเว้นกรณีของการกระทำโดยองค์การอาชญากรรม ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับคุณลักษณะโดยเฉพาะของเหยื่อและมีความประสงค์เพื่อคุ้มครองผู้ที่อ่อนแอกว่าในสังคม⁹⁰

ตามประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้น ได้มีการบัญญัติเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นไว้ในหลายกรณี ปรากฏอยู่ในหลายอนุมาตรา โดยมีหลักมาจากความผิดฐานฆาตกรรมตามมาตรา 221 ดังต่อไปนี้

ในมาตรา 221 อนุมาตรา 4 ได้บัญญัติไว้ว่า หากความผิดนั้นกระทำลงต่อผู้พิพากษา ตุลาการ ทนายความ นักกฎหมายของรัฐหรือบรรดาเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นสมาชิกของกรมกองทางทหาร ข้าราชการพลเรือนหรือสำนักงานตำรวจแห่งชาติหรือกรมศุลกากร หรือบุคคลอื่นใดที่เป็นเจ้าพนักงานรัฐที่ประกอบวิชาชีพ พนักงานดับเพลิงหรืออาสาสมัครพิทักษ์อาคารตามที่ตนได้ปฏิบัติงานไว้ หรือทำหน้าที่รักษาอาคารต่างๆ หรือตัวแทนผู้ให้เช่าอันมีหน้าที่ในการดูแลฝ้าระวางอาคารหรือที่อยู่อาศัยซึ่งใช้งานภายใต้มาตรา L.127-1 แห่งรัฐบัญญัติการก่อสร้างและการเคหะ หรือกระทำต่อบุคคลที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในงานเช่นนั้น เมื่อสถานะของผู้ถูกระทำเป็นที่ประจักษ์หรือรู้อยู่แล้วโดยผู้กระทำความผิด

มาตรา 221 อนุมาตรา 4 ทวิ บัญญัติว่า หากความผิดนั้นกระทำลงต่อครูหรือเจ้าหน้าที่ซึ่งทำงานในสถาบันการศึกษา ตัวแทนของผู้ประกอบการด้านขนส่งผู้โดยสารสาธารณะหรือบุคคลใดก็ตามซึ่งมีภารกิจงานด้านบริการสาธารณะ รวมถึงผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพในการออก

⁸⁹ The willful causing of the death of another person is murder. It is punished with thirty years' criminal imprisonment.

⁹⁰ Catherine Elliott, "France" In Kevin Jon Heller and Markus D. Dubber (Eds), Handbook of Comparative Criminal Law, (USA : Stanford University Press, 2011), Page .229.

กำลังกาย หรือเนื่องจากมีหน้าที่หรือภารกิจเช่นว่านั้น เมื่อสถานะของผู้ถูกระทำความผิดเป็นที่ประจักษ์หรือที่รู้จักกันในขณะกระทำความผิด

มาตรา 221 อนุมาตรา 4 ตรี บัญญัติว่า หากความผิดนั้นกระทำลงต่อคู่สมรส ผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานซึ่งสืบเชื้อสายโดยตรงลงมา หรือบุคคลอื่นใดซึ่งโดยปกติจะต้องอาศัยอยู่ในเคหะสถานของบุคคลดังที่กล่าวถึงในมาตรา 4 และมาตรา 4 ทวิ⁹¹

ในเรื่องของเหตุเพิ่มโทษตามอนุมาตรา 4 ทวิในเรื่องความผิดที่กระทำต่อคู่สมรสได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2010 โดยได้บัญญัติเข้ามาไว้ยู่เหนืออนุมาตรา 4 ทวิเดิมเรื่องคู่สมรส ผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานซึ่งสืบเชื้อสายโดยตรงลงมา แล้วนำเอาอนุมาตรา 4 ทวิเดิมไปบัญญัติไว้ในอนุมาตรา 4 ตรี แทน

จากประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศสในเรื่องเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆาตกรรมดังกล่าวมาข้างต้น เปรียบได้กับเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่น โดยมีการบัญญัติถึงบุคคลที่มีคุณสมบัติหรือเป็นผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษเอาไว้ในส่วนของเหตุเพิ่มโทษจากโทษจำคุกสามสิบปีในมาตรา 221-1 เป็นระวางโทษจำคุกตลอดชีวิตตามมาตรา 221-4 อันเป็นเครื่องบ่งชี้ว่า ผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 221 อนุมาตรา 4 และอนุมาตรา 4 ทวินี้มีความสำคัญต่อประเทศชาติและสังคมส่วนรวมของประเทศฝรั่งเศสจนถึงขนาดที่ต้องมีการบัญญัติกฎหมายอาญาที่มีระวางโทษสูงขึ้นมาเพื่อคุ้มครอง และป้องปรามมิให้มีการฆ่าผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษเหล่านี้

⁹¹ Le meurtre est puni de la réclusion criminelle à perpétuité lorsqu'il est commis :

4 Sur un magistrat, un juré, un avocat, un officier public ou ministériel, un militaire de la gendarmerie nationale, un fonctionnaire de la police nationale, des douanes, de l'administration pénitentiaire ou toute autre personne dépositaire de l'autorité publique, un sapeur-pompier professionnel ou volontaire, un gardien assermenté d'immeubles ou de groupes d'immeubles ou un agent exerçant pour le compte d'un bailleur des fonctions de gardiennage ou de surveillance des immeubles à usage d'habitation en application de l'article L. 127-1 du code de la construction et de l'habitation, dans l'exercice ou du fait de ses fonctions, lorsque la qualité de la victime est apparente ou connue de l'auteur;

4° bis Sur un enseignant ou tout membre des personnels travaillant dans les établissements d'enseignement scolaire, sur un agent d'un exploitant de réseau de transport public de voyageurs ou toute personne chargée d'une mission de service public, ainsi que sur un professionnel de santé, dans l'exercice ou du fait de ses fonctions, lorsque la qualité de la victime est apparente ou connue de l'auteur ;

4° ter Sur le conjoint, les ascendants ou les descendants en ligne directe ou sur toute autre personne vivant habituellement au domicile des personnes mentionnées aux 4° et 4° bis, en raison des fonctions exercées par ces dernières ;

2.2 สาธารณรัฐฮังการี

ประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฮังการี (Criminal Code of the Republic of Hungary) ได้บัญญัติกฎหมายเรื่องการฆ่าผู้อื่น ไว้ในบทที่ 12 ในส่วนของอาชญากรรมที่กระทำต่อบุคคล (Chapter 12: Crimes against the Person) ลักษณะ 15 อาชญากรรมที่กระทำต่อชีวิต ร่างกาย และสุขอนามัย (Title 1: Crimes Against Life, Limb and Health) และที่สำคัญคือมีการบัญญัติไว้ในมาตรา 166 ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น (Section 166 Homicide) โดยประกอบไปด้วยอนุมาตราดังต่อไปนี้

อนุมาตรา 1 บัญญัติว่า ผู้ใดฆ่าบุคคลอื่น ถือว่ากระทำความผิดอาญาร้ายแรง และจะต้องถูกลงโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบห้าปี⁹²

อนุมาตรา 2 บัญญัติว่า บทลงโทษจะเปลี่ยนเป็นโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีถึงสิบห้าปี หรือจำคุกตลอดชีวิต ถ้าการฆ่าผู้อื่นกระทำได้โดย⁹³

e) กระทำต่อเจ้าพนักงานของรัฐ หรือเจ้าพนักงานของรัฐต่างประเทศ ในระหว่างหรือเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ของเขา, กระทำต่อบุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่สาธารณะระหว่างการปฏิบัติหน้าที่, หรือกระทำต่อบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือหรือกระทำการป้องกันบุคคลที่เป็นเจ้าหน้าที่หรือบุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่สาธารณะ⁹⁴ ซึ่งในเรื่องนี้ไม่ได้ให้ความหมายของบุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่สาธารณะไว้อย่างชัดเจน แต่ได้มีการให้ความหมายเรื่องนี้ไว้ในภาค 9 บทวิเคราะห์ศัพท์ ในมาตรา 137 (Chapter 9: Interpretative Provisions : Section 137) กล่าวคือ

มาตรา 137 ในประมวลกฎหมายนี้⁹⁵

2. บุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่สาธารณะ หมายถึง

g) ครูที่อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (The Act on Public Education)

⁹² (1) Any person who kills another person, commits a felony, and shall be punishable with imprisonment from five years to fifteen years.

⁹³ (2) The punishment shall be imprisonment from ten years to fifteen years, or life imprisonment, if the homicide is committed

⁹⁴ e) against a public official or a foreign public official during or because of his official proceedings, against a person performing public duties during the performance of such duties, or against a person providing assistance to or acting in defense of such persons performing official or public duties,

⁹⁵ Section 137 For the purposes of this Act

2. person performing public duties shall mean

g) teachers in the case set forth in the Act on Public Education,

โดยปัจจุบันสาธารณรัฐฮังการีมีการผ่านร่างประมวลกฎหมายอาญาฉบับใหม่ ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2556 และกฎหมายเรื่องฆ่าคนตาย ได้ถูกบัญญัติไว้ใน ลักษณะ 15 ความผิดต่อชีวิต ร่างกาย และสุขภาพอนามัย (Chapter 15: Crimes Against Life, Limb and Health) มาตรา 160 ความผิดฐานฆ่าคนตาย (Section 160 Homicide) ซึ่งมีเนื้อหาสาระเหมือนเดิมทุกประการ เป็นแต่เพียงเปลี่ยนเลขมาตราเท่านั้น และในเรื่องนี้ไม่ได้ให้ความหมายของบุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่สาธารณะไว้อย่างชัดเจนเช่นเดิม แต่ได้มีการให้ความหมายเรื่องนี้ไว้ในบทวิเคราะห์ศัพท์อยู่ในลักษณะ 45 (Chapter 45: Definition) อนุมาตรา 12 ข้อ i) โดยมีการให้ความหมายของบุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่สาธารณะในเรื่องครุรวมอยู่ด้วย โดยได้บัญญัติไว้กว้างกว่าเดิมว่า i) ครู หรือ พนักงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานั้น⁹⁶ ไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นครูที่อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติเท่านั้น ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฮังการีเดิม และยังได้รวมเอา พนักงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเข้ามารวมบัญญัติไว้อีกด้วย

จากประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฮังการีจะพบว่ามีกรณีการบัญญัติความผิดฐานฆ่าผู้อื่นไว้อย่างชัดเจนและมีการบัญญัติเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษเอาไว้เช่นเดียวกันกับของสาธารณรัฐฝรั่งเศสโดยเพิ่มโทษแก่ผู้ฆ่าผู้ประกอบวิชาชีพบางอย่างที่กำหนดไว้ในมาตรา 137 ข้อ g โดยมีการบัญญัติอย่างชัดเจนว่าการฆ่าผู้ประกอบวิชาชีพครูหรือบุคลากรทางการศึกษานั้นเป็นเหตุเพิ่มโทษ อันเป็นข้อบ่งชี้ว่าวิชาชีพเหล่านี้มีความสำคัญต่อประเทศและสังคมฮังการีเป็นอย่างยิ่ง จนมีความจำเป็นต้องคุ้มครองนำมาบัญญัติเป็นเหตุเพิ่มโทษ

2.3 สหรัฐอเมริกา

2.3.1 มลรัฐอาร์คันซอ (Arkansas)

มลรัฐอาร์คันซอมีกฎหมายอาญาบัญญัติเรื่องความผิดฐานฆ่าผู้อื่นไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งรัฐอาร์คันซอปี 1874 (Constitution Of The State Of Arkansas Of 1874) ปรากฏในภาค 5 ส่วนการกระทำความผิดอาญา (Title 5: Criminal Offenses) หมวด 10 ความผิดฐานฆ่าคนตาย (Chapter 10: Homicide) มาตรา 5-10-101 ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นประกอบเหตุเพิ่มโทษ (Article 5-10-101: Capital Murder) ซึ่งเป็นความผิดที่มีอัตราโทษสูงจนถึงประหารชีวิต โดยกฎหมายของรัฐอาร์คันซอได้มีการบัญญัติถึงเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นปรากฏอยู่ในหลายอนุมาตรา ดังนี้

⁹⁶ a nemzetköznevelésről szóló törvényben meghatározott esetben a pedagógus, valamint a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítők alkalmazott, továbbá a nemzetifelsőoktatásról szóló törvényben meghatározott esetben a felsőoktatási intézményoktatója, tanára és tudományos kutatója,

อนุมาตรา (a)(3)⁹⁷ บัญญัติว่า บุคคลผู้กระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ประกอบด้วยเหตุเพิ่มโทษ ถ้ากระทำด้วยเจตนาไตร่ตรองไว้ก่อน ในการฆ่าพนักงานบังคับใช้กฎหมาย, ผู้คุมนักโทษ, เจ้าพนักงานราชทัณฑ์, พนักงานดับเพลิง, ผู้พิพากษาหรือพนักงานอื่นๆ ของศาล, พนักงานคุมประพฤติ, สมาชิกของกองทัพ, หรือครูหรือพนักงานที่ทำหน้าที่โรงเรียน, ในขณะที่ผู้นั้นกระทำการในหน้าที่

อนุมาตรา (c)(1)⁹⁸ โทษของความผิดฐานฆ่าผู้อื่นประกอบด้วยเหตุเพิ่มโทษ คือ ประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต

จากกฎหมายของมลรัฐอาร์คันซอพบว่ามีการบัญญัติความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ประกอบด้วยเหตุเพิ่มโทษเช่นเดียวกัน และมีการบัญญัติคุ้มครองผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษไว้เป็นเหตุเพิ่มโทษอีกด้วย ซึ่งระวางโทษที่บัญญัติไว้นั้นสูงถึงขั้นประหารชีวิต อันเป็นข้อบ่งชี้ว่าผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษเหล่านี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อมลรัฐและสังคมส่วนรวม มิเช่นนั้นก็ไม่มีความจำเป็นต้องคุ้มครองถึงขนาดบัญญัติให้การฆ่าผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษเหล่านี้เป็นเหตุเพิ่มโทษจนถึงขนาดต้องระวางโทษประหารชีวิต

2.3.2 มลรัฐอิลลินอยส์ (Illinois)

มลรัฐอิลลินอยส์มีกฎหมายอาญาเรื่องความผิดฐานฆ่าผู้อื่น บัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายอาญาฉบับปี 2012 (The Criminal Code of 2012) ภาค 3 ภาคฐานความผิด (Title 3: Specific Offenses) ส่วน B การกระทำความผิดต่อบุคคลอื่น (Part B: Offenses Directed Against the Person) มาตรา 9 ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น (Article 9: Homicide) มาตรา 9-1 ฆาตกรรมขั้นร้ายแรงที่สุด (Sec. 9-1. First degree Murder) โดยกฎหมายอาญาของมลรัฐอิลลินอยส์มีการบัญญัติเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นไว้ดังนี้

อนุมาตรา (a)(20) บัญญัติว่า บุคคลซึ่งฆ่าบุคคลอื่นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ถือว่าทำความผิดฆาตกรรมขั้นร้ายแรงที่สุด (First Degree Murder) และถ้าในการกระทำนั้น ผู้กระทำรู้อยู่แล้วว่าผู้ที่ถูกฆ่าเป็นครูหรือพนักงานผู้มีหน้าที่อื่นใดในโรงเรียน และกระทำความผิด

⁹⁷ (a) A person commits capital murder if:

(3) With the premeditated and deliberated purpose of causing the death of any law enforcement officer, jailer, prison official, firefighter, judge or other court official, probation officer, parole officer, any military personnel, or teacher or school employee, when such person is acting in the line of duty, the person causes the death of any person;

⁹⁸ (c)(1) Capital murder is punishable by death or life imprisonment without parole under §§ 5-4-601 -- 5-4-605, 5-4-607, and 5-4-608.

ต่อครูหรือพนักงานนั้นขณะอยู่ในเขตโรงเรียนหรือพื้นที่ข้างเคียงโรงเรียน หรืออยู่ในส่วนใดส่วนหนึ่งของตึกซึ่งใช้เพื่อวัตถุประสงค์ของโรงเรียน⁹⁹

จากกฎหมายของมลรัฐอิลลินอยส์พบว่ามีการบัญญัติความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ประกอบด้วยเหตุเพิ่มโทษเช่นเดียวกัน และมีการบัญญัติคุ้มครองผู้ประกอบการวิชาชีพพิเศษไว้เป็นเหตุเพิ่มโทษอีกด้วย ซึ่งระวางโทษที่บัญญัติไว้นั้นสูงถึงขั้นรุนแรงที่สุด (First Degree) อันเป็นข้อบ่งชี้ว่าผู้ประกอบการวิชาชีพพิเศษเหล่านี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อมลรัฐและสังคมส่วนรวม มิเช่นนั้นก็ไม่มีความจำเป็นต้องคุ้มครองถึงขนาดบัญญัติให้การฆ่าผู้ประกอบการวิชาชีพพิเศษเหล่านี้เป็นเหตุเพิ่มโทษ

2.3.3 มลรัฐเนวาดา (Nevada)

มลรัฐเนวาดามีกฎหมายอาญาเรื่องความผิดฐานฆ่าผู้อื่น บัญญัติอยู่ในรัฐบัญญัติแห่งรัฐเนวาดาฉบับแก้ไข (Nevada Revised Statutes) ภาค 15 ความผิดอาญาและการลงโทษ (Title 15: Crimes and Punishments) หมวด 200 ความผิดต่อบุคคลอื่น (Chapter 200: Crimes Against the Person)

มาตรา 200.030 Degrees of murder; penalties ระดับของการฆาตกรรมและโทษ

อนุมาตรา (1)(d)¹⁰⁰ บัญญัติว่า ฆาตกรรมที่ร้ายแรงที่สุด (first degree murder) คือการฆาตกรรมที่ ผู้กระทำตั้งใจที่จะก่อให้เกิดภัยอันตรายถึงตาย หรือบาดเจ็บสาหัส แก่บุคคลอื่นมากกว่าหนึ่งคนโดยใช้อาวุธ, อุปกรณ์หรือการกระทำที่โดยปกติจะเป็นอันตรายต่อชีวิตของบุคคลมากกว่าหนึ่งคน หรือซึ่งได้กระทำในโรงเรียนของรัฐหรือเอกชน, หรือกระทำในสถานที่ที่จัด

⁹⁹ Sec. 9-1. First degree Murder - Death penalties - Exceptions - Separate Hearings - Proof - Findings - Appellate procedures - Reversals.

(a) A person who kills an individual without lawful justification commits first degree murder if, in performing the acts which cause the death:

(20) the murdered individual was known by the defendant to be a teacher or other person employed in any school and the teacher or other employee is upon the grounds of a school or grounds adjacent to a school, or is in any part of a building used for school purposes;

¹⁰⁰ NRS 200.030 Degrees of murder; penalties.

1. Murder of the first degree is murder which is:

(d) Committed on the property of a public or private school, at an activity sponsored by a public or private school or on a school bus while the bus was engaged in its official duties by a person who intended to create a great risk of death or substantial bodily harm to more than one person by means of a weapon, device or course of action that would normally be hazardous to the lives of more than one person;

กิจกรรมอันสนับสนุนโดยโรงเรียนของรัฐหรือเอกชน หรือกระทำบนรถโรงเรียนขณะที่รถโรงเรียนกำลังอยู่ระหว่างเส้นทางที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

อนุมาตรา (4) บัญญัติไว้ดีกว่า บุคคลที่กระทำความผิดตาม the first degree ซึ่งหมายถึงความผิดขั้นรุนแรงที่สุด ต้องถูกลงโทษ (a) ประหารชีวิต ถ้าประกอบด้วยเหตุเพิ่มโทษ (b) จำคุกตลอดชีวิต

มาตรา 200.033 ซึ่งเป็นเรื่องของเหตุเพิ่มโทษของ first degree murder (Circumstances aggravating first degree murder) ได้มีการบัญญัติกรณีเหตุเพิ่มโทษของความผิด first degree murder ในอนุมาตรา 14 ว่า การฆาตกรรมที่ ผู้กระทำตั้งใจที่จะก่อให้เกิดภัยอันตรายถึงตาย หรือบาดเจ็บสาหัส แก่บุคคลอื่นมากกว่าหนึ่งคน โดยใช้อาวุธ, อุปกรณ์ หรือการกระทำที่โดยปกติจะเป็นอันตรายต่อชีวิตของบุคคลมากกว่าหนึ่งคน ซึ่งได้กระทำในโรงเรียนของรัฐหรือเอกชน, กระทำในสถานที่ที่จัดกิจกรรมอันสนับสนุนโดยโรงเรียนของรัฐหรือเอกชน หรือกระทำบนรถโรงเรียนขณะที่รถโรงเรียนกำลังอยู่ระหว่างเส้นทางที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติดังกล่าว จึงพบว่าอนุมาตรานี้ได้บัญญัติเอาไว้เช่นเดียวกับที่บัญญัติไว้ในมาตรา 200.030 โดยในมาตรา 200.033 บัญญัติไว้ในอนุมาตรา (14)¹⁰¹

จึงสรุปได้ว่า ตามกฎหมายของมลรัฐเนวาดานั้น กรณีการฆาตกรรมที่กระทำในบริเวณ โรงเรียนนั้นเป็น first degree murder ตาม 200.030 ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกตลอดชีวิต อีกทั้งยังเป็นเหตุเพิ่มโทษตามมาตรา 200.033 จึงทำให้อัตราโทษเพิ่มเป็นประหารชีวิต

แต่ในกรณีอื่นของ 200.030 อนุมาตราอื่น เช่น (a) กระทำความผิดโดยใช้ยาพิษ ทรมาน หรือมีการวางแผน เตรียมไว้ก่อน (b) กระทำการฆ่าในการกระทำความผิดหรือพยายามกระทำความผิด ล่วงละเมิดทางเพศ ลักพาตัว วางเพลิง ปล้น ข่มขู่ ฆาตกรรมเด็ก ล่วงละเมิดทางเพศเด็ก ลวนลามเด็กอายุต่ำกว่าสิบสี่ปี ทารุณกรรมเด็กหรือคนแก่หรือผู้ด้อยโอกาส (กระทำการกระทำเหล่านี้แล้วฆ่า) (c) ฆ่าเพื่อ หลีกหนีหรือป้องกันการจับ โดยชอบด้วยกฎหมายโดยเจ้าหน้าที่

¹⁰¹ NRS 200.033 Circumstances aggravating first degree murder. The only circumstances by which murder of the first degree may be aggravated are:

14. The murder was committed on the property of a public or private school, at an activity sponsored by a public or private school or on a school bus while the bus was engaged in its official duties by a person who intended to create a great risk of death or substantial bodily harm to more than one person by means of a weapon, device or course of action that would normally be hazardous to the lives of more than one person. For the purposes of this subsection, “school bus” has the meaning ascribed to it in NRS 483.160

หรือส่งผลให้บุคคลใดหลบหนีออกจากการจับกุม (e) มาในการกระทำความผิดหรือพยายามกระทำความผิดฐานก่อการร้าย กรณีเหล่านี้ทั้งหมดเป็น First Degree Murder ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกตลอดชีวิต แต่ถ้าได้กระทำความผิดเหล่านี้ในโรงเรียนโดยเข้า 200.033 (14) จะทำให้อัตราโทษเพิ่มเป็นประหารชีวิตเช่นเดียวกัน

จากกฎหมายของมลรัฐเนวาดาพบว่ามีกรณีการบัญญัติความผิดฐานฆ่าผู้อื่นประกอบด้วยเหตุเพิ่มโทษเช่นเดียวกัน และมีการบัญญัติคุ้มครองผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษและสถานที่ที่เกิดการกระทำความผิดรวมถึงลักษณะของการกระทำความผิดไว้เป็นเหตุเพิ่มโทษอีกด้วย ซึ่งระวางโทษที่บัญญัติไว้นั้นสูงถึงขั้นรุนแรงที่สุด (First Degree) อันเป็นข้อบ่งชี้ว่าผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษเหล่านี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อมลรัฐและสังคมส่วนรวม มิเช่นนั้นก็ไม่มีความจำเป็นต้องคุ้มครองถึงขนาดบัญญัติให้การฆ่าผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษเหล่านี้เป็นเหตุเพิ่มโทษถึงขั้นประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตแล้วแต่กรณี

3. เปรียบเทียบการเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตามกฎหมายไทยกับต่างประเทศ

จากการที่ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาค้นคว้าบทบัญญัติกฎหมายอาญาของต่างประเทศเกี่ยวกับเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่น กรณีการฆ่าบุคลากรผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษ ซึ่งได้แก่ สาธารณรัฐฝรั่งเศส ประเทศอิตาลี และสหรัฐอเมริกาในส่วนของมลรัฐอาร์คันซอ มลรัฐอิลลินอยส์ และมลรัฐเนวาดา พบว่ากฎหมายแต่ละประเทศล้วนมีมาตรการทางกฎหมายกำหนดเรื่องเหตุเพิ่มโทษกรณีฆ่าบุคลากรผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษ เช่น ผู้พิพากษา ครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกัน คือ เพื่อคุ้มครองบุคลากรเหล่านี้จากการถูกฆ่าและกำหนดให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษเพิ่มขึ้น แต่ได้มีการบัญญัติหรือมีมาตรการทางกฎหมายในเรื่องเหตุเพิ่มโทษกรณีฆ่าบุคลากรเหล่านี้แตกต่างกันออกไป และเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย จึงพบว่า

3.1 เปรียบเทียบการเพิ่มโทษระหว่างสาธารณรัฐฝรั่งเศสกับประเทศไทย

ตามประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา 221-4 ได้มีการบัญญัติเหตุเพิ่มโทษของการฆ่าที่ทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษหนักขึ้น โดยมีโทษจำคุกตลอดชีวิตกล่าวคือ

อนุมาตรา 4 ทวิ บัญญัติว่า หากความผิดนั้นกระทำลงต่อครูหรือเจ้าหน้าที่ซึ่งทำงานในสถาบันการศึกษา ตัวแทนของผู้ประกอบการด้านการขนส่งผู้โดยสารสาธารณะ หรือบุคคลใดก็ตามผู้ซึ่งมีภารกิจงานด้านการบริการสาธารณะ รวมถึงผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพในการออก

กำลังกาย หรือเนื่องจากมีหน้าที่หรือภารกิจเช่นว่านั้น เมื่อสถานะของผู้ถูกระทำความผิดเป็นที่ประจักษ์หรือที่รู้กันในขณะกระทำความผิด

จากบทบัญญัติดังกล่าวพบว่า กฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ได้บัญญัติเหตุเพิ่มโทษในกรณีที่มีการฆ่าครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอันเป็นหนึ่งในวิชาชีพพิเศษที่สาธารณรัฐฝรั่งเศสเห็นว่ามีผลสำคัญต่อประเทศชาติและสังคมส่วนรวม เพราะครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาถือได้ว่าเป็นวิชาชีพที่เป็นรากฐานของสังคม เป็นวิชาชีพที่สร้างสรรค์บุคคลในทุกระดับชั้น หากปล่อยให้มีการฆ่าครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ย่อมก่อให้เกิดผลเสียต่อสาธารณรัฐฝรั่งเศส เนื่องจากจะไม่มีใครใดปรารถนาที่จะประกอบวิชาชีพเหล่านี้อีก กล่าวคือ ในสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้น ได้มีการฆ่าตัดคอครูหรือกราดยิงครูรวมถึงบุคลากรทางการศึกษาเป็นจำนวนมากตามที่เห็นข่าว อันเป็นปัญหาระดับชาติ จึงเป็นเหตุให้สาธารณรัฐฝรั่งเศสบัญญัติกฎหมายอาญาขึ้นมาเป็นเหตุเพิ่มโทษ ในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นเพื่อคุ้มครองบุคคลเหล่านี้เป็นพิเศษ โดยกำหนดระวางโทษสูงสุดถึงขั้นจำคุกตลอดชีวิตเพียงสถานเดียว เนื่องจากสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้นได้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตแล้ว จึงไม่มีระวางโทษถึงขั้นประหารชีวิต

เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับกฎหมายอาญาของประเทศไทย พบว่าประเทศไทยมิได้มีบทบัญญัติเรื่องเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่น กรณีฆ่าครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาไว้โดยเฉพาะ จึงต้องพิจารณาว่ากฎหมายอาญาของไทยที่มีอยู่ในขณะนี้ มีบทบัญญัติใดบ้างที่สามารถนำมาปรับใช้เพื่อเพิ่มโทษในกรณีฆ่าบุคลากรเหล่านี้ได้ จากการพิจารณาพบว่าประมวลกฎหมายอาญาของไทย มาตรา 289(2) มาตรา 289(4) และมาตรา 289(5) อาจจะสามารถนำมาปรับใช้เพื่อเพิ่มโทษกรณีฆ่าบุคลากรเหล่านี้ในความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ได้บ้าง แต่ไม่เพียงพอที่จะเป็นเหตุเพิ่มโทษที่ครอบคลุมการฆ่าครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาได้ทั้งหมดในทุกกรณี เนื่องจากครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาบางท่าน อาจไม่ได้เป็นข้าราชการ จึงไม่อยู่ในฐานะเจ้าพนักงานตามคำนิยามใน มาตรา 1(16) ที่จะได้รับความคุ้มครองตาม มาตรา 289(2) ซึ่งครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นบุคลากรที่มีความสำคัญ ทุกท่านล้วนมีจิตวิญญาณแห่งความเป็นครูอาจารย์ พร้อมทั้งจะอบรมสั่งสอนเด็กซึ่งจะเติบโตเป็นกำลังสำคัญของชาติ บ้านเมืองสืบไป หากครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาเหล่านี้ถูกฆ่าอยู่เป็นประจำ ดังที่ปรากฏเป็นข่าวและไม่เป็นข่าว ย่อมกระทบต่อเด็กและเยาวชนที่เป็นลูกศิษย์เพราะบางพื้นที่ที่ทรูกันดานปรากฏว่ามีครูอาจารย์เพียงคนเดียว หากครูอาจารย์เหล่านี้ถูกฆ่า สังคมนั้นย่อมปราศจากครูอาจารย์ผู้อบรมสั่งสอน อีกทั้งครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาก็เป็นหนึ่งในวิชาชีพที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าวิชาชีพอื่น แต่กลับไม่ได้รับความคุ้มครองตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย เฉกเช่นเดียวกับอาชีพอื่น อันถือได้ว่าเป็นหนึ่งในปัญหาของเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นของ

ไทย ซึ่งมีความแตกต่างจากกฎหมายอาญาของประเทศฝรั่งเศสที่บัญญัติคุ้มครองผู้ประกอบการวิชาชีพครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาไว้แล้วอย่างชัดเจน

3.2 เปรียบเทียบการเพิ่มโทษระหว่างประเทศอังกฤษกับประเทศไทย

เมื่อพิจารณากฎหมายอาญาของประเทศอังกฤษ พบว่ามีการบัญญัติเกี่ยวกับความผิดฐานฆ่าผู้อื่นไว้ใน มาตรา 166 ความผิดฐานฆ่าคนตาย และได้มีการกำหนดเหตุเพิ่มโทษไว้ดังนี้

อนุมาตรา 2 บัญญัติว่า บทลงโทษจะเปลี่ยนเป็นจำคุกตั้งแต่สิบปีถึงสิบห้าปี หรือจำคุกตลอดชีวิต ถ้าการฆ่าผู้อื่นนั้น ได้กระทำโดย

e) กระทำต่อ เจ้าพนักงานของรัฐ หรือเจ้าพนักงานของรัฐต่างประเทศ ในระหว่างหรือเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ของเขา กระทำต่อบุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่ในงานสาธารณะ ระหว่างปฏิบัติหน้าที่ หรือกระทำต่อบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือหรือกระทำการป้องกันบุคคลที่เป็นเจ้าหน้าที่หรือบุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่สาธารณะเหล่านี้

ในอนุมาตรา 2 ข้อ e) นี้ ไม่ได้ให้ความหมายของคำว่า “บุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่สาธารณะ” ไว้อย่างชัดเจน แต่ได้มีการนำไปบัญญัติความหมายในเรื่องนี้ไว้ในภาค 9 ส่วนของบทวิเคราะห์ศัพท์ ตามมาตรา 137 ความว่า

มาตรา 137 ...

2. บุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่สาธารณะ หมายถึง

g) ครูที่อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (The Act on Public Education)

ประมวลกฎหมายอาญาฉบับปัจจุบันของประเทศอังกฤษ ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2556 มาตรา 160 ในส่วนของความผิดฐานฆ่าคนตายนั้นมีเนื้อหาสาระเหมือนเดิมทุกประการ แต่ได้มีการแก้ไขเพียงการเปลี่ยนเลขมาตราเท่านั้น และในเรื่องนี้ก็ไม่ได้ให้ความหมายของบุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่สาธารณะไว้อย่างชัดเจนเช่นเดิม แต่มีการให้ความหมายของคำว่า “บุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่สาธารณะ” ไว้ในบทวิเคราะห์ศัพท์ในลักษณะ 45 อนุมาตรา 12 ข้อ i) กล่าวคือ

i) ครู หรือ พนักงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ซึ่งครูดตามคำนิยามนี้ นอกจากไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นครูที่อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติเท่านั้นดังกฎหมายเดิมแล้ว ยังได้เพิ่มเติมความหมายให้รวมถึง พนักงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเข้ามารวมบัญญัติไว้อีกด้วย

จากบทบัญญัติกฎหมายอาญาของประเทศอังกฤษดังกล่าวข้างต้นพบว่า ประเทศอังกฤษให้ความสำคัญกับบุคลากรผู้ประกอบการวิชาชีพพิเศษที่ปฏิบัติหน้าที่เพื่อการสาธารณะ โดยหนึ่งในนั้นคือ วิชาชีพครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา เนื่องจากประเทศอังกฤษให้ความสำคัญกับผู้

ประกอบวิชาชีพพิเศษเหล่านี้ เนื่องจากเป็นวิชาชีพที่กระทำเพื่อสาธารณะประโยชน์ ส่งผลต่อรากฐานทางการศึกษาและสังคมของประเทศ จึงได้มีการบัญญัติเป็นเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษเหล่านี้ โดยบัญญัติระวางโทษสูงสุดถึงจำคุกตลอดชีวิต เนื่องจากประเทศอังกฤษได้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตไปแล้วเช่นเดียวกับประเทศฝรั่งเศสดังกล่าวมาข้างต้น อันเป็นหนึ่งในข้อบ่งชี้ว่าประเทศอังกฤษนั้นให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งกับผู้ประกอบวิชาชีพครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา

เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับกฎหมายอาญาของประเทศไทย พบว่าประเทศไทยมิได้มีบทบัญญัติเรื่องเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่น กรณีฆ่าครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาไว้โดยชัดแจ้ง จึงต้องพิจารณาว่ากฎหมายอาญาของไทยที่บังคับใช้อยู่ในขณะนี้ มีบทบัญญัติใดบ้างที่สามารถนำมาปรับใช้เป็นเหตุเพิ่มโทษในกรณีฆ่าบุคลากรเหล่านี้ได้ จากการพิจารณาพบว่าประมวลกฎหมายอาญาของไทย มาตรา 289(2) มาตรา 289(4) และมาตรา 289(5) อาจจะพอนำมาปรับใช้เป็นเหตุเพิ่มโทษกรณีฆ่าบุคลากรเหล่านี้ในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นได้บ้าง แต่ไม่เพียงพอที่จะเป็นเหตุเพิ่มโทษที่ครอบคลุมการฆ่าครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาได้ทั้งหมดในทุกกรณี เนื่องจากครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาบางท่านอาจไม่ได้เป็นข้าราชการ จึงไม่อยู่ในฐานะเจ้าพนักงานอันจะได้รับความคุ้มครองในลักษณะเหตุเพิ่มโทษตาม มาตรา 289(2) ยกตัวอย่างเช่น ครูอัตราจ้าง ซึ่งไม่ได้เป็นข้าราชการ จึงไม่อยู่ในฐานะเจ้าพนักงาน แต่ถือว่าเป็นครูอาจารย์ที่มีปริมาณมาก เนื่องจากการบรรจุครูอัตราจ้างที่เป็นข้าราชการ เป็นเรื่องที่มีข้อจำกัดในส่วนของอัตราการบรรจุ ประเทศไทยจึงมีการจ้างครูอัตราจ้างเป็นส่วนมาก เป็นต้น โดยครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาเหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีความสำคัญต่อประเทศและสังคมไทยในทุกๆระดับ อีกทั้งครูอาจารย์ก็นับเป็นหนึ่งในวิชาชีพที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าวิชาชีพอื่นเช่นกัน แต่กลับไม่ได้รับความคุ้มครองตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยเฉกเช่นเดียวกับอาชีพอื่น จึงถือเป็นหนึ่งในปัญหาของเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นของประเทศไทย ซึ่งมีความแตกต่างจากกฎหมายอาญาของประเทศอังกฤษที่บัญญัติคุ้มครองผู้ประกอบวิชาชีพครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาไว้ได้อย่างชัดเจน

3.3 เปรียบเทียบการเพิ่มโทษระหว่างสหรัฐอเมริกากับประเทศไทย

3.3.1 เปรียบเทียบกับกฎหมายของมลรัฐอาร์คันซอ

กฎหมายอาญาของมลรัฐอาร์คันซอ ได้มีการบัญญัติไว้อย่างชัดแจ้งเกี่ยวกับความผิดฐานฆ่าผู้อื่นไว้ใน มาตรา 5-10-101 ในส่วนของความผิดฐานฆ่าผู้อื่นประกอบด้วยเหตุเพิ่มโทษ ซึ่งเป็นความผิดที่มีระวางโทษสูงสุดถึงขั้นประหารชีวิต โดยบัญญัติเหตุเพิ่มโทษไว้โดยชัดแจ้งดังนี้

อนุมาตรา (a)(3) บัญญัติว่า บุคคลผู้กระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่นประกอบด้วยเหตุเพิ่มโทษถ้ากระทำด้วยเจตนาไตร่ตรองไว้ก่อน ในการฆ่าเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมาย ผู้คุม นักโทษ เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ พนักงานดับเพลิง ผู้พิพากษาหรือเจ้าพนักงานศาลอื่นๆ พนักงานคุมประพฤติ สมาชิกใดๆ ของกองทัพ หรือครูหรือพนักงานในโรงเรียน ขณะที่กระทำการในหน้าที่

อนุมาตรา (c)(1) ได้บัญญัติระวางโทษไว้ว่า โทษของความผิดฐานฆ่าผู้อื่นประกอบด้วยเหตุเพิ่มโทษ คือ ประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต

เมื่อพิจารณากฎหมายอาญาของมลรัฐอาร์คันซอ พบว่ามีการบัญญัติรองรับความผิดฐานฆ่าผู้อื่นประกอบเหตุเพิ่มโทษไว้อย่างชัดเจน โดยบัญญัติคุ้มครองการฆ่าผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษบางกลุ่มเป็นเหตุเพิ่มโทษ เช่น ผู้พิพากษา ครูอาจารย์ เป็นต้น โดยบัญญัติให้การฆ่าผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษเหล่านี้เป็นเหตุเพิ่มโทษ โดยเพิ่มโทษถึงขั้นประหารชีวิตอันเป็นโทษสูงสุดในทางกฎหมายอาญา อันเป็นข้อบ่งชี้ว่า มลรัฐอาร์คันซอ ให้ความสำคัญกับวิชาชีพ ผู้พิพากษา และครูอาจารย์ เป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากวิชาชีพ ผู้พิพากษานั้น ถือว่าเป็นวิชาชีพที่ทรงเกียรติและต้องอาศัยความน่าเชื่อถือ ความเป็นกลางในการพิจารณาคดีถึงขนาดที่ต้องให้ความคุ้มครองเป็นพิเศษ มิเช่นนั้นผู้พิพากษาอาจตกเป็นเป้าในการฆ่าของผู้เสียประโยชน์ในการพิจารณาคดีได้ จึงถือเป็นเหตุให้มลรัฐอาร์คันซอบัญญัติเป็นวิชาชีพที่ต้องได้รับความคุ้มครองในลักษณะเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่น และครูอาจารย์ก็ถือเป็นอีกวิชาชีพที่มลรัฐอาร์คันซอ ให้ความสำคัญคุ้มครองเป็นพิเศษเช่นเดียวกัน เนื่องจากเป็นวิชาชีพที่มีความสำคัญต่อสังคมส่วนรวมทั้งในระดับประเทศและชุมชน จึงมีความจำเป็นต้องคุ้มครองในระดับเดียวกันกับวิชาชีพผู้พิพากษา

เปรียบเทียบกับกฎหมายอาญาของประเทศไทย พบว่าประเทศไทยมิได้มีบทบัญญัติเรื่องเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่น กรณีฆ่าผู้พิพากษาและครูอาจารย์ไว้โดยชัดแจ้ง เมื่อพิจารณาตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยมาตรา 289 ในเรื่องเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ซึ่งมีบางอนุมาตราที่บัญญัติคุ้มครองผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษไว้บ้างบางกรณี อันอาจนำมาปรับใช้เป็นเหตุเพิ่มโทษกรณีฆ่าบุคลากรเหล่านี้ได้ แต่ยังไม่เพียงพอและขาดความชัดเจนที่จะนำมาเป็นเหตุเพิ่มโทษที่ครอบคลุมถึงการฆ่าผู้พิพากษาและครูอาจารย์ได้ทั้งหมดในทุกกรณี

เนื่องจากฆ่าผู้พิพากษาในบางกรณี ที่ปรากฏเป็นข่าวและไม่ปรากฏเป็นข่าว พบว่าเป็นการฆ่าผู้พิพากษาด้วยเหตุที่พิจารณาคดีไม่สมประโยชน์แก่บุคคลบางกลุ่ม ฆ่าด้วยความแค้นส่วนตัว รวมถึงการฆ่าผู้พิพากษาด้วยเหตุการก่อการร้ายซึ่งปรากฏในทางภาคใต้อยู่เป็นประจำ โดยในบางกรณีนั้นผู้พิพากษามีได้อยู่ในฐานะเจ้าพนักงานเนื่องจากมิได้กำลังนั่งพิจารณาคดีอยู่ในศาลหรือมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพิจารณาคดีใดๆ แต่กลับถูกฆ่าในบริเวณศาล ด้วยเหตุผล

ดังกล่าวมาข้างต้น ซึ่งผู้พิพากษาท่านนั้นถึงแม้ว่าจะเป็นข้าราชการแต่ไม่ได้กำลังนั่งพิจารณาคดีหรือได้เขย่งพิจารณาคดี จึงไม่ได้อยู่ในฐานะเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่หรือเหตุที่ได้กระทำการตามหน้าที่ จึงไม่สามารถนำเหตุเพิ่มโทษตามมาตรา 289(2) มาบังคับใช้ได้ ในกรณีดังกล่าว ยิ่งไปกว่านั้นวิชาชีพผู้พิพากษาถือได้ว่าเป็นวิชาชีพที่สำคัญไม่น้อยไปกว่าเจ้าพนักงานอื่นที่ได้รับความคุ้มครองเป็นพิเศษตาม มาตรา 289 แต่กลับไม่ได้รับความคุ้มครองเท่าที่ควร อันอาจส่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมไทยได้

ในกรณีของครูอาจารย์นั้น ครูอาจารย์บางท่านอาจไม่ได้เป็นข้าราชการ จึงไม่อยู่ในฐานะเจ้าพนักงานอันจะได้รับความคุ้มครองในลักษณะเหตุเพิ่มโทษตามมาตรา 289(2) ยกตัวอย่างเช่น กรณีการฆ่าครูสอนศาสนาทางภาคใต้ ที่มีกฎหมายคุ้มครองโดยอ้อม อันเป็นการฆ่าด้วยวิธีการปกปิดธรรมดา จึงไม่สามารถปรับบทเข้ากับเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อนหรือฆ่าผู้อื่นโดยทรามานหรือทารุณโหดร้าย ตามมาตรา 289(4)และ(5) ได้ อีกทั้งครูสอนศาสนานั้น บางท่านก็ไม่ได้เป็นข้าราชการ จึงไม่อยู่ในฐานะเจ้าพนักงาน แต่ในทางข้อเท็จจริงพบว่าครูสอนศาสนานั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งในการวางรากฐานทางการศึกษา และมีส่วนสำคัญในการอบรมคุณธรรม จริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชนทางภาคใต้เป็นอย่างมาก เนื่องจากวัฒนธรรมของทางภาคใต้มีความเป็นอัตลักษณ์ ต้องอาศัยครูที่เป็นคนในท้องถิ่น มีความรู้ความเข้าใจในสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนอย่างลึกซึ้งจึงจะเป็นครูสอนศาสนาทางภาคใต้ได้ นับได้ว่าครูสอนศาสนาเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อรากฐานทางการศึกษาของทางภาคใต้ ที่ควรค่าแก่การให้ความคุ้มครอง ด้วยเหตุนี้ การที่ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยมิได้มีการบัญญัติเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้พิพากษา ครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาไว้อย่างชัดเจนนั้น ถือเป็นหนึ่งในปัญหาของเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นของประเทศไทย ซึ่งมีความแตกต่างจากกฎหมายอาญาของมลรัฐอาร์คันซอที่บัญญัติคุ้มครองบุคลากรเหล่านี้ไว้แล้วอย่างชัดเจน

3.3.2 เปรียบเทียบกับกฎหมายของมลรัฐอิลลินอยส์

กฎหมายอาญาของมลรัฐอิลลินอยส์ได้บัญญัติความผิดเกี่ยวกับการฆ่าผู้อื่นไว้ ใน มาตรา 9-1 ในเรื่องการฆาตกรรมขั้นร้ายแรงที่สุด (Sec.9-1. First degree Murder) อันเป็นเหตุเพิ่มโทษไว้ดังนี้

อนุมาตรา (a)(20) บัญญัติว่า บุคคลผู้ซึ่งฆ่าบุคคลอื่นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ถือว่าทำความผิดฆาตกรรมขั้นร้ายแรงที่สุด (First Degree Murder) ถ้าในการกระทำเช่นนั้น ผู้กระทำความผิดรู้อยู่แล้วว่าผู้ที่ถูกฆ่าเป็นครูหรือพนักงานในโรงเรียนอื่น และกระทำต่อครูหรือพนักงานนั้นในขณะที่เขาอยู่ในเขตโรงเรียนหรือพื้นที่ข้างเคียงโรงเรียน หรืออยู่ในส่วนใดส่วนหนึ่งของตึกซึ่งใช้เพื่อวัตถุประสงค์ของโรงเรียน

จากบทบัญญัติกฎหมายอาญาของมลรัฐอิลลินอยส์ได้มีการบัญญัติถึงเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่น โดยบัญญัติให้ความคุ้มครองผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษเอาไว้ ได้แก่ ครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา โดยบัญญัติระวางโทษถึงขั้นสูงสุด หากมีการฆ่าครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา เนื่องจากมลรัฐอิลลินอยส์เห็นว่าผู้ประกอบวิชาชีพครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษานั้น มีความสำคัญต่อมลรัฐและสังคมทุกระดับ ด้วยเหตุผลที่วิชาความรู้ที่มีความสำคัญต่อเด็กภายในมลรัฐ หากปล่อยให้มีการฆ่าครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ระบบการศึกษาย่อมได้รับการกระทบกระเทือน สังคมส่วนรวมย่อมได้รับผลกระทบไปด้วย จึงมีความจำเป็นต้องบัญญัติให้การฆ่าครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาเป็นเหตุเพิ่มโทษไว้อย่างชัดเจน โดยเพิ่มโทษถึงขั้นสูงสุดหรือที่เรียกว่า First Degree Murder เพื่อคุ้มครองผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษเหล่านี้

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับกฎหมายอาญาของประเทศไทย พบว่าในทางข้อเท็จจริงครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาบางท่านนั้น ไม่ได้เป็นข้าราชการ จึงไม่อยู่ในฐานะเจ้าพนักงานอันจะได้รับความคุ้มครองในลักษณะเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่ ตามประมวลกฎหมายอาญา เช่น กรณีการฆ่าครูสอนพิเศษ เนื่องจากปัญหาอัตราค่าจ้างครูอาจารย์ที่จะได้รับการบรรจุเป็นข้าราชการ มีจำนวนไม่เพียงพอต่อเด็กและเยาวชนไทยที่มีเพิ่มมากขึ้นทุกวัน จึงมีความจำเป็นที่โรงเรียนต่างๆจะต้องจ้างผู้ที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทางและมีทักษะด้านการสอน มาทำหน้าที่ครูสอนพิเศษให้แก่เด็กและเยาวชนของโรงเรียนตนเอง โดยครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาเหล่านี้ มีความเป็นครูอาจารย์อย่างเต็มตัวแต่ไม่ได้อยู่ในฐานะเจ้าพนักงานเพียงเท่านั้น และมักปรากฏเป็นข่าวว่าครูสอนพิเศษถูกฆ่าเช่นเดียวกัน ด้วยเหตุผลต่างๆกันไป ไม่ว่าจะเป็นเหตุผลส่วนตัวหรือเหตุผลเรื่องการก่อการร้าย หากปล่อยให้มีการกระทำเช่นนี้อยู่เป็นประจำ ย่อมก่อให้เกิดปัญหาสำคัญทางด้านระบบการศึกษาของประเทศไทย เพราะขาดแคลนบุคลากรเหล่านี้ ดังนั้นการฆ่าครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาในกรณีนี้ จึงถือเป็นอีกหนึ่งในปัญหาของเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นของประเทศไทย ซึ่งมีความแตกต่างจากกฎหมายอาญาของมลรัฐอิลลินอยส์ที่บัญญัติคุ้มครองครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาไว้แล้วอย่างชัดเจน

3.3.3 เปรียบเทียบกับกฎหมายของมลรัฐเนวาดา

กฎหมายอาญาของมลรัฐเนวาดานั้น ได้มีการบัญญัติถึงระดับของความผิดและระวางโทษฐานฆ่าผู้อื่นไว้อย่างชัดเจน ในมาตรา 200.030 เรื่องระดับของการฆาตกรรมและโทษ ดังนี้

อนุมาตรา (1)(d) บัญญัติว่า ฆาตกรรมขั้นร้ายแรงที่สุด (first degree murder) คือการฆาตกรรม ที่ผู้กระทำตั้งใจที่จะให้เกิดภัยอันตรายถึงตาย หรือบาดเจ็บสาหัส แก่บุคคลอื่นมากกว่าหนึ่งคน โดยใช้อาวุธ อุปกรณ์ หรือการกระทำที่โดยปกติอาจเป็นอันตรายต่อชีวิตของบุคคลมากกว่าหนึ่งคน ซึ่งได้กระทำในโรงเรียนรัฐหรือเอกชน หรือกระทำในสถานที่ที่จัดกิจกรรมอันสนับสนุนโดยโรงเรียนของรัฐหรือเอกชน หรือกระทำบนรถโรงเรียนขณะที่รถอยู่ในระหว่างเส้นทางของการศึกษา

อนุมาตรา (4) ยังได้บัญญัติไว้อีกว่า บุคคลที่กระทำความผิดตาม the first degree นี้ ต้องถูกลงโทษ ดังนี้ (a) ประหารชีวิต และถ้าการกระทำนั้นประกอบด้วยเหตุฉกรรจ์ (b) จำคุกตลอดชีวิต

โดยกฎหมายอาญาของมลรัฐเนวาดานั้น ได้บัญญัติเหตุเพิ่มโทษของ First Degree Murder ไว้ในมาตรา 200.033 ดังนี้

อนุมาตรา 14 บัญญัติว่า การฆาตกรรมที่ผู้กระทำตั้งใจที่จะให้เกิดภัยอันตรายถึงตาย หรือบาดเจ็บสาหัส แก่บุคคลอื่นมากกว่าหนึ่งคน โดยใช้อาวุธ อุปกรณ์ หรือการกระทำที่โดยปกติจะเป็นอันตรายต่อชีวิตของบุคคลมากกว่าหนึ่งคน ซึ่งได้กระทำในโรงเรียนรัฐหรือเอกชน กระทำในสถานที่ที่จัดกิจกรรมที่สนับสนุนโดยโรงเรียนของรัฐหรือเอกชน หรือกระทำบนรถโรงเรียนขณะที่รถอยู่ในการปฏิบัติหน้าที่

จากบทบัญญัติกฎหมายอาญาของมลรัฐเนวาดาจะพบว่ามีการบัญญัติเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษซึ่งก็คือครูอาจารย์ที่กำลังกระทำการตามหน้าที่ในบริเวณโรงเรียนของรัฐหรือเอกชน โดยเพิ่มโทษถึงขั้นสูงสุดในความผิดตาม First Degree Murder อันมีโทษถึงประหารชีวิต อันเป็นข้อบ่งชี้ว่า มลรัฐเนวาดานั้นให้ความสำคัญต่อผู้ประกอบวิชาชีพครูอาจารย์รวมถึงสถานที่ที่ครูอาจารย์หรือนักเรียนใช้ทำการศึกษา ทั้งนี้ก็เพื่อคุ้มครองมิให้ผู้ประกอบวิชาชีพเหล่านี้ถูกฆ่าได้โดยง่าย อันจะส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษานั้นเป็นรากฐานสำคัญของมลรัฐ

เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายอาญาของประเทศไทย ในเรื่องเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นนั้น พบว่าไม่ได้มีการบัญญัติคุ้มครองผู้ประกอบวิชาชีพครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาไว้เป็นพิเศษ จะมีเพียงบางอนุมาตราที่อาจนำมาปรับใช้ได้บางกรณีที่มีการฆ่าครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ก็คือ มาตรา 289(2),(4),(5) ในส่วนของการฆ่าเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่ การฆ่าโดยไตร่ตรองไว้ก่อนและการฆ่าโดยทรามานหรือทารุณโหดร้าย เป็นต้น แต่ทั้ง 3 อนุมาตราดังกล่าว ในมาตรา 289 นั้น ก็ยังไม่สามารถคุ้มครองผู้ประกอบวิชาชีพครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจากในทางข้อเท็จจริง

พบว่า ครูอาจารย์บางท่านอาจไม่ได้เป็นข้าราชการ จึงไม่อยู่ในฐานะเจ้าพนักงานอันจะได้รับความคุ้มครองในลักษณะเหตุเพิ่มโทษตาม มาตรา 289(2) นี้ และการฆ่าครูอาจารย์ในบางกรณีก็เป็นการฆ่าด้วยวิธีการปกติธรรมดาและไม่ได้กระทำการฆ่าโดยไตร่ตรองไว้ก่อน จึงไม่อาจปรับบทความผิดตาม มาตรา 289(4),(5) ได้เช่นกัน จึงทำให้ครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาเหล่านี้ ไม่ได้ได้รับความคุ้มครองจากเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นเท่าที่ควร จึงถือเป็นหนึ่งในปัญหาของเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นของประเทศไทย ซึ่งมีความแตกต่างจากกฎหมายอาญาของมลรัฐเนวาดาที่บัญญัติคุ้มครองครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาไว้แล้วอย่างชัดเจน

จากบทบัญญัติของกฎหมายอาญาในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นประกอบด้วยเหตุเพิ่มโทษที่กล่าวมาทั้งหมด 3 ประเศศนั้น พบว่าระวางโทษของการฆ่าบุคลากรผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตามกฎหมายต่างประเทศ แบ่งออกได้เป็น 2 กรณี ได้แก่

1. ประหารชีวิต หรือ
2. จำคุกตลอดชีวิต (สำหรับประเทศที่ไม่มีโทษประหารชีวิตเหตุเพราะได้

ยกเลิกไปแล้ว)

ซึ่งเห็นได้ว่าระวางโทษของการฆ่าบุคลากรผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษ ในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นประกอบด้วยเหตุเพิ่มโทษตามกฎหมายต่างประเทศนั้น จะเป็นระวางโทษขั้นสูงสุดที่ประเทศนั้นๆสามารถบังคับใช้ได้และมีการบัญญัติไว้

เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับกฎหมายอาญาของประเทศไทย ในเรื่องเหตุเพิ่มโทษฐานฆ่าผู้อื่น พบว่าประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยมิได้มีบทบัญญัติเรื่องเหตุเพิ่มโทษในกรณีฆ่าผู้พิพากษา ครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาไว้ในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นไว้โดยเฉพาะ

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาการเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษ

อาชีพทุกอาชีพล้วนมีความสำคัญต่อบุคคลและสังคมส่วนรวม จึงเป็นการยากที่จะบ่งบอกว่า อาชีพใดสำคัญกว่าอาชีพใด แต่ในที่นี้เราจะพิจารณาให้ความคุ้มครองกลุ่มผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษที่มีความสำคัญต่อสังคมส่วนรวมและประเทศชาติ โดยมุ่งเน้นไปที่กลุ่มผู้ประกอบวิชาชีพผู้พิพากษา ครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา โดยผู้พิพากษานั้น หมายรวมถึงบุคคลผู้ผ่านการทดสอบเข้ารับการดำรงตำแหน่งเป็นข้าราชการฝ่ายตุลาการ มีฐานะเป็นข้าราชการรับเงินเดือนจากงบประมาณแผ่นดิน ส่วนครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษานั้น หมายรวมถึงครูอาจารย์ที่รับราชการครูหรืออาจารย์โดยได้รับเงินเดือนจากงบประมาณแผ่นดิน และครูอาจารย์และผู้ที่ทำหน้าที่สอนหนังสือ แต่ไม่ได้รับการบรรจุแต่งตั้งเป็นข้าราชการด้วย เนื่องจากกลุ่มวิชาชีพเหล่านี้ มีความสำคัญในเชิงโครงสร้างทางสังคมระดับประเทศและระดับชุมชน เนื่องจากด้วยลักษณะของงานในแต่ละกลุ่มวิชาชีพนั้นล้วนมีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมและการศึกษา อันเป็นโครงสร้างหลักของประเทศชาติและสังคมที่จะขาดกลุ่มวิชาชีพเหล่านี้ไปไม่ได้เป็นอันขาด ยิ่งไปกว่านั้น หากกฎหมายไม่ให้ความคุ้มครองผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษเหล่านี้ โดยการออกกฎหมายเพิ่มโทษในการฆ่าบุคคลดังกล่าว ก็จะทำให้กลุ่มบุคลากรเหล่านี้ถูกฆ่าอย่างต่อเนื่อง และท้ายที่สุดก็จะก่อให้เกิดผลเสียต่อสังคมทั้งในระดับประเทศและชุมชน เนื่องจากไม่มีผู้ประสงค์จะประกอบวิชาชีพเหล่านี้อีกต่อไป

1. ปัญหาผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษที่ไม่ได้เป็นเจ้าพนักงาน จึงไม่สามารถนำมาตรา 289 (2) มาเป็นเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่น เพื่อคุ้มครองผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษได้

จากปัญหาดังกล่าวนั้น จำต้องพิจารณาตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 289(2) ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดฆ่าเจ้าพนักงาน ซึ่งกระทำการตามหน้าที่ หรือเพราะเหตุที่จะกระทำ หรือได้กระทำการตามหน้าที่ ต้องระวางโทษประหารชีวิต”

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 289(2) นั้น เจ้าพนักงาน¹⁰² หมายถึง บุคคลดังต่อไปนี้

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1 (16) ได้นิยามความหมายของคำว่า “เจ้าพนักงาน” ว่า หมายถึง บุคคลซึ่งกฎหมายบัญญัติว่าเป็นเจ้าพนักงานหรือ ได้รับแต่งตั้งตามกฎหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ราชการ ไม่ว่าจะเป็นประจำหรือครั้งคราว และไม่ว่าจะได้รับค่าตอบแทนหรือไม่

จากคำนิยามดังกล่าว เจ้าพนักงานจึงหมายถึงบุคคล 2 จำพวก คือ

1. บุคคลที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะว่าเป็นเจ้าพนักงาน กล่าวคือ มีกฎหมายระบุไว้เป็นพิเศษว่า ให้บุคคลใดเป็นเจ้าพนักงาน บุคคลนั้นก็อยู่ในฐานะเจ้าพนักงาน เช่น ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ได้มีการบัญญัติให้เจ้าอาวาสและไวยาวัจกรเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา หากมีการกระทำความผิดต่อเจ้าอาวาส ย่อมถือได้ว่าเป็นการกระทำความผิดต่อเจ้าพนักงาน ในทางกลับกันหากเจ้าอาวาสกระทำความผิดตามกฎหมายอาญา ก็ถือว่าเป็นกรณีที่เจ้าพนักงานกระทำความผิดซึ่งมีอัตราโทษที่สูงกว่ากรณีที่บุคคลธรรมดากระทำความผิดเช่นกัน หรือตามพระราชบัญญัติเทศบาล ก็ได้มีการบัญญัติให้นายกเทศมนตรีเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา เป็นต้น

2. บุคคลที่ได้รับแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ราชการ ไม่ว่าจะเป็นประจำหรือชั่วคราว ซึ่งส่วนใหญ่มักเป็นข้าราชการประจำ เช่น ตามพระราชบัญญัติจรรยาบรรณ พ.ศ. 2522 มาตรา 4 ได้ระบุให้ข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้ง ให้เป็นเจ้าพนักงานจราจร ซึ่งก็หมายความว่าข้าราชการตำรวจที่มียศตั้งแต่นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไปนั้น ถือได้ว่าเป็นเจ้าพนักงานจราจร มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติจรรยาบรรณและอยู่ในฐานะเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาอีกด้วย เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ตาม ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาได้ถือเอาความเป็น “ข้าราชการ” เข้ามาเป็นเงื่อนไขของการเป็นเจ้าพนักงานอย่างเคร่งครัด กล่าวคือ เจ้าพนักงานหมายถึงข้าราชการซึ่งรับเงินเดือนจากงบประมาณประเภทเงินเดือน ถ้าผู้ใดไม่ได้อยู่ในฐานะข้าราชการแล้ว ศาลฎีกาเห็นว่าผู้นั้นย่อมจะเป็นเจ้าพนักงานไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 358-359/2500 เสมียนพนักงานของสำนักงานท่องเที่ยว กรมประชาสัมพันธ์ รับเงินเดือนประเภทการจร มีฐานะเป็นลูกจ้างรายเดือน ไม่เป็นข้าราชการตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน ไม่เป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 131 โดยสำนักงานท่องเที่ยวจะเป็นส่วนราชการหรือไม่ ไม่สำคัญ

¹⁰² หยุด แสงอุทัย, กฎหมายอาญา ภาค 2-3, หน้า 188

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าว จึงเป็นการยืนยันหลักที่ว่า ผู้ที่เป็นข้าราชการ อันจะถือได้ว่าเป็นเจ้าพนักงานนั้น ต้องได้รับคำสั่งจากงบประมาณประเภทเงินเดือนเท่านั้น

จากการที่ตัวบทกฎหมายใช้คำว่า “มาเจ้าพนักงาน” นั้น ถือเป็นข้อเท็จจริงสำหรับตัวบุคคลผู้ถูกระทำการมา มีลักษณะเป็นคุณสมบัติส่วนตัวของผู้ถูกระทำอันเป็นองค์ประกอบภายนอกของเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานนี้ กล่าวคือ ผู้ถูกระทำต้องเป็นเจ้าพนักงานที่กำลังกระทำการตามหน้าที่ ส่วนความในตอนหลังของอนุมาตราเดียวกันนั้นถือเป็นมูลเหตุจูงใจ คือ เพราะเจ้าพนักงานจะกระทำหรือได้กระทำตามหน้าที่¹⁰³ ซึ่งสามารถอธิบายแยกได้เป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนแรก เจ้าพนักงานผู้นั้นต้องกระทำตามหน้าที่ หมายความว่าถึงกำลังกระทำตามหน้าที่อยู่ในขณะที่ถูกมา¹⁰⁴ การกระทำการตามหน้าที่ ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงประกอบตัวเจ้าพนักงานจะเพิ่มโทษได้ต้องมีข้อเท็จจริงพร้อมกันคือ ผู้ถูกมาต้องเป็นเจ้าพนักงานและต้องกระทำตามหน้าที่อยู่ ทั้งนี้ ผู้กระทำการมาจะต้องรู้ข้อเท็จจริงทั้งสองอย่าง หากไม่รู้ข้อเท็จจริงหรือรู้ข้อเท็จจริงแต่เพียงอย่างเดียวหนึ่ง ตามมาตรา 62 วรรคท้าย จะนำมาตรา 289(2) มาเป็นเหตุเพิ่มโทษผู้กระทำการมาไม่ได้ กล่าวคือ แม้ผู้ถูกมาจะเป็นเจ้าพนักงาน แต่เมื่อขณะที่ถูกมานั้นไม่ได้กระทำการตามหน้าที่อยู่ เช่น เจ้าพนักงานตำรวจที่ออกเวรแล้วหรือพักผ่อนอยู่ ก็ไม่ถือว่าเป็นเจ้าพนักงานซึ่งกระทำตามหน้าที่ อีกทั้งการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ต้องเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมายด้วย หากเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ก็จะไม่เป็นการปฏิบัติหน้าที่ อันทำให้ผู้นั้นไม่อยู่ในฐานะเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่และการกระทำของผู้มาเจ้าพนักงานผู้นั้น ก็จะไม่เป็นความผิดตาม มาตรา 289(2) นี้

ดังนั้น ข้อเท็จจริงดังกล่าวจึงเป็นเหตุเพิ่มโทษที่ทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น ซึ่งผู้กระทำจะต้องรู้ถึงความเป็นเจ้าพนักงานและรู้ด้วยว่าเขากำลังปฏิบัติกรตามหน้าที่อยู่ เช่น เจ้าพนักงานตำรวจที่แต่งเครื่องแบบชัดเจนร้องบอกให้ผู้กระทำความคิดหยุดและวางอาวุธ ผู้กระทำความคิดยอมรู้ว่าเป็นการปฏิบัติกรตามหน้าที่ แต่ก็ยังเงินยิงต่อสู้กลับไปทางเจ้าพนักงานตำรวจผู้นั้น หรือเจ้าพนักงานป่าไม้จะทำการจับกุมผู้ลักลอบตัดไม้ผิดกฎหมาย อันเป็นการปฏิบัติกรตามหน้าที่ ก็ถือเป็นเหตุเพิ่มโทษได้หากผู้กระทำความผิดทำการมาเจ้าพนักงานป่าไม้คนดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตามหากผู้กระทำความผิดรู้แต่เพียงว่าผู้ถูกระทำเป็นเจ้าพนักงาน แต่ไม่ได้รู้ว่าเขาผู้นั้นกำลังปฏิบัติกรตามหน้าที่หรือเป็นกรณีที่เจ้าพนักงานปฏิบัติกรโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น เจ้าพนักงานตำรวจที่ไม่ได้แสดงตนว่าเป็นตำรวจและไม่ได้แต่งเครื่องแบบทำการจับกุมผู้อื่นโดยไม่มี

¹⁰³ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, หน้า 79-80

¹⁰⁴ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, หน้า 80

หมายจับ หากมีการฆ่าเจ้าพนักงานตำรวจคนนั้น ผู้กระทำความผิดก็จะไม่มีความผิดตามมาตรา 289(2) นี้

คำพิพากษาฎีกาที่ 1271/2503 พลตำรวจจับหญิงนครโสเภณีโดยหญิงนั้นยังมีได้กระทำความผิด และการจับกุมนั้นไม่มีหมายจับ จึงเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย จำเลยขัดขวางและใช้ปืนยิงตำรวจนั้นถึงแก่ความตาย ผู้กระทำไม่ผิดฐานฆ่าเจ้าพนักงานเพราะเหตุที่กระทำการตามหน้าที่ คงมีความผิดฐานฆ่าคนธรรมดาเท่านั้น

จากคำพิพากษาฎีกาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ผู้ที่จะอยู่ในฐานะเจ้าพนักงานซึ่งจะได้รับความคุ้มครองตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 289(2) นั้น จะต้องเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมาย และกระทำการตามหน้าที่หรือได้กระทำการตามหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว มิเช่นนั้นบุคคลดังกล่าวจะไม่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรา 289(2) นี้ แม้จะอยู่ในฐานะข้าราชการซึ่งถือว่าเป็นเจ้าพนักงานก็ตาม

คำพิพากษาฎีกาที่ 3090/2527 กรณีจะเป็นความผิดฐานฆ่าเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่ตามมาตรา 289(2) นั้น ต้องเป็นกรณีฆ่าเจ้าพนักงานซึ่งกำลังกระทำการตามหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่ง ผู้ตายเป็นทหารมีหน้าที่เป็นสิบเวร และกำลังคูโทรทศน์อยู่ในเดือนที่พักผ่อน ขณะกำลังพักผ่อนเข้ามาทำร้ายและฆ่า ผู้ตายมิได้กำลังกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดตามหน้าที่ ดังนี้ ไม่เป็นการฆ่าเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่

จากคำพิพากษาฎีกาดังกล่าว ถือได้ว่าเป็นการยืนยันหลักที่ว่าแม้ผู้ถูกกระทำจะเป็นข้าราชการ ซึ่งถือว่าเป็นเจ้าพนักงาน หากผู้นั้นไม่ได้กำลังกระทำการตามหน้าที่อยู่ การกระทำของผู้กระทำความผิดย่อมไม่เป็นความผิดฐานฆ่าเจ้าพนักงานตามมาตรา 289(2)

ส่วนที่สอง การฆ่าเพราะเหตุที่เจ้าพนักงานจะกระทำหรือได้กระทำการตามหน้าที่ ซึ่งถือเป็นมูลเหตุจูงใจในการฆ่าเจ้าพนักงาน กล่าวคือ ผู้กระทำต้องฆ่าเจ้าพนักงานด้วยเหตุจูงใจดังกล่าวมานี้ เช่น ฆ่าเจ้าพนักงานตำรวจขณะกำลังแสดงตนจะเข้าทำการจับกุมหรือฆ่าเจ้าพนักงานตำรวจเพราะเหตุที่ถูกเจ้าพนักงานตำรวจจับกุม หรือเมื่อพ้นโทษแล้วก็ไปฆ่าเจ้าพนักงานตำรวจผู้เคยจับกุมตนเองมาก่อนเพราะโกรธแค้นในเรื่องดังกล่าว แม้ว่าจะฆ่าขณะที่เจ้าพนักงานตำรวจผู้นั้นกำลังพักผ่อนอยู่บ้านพักไม่ได้กำลังปฏิบัติหน้าที่อยู่ก็ตาม แต่ที่สำคัญคือผู้ถูกฆ่าต้องยังคงเป็นเจ้าพนักงานอยู่ หากพ้นจากหน้าที่ราชการไปแล้ว เช่น ลาออกหรือเกษียณอายุ แม้ผู้ฆ่าจะฆ่าเพราะเหตุที่เจ้าพนักงานผู้นั้นได้กระทำการตามหน้าที่ก็ไม่ถือเป็นเหตุเพิ่มโทษเพราะขณะฆ่าผู้ถูกฆ่าไม่ได้เป็นเจ้าพนักงานแล้ว¹⁰⁵

¹⁰⁵ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิดและลหุโทษ, หน้า 224

อุทากรณที่เกยวข้องกับการฆ่าเจ้าพนักงานโดยมีมูลเหตุจงใจตาม มาตรา 289(2) เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 6576/2542 พฤติการณของจำเลยที่ขับรถพุ่งเข้าชนลืบตำรวจตรี ป. ขณะเข้าทำการตรวจค้น ขับรถด้วยความเร็วสูงสลับกับการห้ามล้อหลายครั้ง ขณะลืบตำรวจตรี ป. นอนคว่ำหน้าอยู่บนฝากระโปรงด้านหน้าของรถที่จำเลยขับเพื่อให้ลืบตำรวจตรี ป. ตกจากรถ ล้วนแต่มุ่งประสงค์ที่จะให้ลืบตำรวจตรี ป. เป็นอันตรายถึงชีวิตทั้งสิ้น เมื่อไม่ถึงแก่ความตาย การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดฐานพยายามฆ่าเจ้าพนักงานซึ่งกำลังกระทำการตามหน้าที่

จากคำพิพากษาดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการที่จำเลยกระทำการต่างๆดังกล่าวตามฎีกา ก็ด้วยมูลเหตุจงใจที่จะฆ่าเจ้าพนักงานที่กำลังกระทำการตามหน้าที่เพื่อให้ตนเองหลุดพ้นการจับกุม อันเป็นความผิดตามมาตรา 289(2)

เมื่อวิเคราะห์ถึงเหตุเพิ่มโทษตาม มาตรา 289(2) จึงพอเทียบเคียงได้ว่าผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษ เช่น ผู้พิพากษา ครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ที่จะได้รับควมคุ้มครองโดยเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าเจ้าพนักงานนั้น ในเบื้องต้นผู้พิพากษา ครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาผู้นั้นจะต้องเป็นข้าราชการจึงจะเป็นเจ้าพนักงาน ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญเพราะครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาบางท่านไม่อยู่ในฐานะข้าราชการ เช่น ครูชาวเขาที่อยู่ตามชายแดน ครูสอนศาสนาทางภาคใต้ เป็นต้น หรือในบางกรณีถึงแม้ว่าครูอาจารย์หรือบุคลากรทางการศึกษาจะเป็นข้าราชการ อันถือได้ว่าเป็นเจ้าพนักงานก็ตาม หากครูอาจารย์ผู้นั้น ไม่ได้กำลังกระทำการตามหน้าที่อยู่ ก็จะไม่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรานี้ ยกตัวอย่างเช่น กรณีที่เป็นข่าวอันโด่งดัง กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2549 เจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคง ทั้งทหาร ตำรวจ และฝ่ายปกครอง จำนวนกว่า 50 นาย ได้ทำการเข้าปิดล้อมพื้นที่บ้านกุจิงลือปะ อ.ระแงะ จ.นราธิวาส เพื่อทำการจับกุมผู้ต้องสงสัยในความผิดฐานฆ่าทหาร ในขณะที่เดียวกันก็ได้มีการประกาศให้สุภาพสตรีในหมู่บ้านมารวมตัวกันที่หน้าโรงเรียนบ้านกุจิงลือปะเพื่อความปลอดภัย ซึ่งขณะนั้น ครู จ. กำลังรับประทานอาหารกลางวันอยู่ ไม่ได้กระทำการสอนหนังสืออยู่แต่อย่างใด แต่กลับถูกชายฉกรรจ์กลุ่มใหญ่เข้าจับกุมตัว เอาไปคุมขังและใช้ไม้ทุบตีทำร้ายจนถึงแก่ความตายเพียงเพราะต้องการนำตัว ครู จ. ไปเป็นข้อต่อรองในการขอให้ปล่อยตัวบุคคลบางกลุ่มเท่านั้น ซึ่งท้ายที่สุดแล้ว ในปี พ.ศ. 2554 คดีดังกล่าวศาลได้มีคำพิพากษายกฟ้อง เนื่องจากไม่มีประจักษ์พยานในที่เกิดเหตุ ไม่สามารถให้ความเป็นธรรมแก่ ครู จ. ได้ ทั้งที่ ครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา นั้น เป็นวิชาชีพที่มีความสำคัญแก่สังคมในทุกระดับ แต่กลับไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอ เนื่องจากมีช่องโหว่หลายประการ เป็นต้น อันถือได้ว่าเป็นปัญหาสำคัญสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษเหล่านี้ อีกทั้งในส่วน of บทบัญญัติที่ว่า เจ้าพนักงานต้องกำลังกระทำการตามหน้าที่อยู่ในขณะที่ถูกฆ่า หากผู้ประกอบ

วิชาชีพพิเศษดังกล่าวปฏิบัติงานเป็นการส่วนตัว มิใช่งานในตำแหน่งหน้าที่ราชการ ถ้าถูกฆ่าก็จะไม่ได้รับความคุ้มครองตาม มาตรา 289(2) นี้เช่นกัน

ในส่วนที่สอง ของบทบัญญัติที่ว่าเป็นการฆ่าเพราะเหตุที่ผู้พิพากษา ครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาเป็นเจ้าพนักงานจะกระทำหรือได้กระทำการตามหน้าที่ ซึ่งเป็นมูลเหตุจูงใจในการฆ่านั้น ผู้กระทำต้องฆ่าผู้พิพากษา ครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาที่อยู่ในฐานะเจ้าพนักงานด้วยมูลเหตุจูงใจดังกล่าวด้วยเสมอ ซึ่งในทางข้อเท็จจริงนั้น มีหลายกรณีที่เป็นการฆ่าผู้พิพากษา ครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา โดยเหตุแห่งวิชาชีพของผู้ถูกฆ่าซึ่งเป็นผู้พิพากษา ครูอาจารย์หรือบุคลากรทางการศึกษาเพียงเท่านั้น เช่น การฆ่าด้วยเหตุแห่งการขัดผลประโยชน์ทางคดีหรือทางการเมืองท้องถิ่น หรือการฆ่าเพื่อก่อการร้าย โดยมีมูลเหตุจูงใจตามที่บัญญัติไว้มาตรานี้แต่อย่างใด จึงไม่สามารถนำมาตรานี้มาปรับใช้เพื่อคุ้มครองผู้ประกอบการวิชาชีพผู้พิพากษา ครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาได้ แม้บุคลากรเหล่านี้จะอยู่ในฐานะเจ้าพนักงานก็ตาม

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าเหตุเพิ่มโทษตาม มาตรา 289(2) นั้น มิได้ให้ความคุ้มครองผู้ประกอบการวิชาชีพพิเศษเหล่านี้ คือ ผู้พิพากษา ครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพเพียงพอ โดยมีข้อบกพร่องหลายประการดังกล่าวมาข้างต้น อันเป็นปัญหาสำคัญในเรื่องคุณสมบัติของผู้ประกอบการวิชาชีพพิเศษเหล่านี้ ที่ไม่ได้รับความคุ้มครองจากเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ทั้งที่วิชาชีพพิเศษเหล่านี้มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าเจ้าพนักงานหรืออาชีพอื่นๆแต่อย่างใด

2. ปัญหาการฆ่าผู้ประกอบการวิชาชีพพิเศษที่ไม่ได้มีการไตร่ตรองไว้ก่อนหรือมีการไตร่ตรองไว้ก่อนแต่ไม่สามารถนำสืบได้ จึงไม่สามารถนำมาตรา 289(4) มาเป็นเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นเพื่อคุ้มครองผู้ประกอบการวิชาชีพพิเศษได้

จากประเด็นปัญหาทางกฎหมายดังกล่าวจำเป็นต้องพิจารณาประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 289(4) ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดฆ่าผู้อื่น โดยไตร่ตรองไว้ก่อน ต้องระวางโทษประหารชีวิต”

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 289(4) ที่ว่า “โดยไตร่ตรองไว้ก่อน” นั้น หมายความว่า ก่อนการกระทำความผิด ผู้กระทำได้มีการคิดทบทวนตกลงใจก่อนการกระทำคือการฆ่า ซึ่งตามปกติย่อมมีระยะเวลาที่ผ่านไประยะหนึ่งก่อนในการคิดทบทวน ตกลงใจ ซึ่งกฎหมายไม่ได้กำหนดว่าต้องมีระยะเวลาห่างกันนานเท่าใด ฉะนั้น เมื่อมีการไตร่ตรองมาแล้ว ก็อาจลงมือกระทำความผิดทันที ซึ่งจัดเป็นการไตร่ตรองไว้ก่อนตามกฎหมาย กล่าวคือ ต้องมีระยะเวลาระหว่าง

เหตุที่ทำให้คิดจะฆ่าอันเป็นความตกลงใจที่จะฆ่า เรียกว่าไตร่ตรองไว้ก่อน เมื่อไตร่ตรองไว้ก่อน และตกลงใจแล้ว อาจลงมือฆ่าคิดต่อกันไปทันทีโดยไม่ต้องเว้นระยะเวลาในตอนนี้อีก¹⁰⁶

การฆ่าโดยไตร่ตรองไว้ก่อน คือ การฆ่าที่มีการคิดทบทวนไตร่ตรองก่อนตัดสินใจลงมือฆ่า มิใช่ตัดสินใจกระทำความผิดในขณะที่เกิดโทสะ ดังนั้น ข้อแตกต่างระหว่างไตร่ตรองไว้ก่อนกับการกระทำโดยบันดาลโทสะตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 72 จึงอยู่ที่ว่า การกระทำความผิดโดยบันดาลโทสะนั้นเมื่อเกิดเหตุข่มเหงแล้ว ผู้กระทำความผิดได้บันดาลโทสะขึ้นระหว่างเล็ดร่อนอยู่ จนไม่มีโอกาสคิดทบทวนไตร่ตรองเสียก่อนกระทำความผิด แต่การกระทำโดยไตร่ตรองไว้ก่อนนั้น ผู้กระทำได้คิดทบทวนแล้ว แม้จะยังไม่หายโกรธสิ้นโทสะเสียทีเดียวก็ตาม และหากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้น เป็นเหตุการณ์ปัจจุบันทันด่วน ก็จะไม่เป็นการกระทำโดยไตร่ตรองไว้ก่อน หรือในกรณีที่มีการคิดจะฆ่าผู้อื่นมาก่อน และบังเอิญมาพบผู้ที่ต้องการจะฆ่า จึงฆ่าผู้นั้นในทันทีที่พบ ก็ไม่ถือว่าเป็นการฆ่าโดยไตร่ตรองไว้ก่อน เพราะไม่ได้มีการทบทวนตกลงใจก่อนการฆ่า แม้คิดจะฆ่ามาก่อนก็ตาม

ในทางข้อเท็จจริงทั้งที่ปรากฏเป็นข่าวและไม่ปรากฏเป็นข่าว พบว่า มีกลุ่มผู้ประกอบวิชาชีพผู้พิพากษา ครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาได้รับผลกระทบ กรณีเสียชีวิตจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้¹⁰⁷ รวมถึงการลอบฆ่าผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษเหล่านี้ตามท้องถื่นห่างไกลบริเวณชายแดน ยกตัวอย่างเหตุที่มีการฆ่าผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษเหล่านี้ เช่น กรณีที่ผู้พิพากษาและครูอาจารย์ถูกลอบยิงเสียชีวิต ถูกสะเก็ดระเบิด ครูอาจารย์ถูกคนร้ายบุกยิงในห้องเรียน ผู้พิพากษาความถูกลอบยิงบริเวณศาลและสถานที่อื่นๆ ถูกยิงเสียชีวิตและเผารถยนต์ ถูกกราดยิงเสียชีวิตในบ้านพัก ถูกทำร้ายร่างกาย ถูกลอบยิงอาคารศาลาสหส ครูอาจารย์ถูกยิงในห้องสมุดโรงเรียน เป็นต้น

เมื่อวิเคราะห์ถึงเหตุเพิ่มโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 289(4) และพิจารณาถึงวิธีการที่บุคคลากรผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษเหล่านี้ถูกฆ่า เช่น การลอบยิง การดักวางระเบิด การดักรุมยิง การยิงถล่ม หรือกราดยิง เป็นต้น เมื่อพิจารณาปรับบทกฎหมายกับความหมายของการไตร่ตรองไว้ก่อน ที่หมายถึง การคิดทบทวนก่อนที่จะกระทำความผิดในลักษณะของการวางแผน อีกทั้งการไตร่ตรองนั้นต้องมีความต่อเนื่องกันจนถึงขั้นลงมือกระทำความผิดโดยไม่ได้ละทิ้งความคิดนั้นเสียก่อน ด้วยเหตุนี้เอง สาเหตุแห่งการเสียชีวิตที่ยกตัวอย่างมานั้นตามคำพิพากษาฎีกาปัจจุบัน อาจถือได้ว่าวิธีการฆ่าในลักษณะดังกล่าวเป็นการฆ่าโดยไตร่ตรองโดยทั้งสิ้น เพราะสาเหตุ

¹⁰⁶ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, หน้า 91

¹⁰⁷ สมาพันธ์ครูสามจังหวัดชายแดนภาคใต้, หนังสืองานรำลึกครูวีรชน ครั้งที่ 3, ข้อมูล ณ วันที่ 7

ต่างๆที่กล่าวมานั้น ถือได้ว่าการคิดทบทวนดีแล้ว การกระทำที่แสดงออกมาได้ทำให้เห็นถึงเจตนาภายในของผู้กระทำความผิดว่าได้มีการไตร่ตรองไว้ก่อน ซึ่งแนวความคิดของศาลฎีกาที่วินิจฉัยตามลักษณะนี้ ยกตัวอย่างเช่น การดักอยู่ตามทางและรุมกันฆ่า หรือดักข่มขืนอยู่ในป่าข้างทาง การลอบวางระเบิดตามทาง เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ตาม ในแง่ของกระบวนการนำสืบถึงสาเหตุของการเสียชีวิตของบุคคลกรเหล่านั้น เป็นหน้าที่ของฝ่ายโจทก์ที่จะนำสืบให้สมอ้าง โดยเริ่มตั้งแต่ชั้นของเจ้าพนักงานตำรวจ โดยเริ่มตั้งแต่การลงพื้นที่ของฝ่ายสืบสวนที่จะลงพื้นที่ที่เกิดเหตุด้วยการสืบหาพยานหลักฐานให้ได้มากที่สุด และพนักงานสอบสวนต้องลงพื้นที่ที่เกิดเหตุเช่นกัน เพื่อรวบรวมพยานหลักฐานในการทำสำนวนและยังต้องมีหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องอีกมากมาย ไม่ว่าจะเป็นแพทย์ พนักงานอัยการ ฝ่ายปกครอง หน่วยเก็บกู้วัตถุระเบิด หน่วยพิสูจน์หลักฐาน ทั้งนี้เพื่อให้ได้หลักฐานในการนำสืบอย่างครบถ้วนที่สุด โดยทุกหน่วยงานก็ต้องทำหน้าที่ด้วยความระมัดระวังเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากผู้กระทำความผิดอาจหวนกลับมาก่อเหตุซ้ำ ซึ่งเกิดขึ้นเป็นประจำ อีกทั้งสถานที่เกิดเหตุมักอยู่ห่างไกลจากหน่วยงานเหล่านี้ เช่นตามถนน ตามป่า อันทำให้ต้องใช้ระยะเวลาาน กว่าทุกหน่วยงานจะเข้าถึงที่เกิดเหตุ และพยานหลักฐานต่างๆอาจสูญหายหรือถูกทำลายไป จากกลุ่มผู้ก่อเหตุเอง จากธรรมชาติหรือจากชาวบ้านที่อาศัยในบริเวณนั้น โดยชั้นพิจารณาคดีของศาล หากโจทก์ไม่สามารถนำสืบให้เห็นลักษณะการฆ่าดังกล่าวว่ามีการไตร่ตรองอย่างไร วางแผนอย่างไร คิดทบทวนมาก่อนฆ่าอย่างไร ซึ่งเป็นเรื่องที่ยากมากสำหรับผู้ปฏิบัติงานจริง ในการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อนำสืบให้ศาลเชื่อโดยปราศจากข้อสงสัย ในทางตรงกันข้ามหากนำสืบไม่ได้ตามที่กล่าวอ้าง อาจทำให้ดูราวกับว่าการฆ่านั้นไม่เป็นการฆ่าโดยไตร่ตรองไว้ก่อน และอาจทำให้ศาลเห็นว่าเป็นการฆ่าโดยปัจจุบันทันด่วน มิได้คิดทบทวนหรือมีการไตร่ตรองมาก่อนลงมือฆ่า เช่นศาลอาจมองว่าเป็นการบังเอิญมาพบ แล้วจึงแอบต้นไม้ยิงเอาในขณะที่นั้น มิได้มัดคัมข่มฆ่าแต่อย่างใด หรือเป็นการคิดจะลงมือฆ่าเพราะได้ชวานมาถือในทันใดนั้น เหล่านี้ล้วนไม่ถือเป็นการฆ่าโดยไตร่ตรองไว้ก่อน เพราะฉะนั้น การนำสืบให้เห็นถึงการคิดทบทวนตกลงใจก่อนจะทำการฆ่า นั้นจึงนับว่าเป็นข้อสำคัญที่จะต้องคำนึงอยู่เสมอ และคงไม่ยุติธรรมพอสำหรับบุคลากรผู้ประกอบวิชาชีพ ผู้พิพากษา ครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาที่ทำเพื่อประเทศชาติและสังคมส่วนรวม แต่กลับต้องมาแพ็คดีหรือไม่ได้รับความคุ้มครองอย่างเต็มที่ เพียงเพราะเหตุผลในการนำสืบไม่สมอ้างตามฟ้องโจทก์อันเป็นเพียงขั้นตอนในการดำเนินกระบวนการพิจารณาเท่านั้น

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าเหตุเพิ่มโทษตามมาตรา 289(4) นั้น มิได้ให้ความคุ้มครองบุคลากรผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครอบคลุมเพียงพอ ซึ่งหากบุคคลกรเหล่านี้เสียชีวิตด้วยสาเหตุที่มีใช้เกิดจากการกระทำความผิดในลักษณะของการวางแผน คิดทบทวนตกลงใจก่อน

ฆ่าก็จะไม่สามารถปรับข้อเท็จจริงเข้ากับบทกฎหมาย ของคำว่า “โดยไตร่ตรองไว้ก่อน” ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 289(4) ได้ หรือหากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นไปโดยปัจจุบันทันด่วน หรือไม่ได้คิดที่จะฆ่ามาก่อนแต่มาพบเข้าโดยบังเอิญ หรือพอดีมีอาวุธอยู่ในมือเลยฆ่าในขณะนั้น ก็ไม่เป็นการฆ่าโดยไตร่ตรองไว้ก่อนทั้งสิ้น อีกทั้ง ในเรื่องไตร่ตรองไว้ก่อนนั้น ถือได้ว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ศาลได้ใช้ดุลยพินิจตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น พิจารณาประกอบกับการนำสืบของกลุ่มความ จึงขาดความชัดเจนในการให้ความคุ้มครองและสร้างหลักประกันให้แก่กลุ่มบุคคลากรผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษดังกล่าว

3. ปัญหาการฆ่าผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษที่ไม่ได้เป็นการฆ่าโดยทรมานหรือฆ่าโดยกระทำทารุณโหดร้าย จึงไม่สามารถนำมาตรา 289(5) มาเป็นเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นเพื่อคุ้มครองผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษได้

จากประเด็นปัญหาดังกล่าว จำต้องพิจารณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 289(5) ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดฆ่าผู้อื่นโดยทรมานหรือโดยกระทำทารุณ โหดร้าย ต้องระวางโทษประหารชีวิต”

พิจารณาประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 289(5) คำว่า “ฆ่าโดยทรมาน” หมายความว่า ฆ่าโดยการกระทำที่มีให้ตายในทันที แต่ทำให้ผู้นั้นได้รับความลำบากจนตายลงในที่สุด และความลำบากที่ได้รับนั้นเป็นผลแห่งการกระทำโดยทรมานก่อนที่ผู้นั้นจะตาย

ส่วนคำว่า “ฆ่าโดยทารุณโหดร้าย” หมายความว่า ฆ่าโดยวิธีการหรือลักษณะที่ร้ายร้ายแรงยิ่งกว่าการทำให้ตายโดยทั่วไป ส่วนผู้ถูกฆ่านั้นอาจตายในทันทีโดยไม่ได้รับความลำบากก่อนตายเลยก็ได้

โดยกฎหมายมิได้กำหนดหลักเกณฑ์แห่งการทรมานหรือทารุณไว้แต่ประการใด จึงต้องพิจารณาตามความรู้สึกรู้สึกของวิญญูชนว่าการกระทำดังกล่าวนี้ถือเป็นการทรมานหรือทารุณหรือไม่ การทรมานหรือทารุณนั้นต้องเป็นการที่ได้กระทำก่อนผู้ถูกทำร้ายถึงแก่ความตาย มิใช่การกระทำภายหลังเมื่อผู้ถูกทำร้ายตายแล้ว¹⁰⁸

เมื่อวิเคราะห์ถึงเหตุเพิ่มโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 289(5) และพิจารณาประกอบกับสาเหตุที่บุคคลากรผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษเหล่านี้เสียชีวิต อันเกิดจากหลายวิธีการยกตัวอย่างเช่น กรณีที่เป็นข่าว พบว่า มีการฆ่าครูอาจารย์โดยการวางระเบิดและครูอาจารย์เหล่านั้นถูกสะเก็ดระเบิดถึงแก่ความตาย หรือกรณีที่ครูอาจารย์ถูกกราดยิงเสียชีวิตในบ้านพัก แม้วิญญูชนจะ

¹⁰⁸ จิตติ ดิงสภักดิ์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, หน้า 106

มองว่าการฆ่าแบบนี้เป็นการฆ่าด้วยวิธีการที่โหดร้าย เนื่องจากใช้อาวุธที่มีอานุภาพร้ายแรง แต่ในแง่ของกฎหมายถือว่าการฆ่าด้วยระเบิดหรืออาวุธปืนแม้จะมีอานุภาพร้ายแรงก็ถือว่าเป็นการฆ่าด้วยวิธีธรรมดาเท่านั้น จึงไม่เป็นความผิดตามอนุมาตรานี้

กรณีที่ผู้พิพากษาหรือครูอาจารย์ถูกยิงเสียชีวิตและเผาทั้งร่าง ถือได้ว่าการยิงเป็นการฆ่าด้วยวิธีการปกติ ส่วนการนำศพไปเผาทั้งร่าง เพื่ออำพรางคดีนั้น แม้จะดูโหดร้ายทารุณแต่ก็ถือได้ว่าเป็นการกระทำในภายหลังที่ผู้ถูกกระทำถึงแก่ความตายไปแล้ว อันไม่เป็นความผิดตามอนุมาตรานี้ ส่วนจะเป็นความผิดต่อศพหรือไม่ก็ต้องไปพิจารณาอีกส่วนหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม กฎหมายอาญาของประเทศไทยได้มีการกำหนดถึงลักษณะหรือวิธีการกระทำที่ถือว่าเป็นการฆ่าโดยทรมานหรือฆ่าโดยกระทำทารุณโหดร้าย ไว้อย่างชัดเจนอันจะเป็นเป็นบรรทัดฐานที่แน่นอน ทำให้ศาลต้องวินิจฉัยตามความรู้สึกร่วมของวิญญูชนว่าการฆ่าด้วยวิธีการที่เกิดขึ้นในแต่ละคดีนั้น เป็นการฆ่าโดยทรมานหรือทารุณโหดร้ายหรือไม่ และจากตัวอย่างคำพิพากษาฎีกาต่างๆ แม้การฆ่าจะมีลักษณะของการกระทำที่คล้ายกันซ้ำๆ เช่น การฟันซ้ำหลายๆที่ การฆ่าผู้อื่น โดยพยายามกระทำซ้ำๆเพื่อให้ถึงตาย การจ่อยิง หรือการฆ่าโดยวิธีคนน้ำให้ตาย แม้เห็นได้ว่าผู้ตายจะต้องได้รับทุกข์ทรมาน ได้รับความลำบากและเจ็บปวดก่อนตาย แต่ในบางคดี ศาลฎีกาก็ได้วินิจฉัยโดยเน้นที่เจตนาของผู้กระทำว่าประสงค์ให้ผู้ตายถึงแก่ความตายทันที ตามหลักกรรมเป็นเรื่องชี้เจตนา โดยศาลฎีกาจะลงโทษผู้กระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288 เท่านั้น โดยไม่ถือว่าการกระทำความผิดดังกล่าวเป็นเหตุเพิ่มโทษตาม มาตรา 289(5) แต่อย่างไรเมื่อเปรียบเทียบกับกรฆ่าผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษ เช่น ผู้พิพากษา ครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การยิงแล้วนำไปเผาทั้งร่าง การกราดยิงด้วยอาวุธสงคราม การฆ่าตัดคอเสียบประจาน ดังยกตัวอย่างมาแล้วข้างต้น อันล้วนแล้วแต่เป็นการฆ่าด้วยวิธีการที่ทารุณโหดร้ายสร้างความหวาดกลัวให้แก่สังคมทั้งในระดับประเทศและชุมชน โดยเป็นผลกระทบในวงกว้างเนื่องจากวิชาชีพพิเศษเหล่านี้เป็นที่ยอมรับทั้งในระดับประเทศและชุมชน แต่ในชั้นพิจารณาคดีของศาล ศาลมักมองว่าการกระทำความผิดดังกล่าวเป็นการทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายด้วยวิธีการทั่วไป แม้จะดูโหดร้ายในสายตาของประชาชนก็ตาม และศาลจะลงโทษผู้กระทำความผิดเพียงแก่ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตามมาตรา 288 เท่านั้น ไม่ได้พิจารณาถึงเหตุเพิ่มโทษแต่อย่างใด

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า เหตุเพิ่มโทษตามมาตรา 289(5) นั้น มิได้ให้ความคุ้มครองบุคลากรผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุมเพียงพอ ซึ่งหากบุคลากรเหล่านี้เสียชีวิตด้วยสาเหตุที่มีใช้วิธีการกระทำที่ถือว่าเป็นการฆ่าโดยทรมานหรือฆ่าโดยกระทำโดยทารุณโหดร้าย ซึ่งศาลจะเป็นผู้ใช้ดุลพินิจในแต่ละกรณีไป ซึ่งไม่มีความชัดเจน ย่อมทำให้บุคลากรเหล่านี้ไม่ได้รับความคุ้มครองด้วยเหตุเพิ่มโทษตามมาตรานี้ เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญาของ

ประเทศไทยมิได้มีการกำหนดถึงลักษณะหรือวิธีการกระทำที่ถือว่าเป็นการฆ่าโดยทรมานหรือฆ่าโดยกระทำทารุณ โหดร้ายเป็นบรรทัดฐานที่แน่นอน ศาลจึงต้องวินิจฉัยตามความรู้สึกของวิญญูชนว่าการกระทำในแต่ละคดีนั้น เป็นการฆ่าโดยทรมานหรือทารุณ โหดร้ายหรือไม่ ซึ่งไม่เพียงพอต่อการให้ความคุ้มครองและสร้างหลักประกันให้แก่บุคลากรผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษเหล่านี้

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

เมื่อพิจารณาถึงเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยแล้ว อาจกล่าวได้ว่า มาตรการทางกฎหมายอาญาของไทยในเรื่องเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นที่มีอยู่ในปัจจุบันนั้นยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอต่อการคุ้มครองผู้ประกอบการวิชาชีพพิเศษ เช่น ผู้พิพากษา ครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาจากการถูกฆ่าในกรณีต่างๆ ได้อย่างครอบคลุมทั้งหมด อันส่งผลกระทบต่อบุคลากรเหล่านี้โดยตรง และส่งผลกระทบต่อชาติบ้านเมือง รวมถึงระบบกระบวนการยุติธรรม ระบบการศึกษา กระทั่งต่อความเป็นอยู่ในสังคมทั้งในระดับประเทศ และชุมชน ด้วยเหตุที่ว่าประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยนั้น ไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้ประกอบการวิชาชีพพิเศษเอาไว้อย่างชัดเจน ซึ่งส่งผลให้บุคลากรเหล่านี้ถูกคนร้ายลอบฆ่าอยู่เป็นประจำด้วยวิธีการต่างๆ และในหลายกรณี กฎหมายอาญาก็เปิดช่องให้ศาลสามารถปรับบทความผิดกับผู้กระทำความผิดเหล่านี้ได้เพียงฐานความผิดในลักษณะการฆ่าบุคคลทั่วไปเท่านั้น ทั้งที่บุคลากรผู้ประกอบการวิชาชีพ เช่น ผู้พิพากษา ครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษานั้น ถือได้ว่าเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญต่อโครงสร้างของประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม และกระบวนการทางการศึกษา และมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าอาชีพอื่นหรือเจ้าพนักงานอื่นที่ได้รับความคุ้มครองเป็นพิเศษจากกฎหมายอาญาในส่วนของเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่น

ในนานอารยประเทศโลกเสรีประชาธิปไตย เช่น สาธารณรัฐฝรั่งเศส ประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกาและประเทศอื่นๆ ได้มีการยอมรับถึงความสำคัญของผู้ประกอบการวิชาชีพพิเศษ เช่น ผู้พิพากษา ครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาไว้อย่างชัดเจน ด้วยการบัญญัติเป็นเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้ประกอบการวิชาชีพเหล่านี้ไว้ในกฎหมายอาญา

โดยสาธารณรัฐฝรั่งเศส ได้มีการบัญญัติเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้พิพากษา ครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาไว้โดยเฉพาะ โดยกำหนดโทษสูงสุดถึงขั้นจำคุกตลอดชีวิต เนื่องจากสาธารณรัฐฝรั่งเศสได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตแล้ว เพราะสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้น มีเหตุการฆ่าผู้พิพากษาและครูอาจารย์อยู่เป็นประจำ สร้างความเสียหายต่อประเทศเป็นอย่างมาก อีกทั้ง

วิชาชีพเหล่านี้มีความสำคัญต่อประเทศเป็นอย่างยิ่ง สาธารณรัฐฝรั่งเศสจึงมีความจำเป็นต้องบัญญัติกฎหมายเรื่องการฆ่าผู้ประกอบการวิชาชีพพิเศษนี้ไว้เป็นเหตุเพิ่มโทษ

ส่วนในประเทศฮังการีนั้น ได้มีการบัญญัติเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาไว้โดยเฉพาะ ซึ่งมีระวางโทษที่สูงกว่าการฆ่าบุคคลธรรมดา โดยมีระวางโทษสูงสุดถึงจำคุกตลอดชีวิต อันเป็นข้อบ่งชี้ว่าในประเทศฮังการีได้ให้ความสำคัญกับผู้ประกอบการวิชาชีพพิเศษนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงได้บัญญัติการฆ่าบุคลากรเหล่านี้เป็นเหตุเพิ่มโทษ

สำหรับสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะในมลรัฐอาร์คันซอ มลรัฐอิลลินอยส์ และมลรัฐเนวาดานั้น ได้มีการบัญญัติเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้พิพากษา ครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาเอาไว้อย่างชัดเจน โดยกำหนดเป็นเหตุเพิ่มโทษที่มีระวางโทษสูงสุดถึงขั้นประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต เนื่องจากในประเทศสหรัฐอเมริกาก็ประสบปัญหาการกราดยิงผู้พิพากษา ครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาภายในบริเวณ โรงเรียน สถานศึกษา หรือในรถโดยสารของโรงเรียนอยู่เป็นประจำ ซึ่งสร้างความเสียหายต่อประเทศเป็นอย่างยิ่ง จึงทำให้ประเทศสหรัฐอเมริกา มีความจำเป็นต้องบัญญัติเป็นเหตุเพิ่มโทษในกรณีที่มีการฆ่าผู้พิพากษา ครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาไว้อย่างชัดเจน เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้ประกอบการวิชาชีพเหล่านี้

จากการศึกษากฎหมายของประเทศเหล่านี้พบว่า การฆ่าบุคลากรผู้ประกอบการวิชาชีพพิเศษ เช่น ผู้พิพากษา ครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษานั้นถือว่าเป็นเหตุเพิ่มโทษ และโทษที่ระวางก็เป็นอัตราโทษสูงสุดของแต่ละประเทศที่จะสามารถลงโทษได้อีกด้วย อันเป็นข้อบ่งชี้ว่านานาชาติอารยประเทศได้ให้ความสำคัญกับผู้ประกอบการวิชาชีพเหล่านี้เป็นอย่างยิ่ง จนถึงขนาดที่ต้องให้ความสำคัญคุ้มครองไว้โดยเฉพาะ ด้วยการบัญญัติเป็นเหตุเพิ่มโทษ โดยมุ่งเน้นไปที่ข้อเท็จจริงส่วนตัวของผู้ถูกฆ่าในเรื่องของวิชาชีพว่าผู้นั้นเป็นผู้ประกอบการวิชาชีพพิเศษดังที่บัญญัติไว้หรือไม่ ยิ่งไปกว่าข้อเท็จจริงในการฆ่าต่างๆ

ในประเทศไทยนั้น ก็เป็นที่ยอมรับว่าบุคลากรผู้ประกอบการวิชาชีพพิเศษ เช่น ผู้พิพากษา ครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษานั้น ล้วนมีความสำคัญต่อชาติบ้านเมืองและสังคมในทุกๆระดับ เช่นเดียวกันกับต่างประเทศ อีกทั้งเหตุที่ประเทศไทยได้มีการร่างประมวลกฎหมายอาญาขึ้นใช้ตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวก็เพื่อให้กฎหมายไทยและสังคมไทยมีความทันสมัยด้านกระบวนการยุติธรรมและสังคมทัดเทียมนานาชาติอารยประเทศ จึงมีความจำเป็นที่ประเทศไทยต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาในเรื่องเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้ประกอบการวิชาชีพพิเศษเพื่อคุ้มครองบุคลากรที่มีความสำคัญเหล่านี้ให้ชัดเจน

2. ข้อเสนอแนะ

การแก้ไขปัญหาเรื่องเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษนั้น จากการทำการศึกษาได้ทำการศึกษาค้นคว้าบทบัญญัติกฎหมายของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ประเทศอิตาลีและสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่น กรณีฆาตกรรมผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษแล้วนั้น เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย พบว่าประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยมิได้มีบทบัญญัติเรื่องเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้พิพากษา ครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ไว้อย่างชัดเจน และเท่าที่มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 289 นั้น ก็ยังไม่ครอบคลุมเพียงพอที่จะคุ้มครองผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษเหล่านี้ได้ ประกอบกับปัญหาในเรื่องของการปรับใช้ตัวบทกฎหมายเข้ากับข้อเท็จจริงของผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษเหล่านี้ อีกด้วย

ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาจึงเห็นสมควรที่กำหนดคำนิยามและเหตุเพิ่มโทษในการฆ่าผู้พิพากษา ครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ไว้เป็นเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นเป็นการเฉพาะในประมวลกฎหมายอาญา โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. เพิ่มเติมคำนิยามของ ครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1(19) ดังนี้

“มาตรา 1 (19) ครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา หมายความว่า ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาที่ทำหน้าที่สอนหนังสือทุกรูปแบบ อาจจะเป็นข้าราชการหรือไม่ได้เป็นข้าราชการ หรือเป็นเจ้าพนักงานหรือไม่ได้เป็นเจ้าพนักงานก็ได้”

ทั้งนี้ เพื่อให้ครอบคลุมถึงครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาทุกประเภท ทั้งที่เป็นข้าราชการและไม่เป็นข้าราชการ และครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาทั้งที่เป็นเจ้าพนักงานและไม่เป็นเจ้าพนักงานด้วย เพื่ออุดช่องโหว่ของกฎหมาย ทั้งในแง่มุมของตัวบทกฎหมายและการดำเนินกระบวนการพิจารณาตั้งแต่ในชั้นสอบสวนถึงชั้นศาล อันเป็นการคุ้มครองผู้ประกอบวิชาชีพพิเศษเหล่านี้ให้ครอบคลุมและทัดเทียมนานาอารยประเทศให้มากที่สุด ทั้งนี้เพื่อประโยชน์แก่บุคลากรผู้ทำงานเพื่อสังคมส่วนรวมและประเทศชาติสืบต่อไป

2. เพิ่มเติมมาตรา 289/1 ในประมวลกฎหมายอาญา ดังนี้

มาตรา 289/1 “ผู้ใดฆ่า

(1) ผู้พิพากษา

(2) ครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา

ต้องระวางโทษประหารชีวิต ”

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2551). *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ พลสยาม พรินต์ติ้ง.
- ไกรฤกษ์ เกษมสันต์, หม่อมหลวง. (2551). *คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญาภาคความผิด มาตรา 288 ถึงมาตรา 366*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร : เนติบัณฑิตสภา.
- ขวัญธิดา สุวรรณบัตร. (2545). *เหตุลกรรจ์ในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา : ศึกษาเปรียบเทียบ กับกฎหมายต่างประเทศ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์ กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณพล จันทน์หอม. (2545). *วิเคราะห์กฎหมายอาญา ร.ศ.127 : ศึกษากระบวนการร่างกฎหมายและ ประเด็นความรับผิดชอบในทางอาญา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์ กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณิต ฅ นคร. (2549). *กฎหมายอาญาภาคความผิด* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน.
- จิตติ ติงสภักดิ์. (2539). *กฎหมายอาญาภาค 2 ตอน 2 และภาค 3* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : เนติบัณฑิตสภา.
- ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ. (2549). *ประมวลกฎหมายอาญาฉบับอ้างอิง* (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน.
- ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ. (2554). *คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิดและลหุโทษ* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน.
- ทวีพร คงแก้ว. (2553). *เหตุลกรรจ์ในความผิดฐานทำร้ายร่างกาย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์ กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- นรินทร์ ไทรพิท. (2529). *การรับโทษหนักขึ้นเนื่องจากการเพิ่มโทษกับเหตุลกรรจ์ในคดีอาญา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์ กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นัทธี จิตสว่าง. (2541). *หลักทัณฑ์วิทยา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพิบูลย์สงเคราะห์ กรมราชทัณฑ์.
- บังอร ปิยพันธ์. (2537). *ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.

ประธาน วัฒนวาณิชย์. (2546). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาชญาวิทยา* (พิมพ์ครั้งที่ 1).

กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ประกายพริ้ง.

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.

ประมวลกฎหมายอาญา.

พรชัย ขันดี, ธัชชัย ปิตะนีละบุตร และ อิศวิน วัฒนวิบูลย์. (2543). *ทฤษฎีและงานวิจัยทางอาชญาวิทยา*.

กรุงเทพมหานคร : บั๊กเน็ท.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.

พูนพิตร จิ่งเจริญ. (2525). *ประวัติกรรมราชทัณฑ์ 200 ปี*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: ราชทัณฑ์
รัฐธรรมนุญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550.

แสวง บุญเฉลิมวิภาส. (2546). *กฎหมายการแพทย์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน.

หยุด แสงอุทัย. (2538). *กฎหมายอาญา ภาค 2-3* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อัจฉริยา ชูตินันท์. (2555). *อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน.

Catherine Elliott. (2011). Handbook of Comparative Criminal Law."France" In Kevin Jon Heller
and Markus D. Dubber (Eds).

Code pénal.

Constitution of The State Of Arkansas Of 1874.

Criminal Code of the Republic of Hungary.

Nevada Revised Statutes.

The Criminal Code of 2012. Illinois.

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อและนามสกุล	นายปภาวิน ลีมบารมีกุล
วัน เดือน ปี เกิด	17 พฤศจิกายน 2530
สถานที่เกิด	อำเภอเมืองจัตุมะ จังหวัดขอนแก่น
ประวัติการศึกษา	นิติศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , เนติบัณฑิตไทย
สถานที่ทำงาน	กองบัญชาการตำรวจนครบาล กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่ง	รองสารวัตรประจำกองบัญชาการตำรวจนครบาล

